

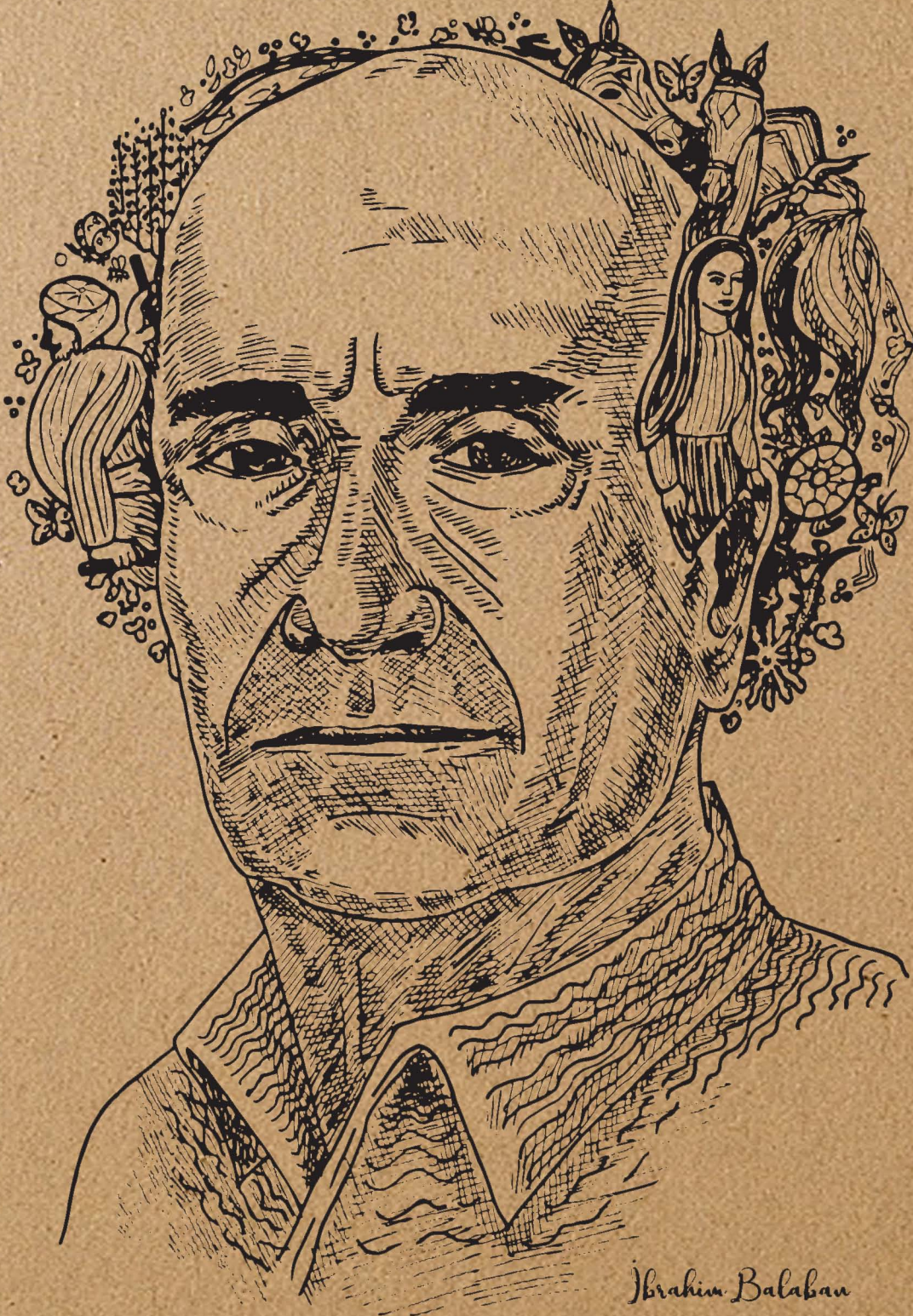
ÖN SÖZ

42.Sayı

Güz '19

10 TL

İnsanlığın kurtuluşunu hedefleyen sosyalizm büyük bir eserdir; bu da onun ÖNSÖZ'üdür.

BALABAN'IN BAHAR TABLOSU ÜSTÜNE

İşte seyreyle gözüm, hünerini Balaban'ın
İşte şafak vakti Mayıs ayındayız
İşte aydınlık:
Akıllı, cesur, taze, diri, insafsız...
İşte bulut:
Kaymak gibi lüle lüle
İşte dağlar:
Hem de mavi, hem de serin
İşte sabah seyranı tilkilerin
Uzun kuyruklarında ışık,
Sivri burunlarında telaşları.
İşte seyreyle gözüm:
İşte karınları aç, tüyleri diken, ağzı kırmızı
İşte dağ başında kurdun biri.
Kendi içinde duymadın mı sen
Aç kurdun öfkesini sabah vakitleri?
İşte seyreyle gözüm:
Kelebekler, arılar...
İşte kıvıl kıvıl devranı balıkların
İşte bir leylek
Mısırdan yeni gelmiş.
İşte bir geyik; daha güzel bir dünyanın hayvanı.
İşte seyreyle gözüm;
inin önünde ayı, uyku sersemi henüz
Sen aklından geçirmedi mi hiç?
Toprağı koklayarak, ayılar gibi dalgın yaşamayı
Bala, armuda, yosunlu loşluğa yakın,
İnsanın sesinden, ateşten uzak.
İşte seyreyle gözüm: sincaplar, tavşanlar,
İşte kertenkele, işte toşbağa,
İşte üzüm gözlü eşeğimiz, bir ağaç pırlıl pırlıl
Güzellikte insana en çok benzeyen
İşte çayır çimen:
Girin içine çıplak ayaklarım.
İşte kokla burnum:
Labadalar, ebe gömeçleri.
Ellerim ellerini, dokunun, okşayın, avuçlayın,
İşte anamın sütü,
karımın eti,
gülüşü çocuğumun.
İşte sürülen toprak.
İşte İnsan:
dağın taşın, kurdun, kuşun efendisi.
İşte çirakları, işte poturunda yamalar
İşte karabasan.
İşte sağrılarında kederli, korkunç oyuklarında öküzleri.
On yıl mapusta yattı ama kaybetmedi
Umudunu Balaban.
İşte Seçköy'den Ali'nin kızı geliyor al taylarıyla tarlaya

Çınqı

Sevgili okur,

Tarihin bir dönemi biterken içinde doğmakta olan yeni ile birlikte görünür. Bir yanda eski sistemin çürüyen, yıkılan, barbarlaşan yanı diğer yanda eskinin içinden doğmakta olan yeninin yapıcı, yaratıcı, sınırları aşan zekası.

Doğanın, tarihsel değerlerin ve insanın yıkımı tüm yönleriyle önümüze seriliyor ancak bunun karşısında doğmakta olanı anlatmakta eksik kaldığımızı görüyoruz.

Öleni gören insanlığın umutsuzluğu ile doğmakta olanı gören umudun yerini değiştirmek, yeni insanı yaratma mücadelesine "önsöz" olmak istedik.

"Yıkım ve Yükseliş" başlığı altında eskinin içinden doğan yeniye göstermeye çalışacağız. Dosya konusunu belirlerken de hazırlarken de sizin katkılarınızla çeşitlik ve derinlik kazanacağını belirtelim.

Yeni sayıda da yine okurlarımızın kattıklarıyla zenginleştik.

Emeğin ressamı Balaban'ı tarihin ölümsüzlüğüne uğurladık ve onu çizerimiz S.Ş eliyle kapağımıza taşıdık.

Sosyal medyada sizin katılımlarınızın arttığını gördük. Her zamanki gibi bu sayımızda da yer alan tüm üretimleri sosyal medya hesaplarımızda paylaşacağız.

Önsöz TV'de sokakağın objektifini tutmaya devam ediyor. Bulduğunuz yerden haber videolarını göndererek sizler de gündeminizi taşıyabilir, paylaşabilirsiniz.

Faşizmin saldırılarının her an hissedildiği, bu saldırılara karşı öfkenin de biriktirildiği günlerdeyiz. Önsöz, bugünün duygu ve düşüncelerini kaydediyor ve geleceğe taşıyor.

Önsöz'ün okurları yoluyla elden ele dağıldığını tekrar hatırlatalım. Gelecek sayı için üretimlerini beklediğimizi de dostlarımıza ulaştıralım.

Biz yine sizlerle buluşmaya hazırlanıyor olacağız.

Önsöz Yayın Ekibi

Önsöz Kitap Dizisi
Sayı: 42 / Eylül-Ekim-Kasım 2019

Ekin / Sanat / Edebiyat

ISBN: 978-605-80596-8-9

Genel Yayın Yönetmeni
Songül Yücel

Yazı Kurulu
Songül Yücel / Ülkü Şeyda
Fatma Yıldırım / Sena Şat

Önsöz'e Ulaşabileceğiniz Adresler

İstanbul:

Merkez Mah. Abide-i Hürriyet Cad.
Hasat Sok. Sebil Apt. No: 9 K: 4 Şişli-İstanbul

Taksim: Mephisto / Pandora

Bakırköy: Beyazadam Kitapevi

Kadıköy: Seyhan / İmge Kitapevi / Mephisto /
Akademi Kitapevi

İzmir: Belki Kitapevi / Yakın Kitapevi /
Kabuk Kitapevi (Alsancak)

Ankara: İlhan İlhan Kitapevi

Diyarbakır: Aram Kitapevi / Lilav Pirtuk Kitapevi

Mardin: Zend Kitapevi

Dersim: Baran Kitapevi

Kıbrıs: Koyu Kırmızı Kitap Cafe

Genel Dağıtım: Emek Dağıtım

Kapak Tasarım & Sayfa Düzeni: Sena Şat

Baskı: Yön Basım Yayın: Davutpaşa Cad.
Güven Sanayi Sitesi B Blok 1. Kat No: 366
Topkapı, Zeytinburnu / İstanbul

onsozdergisi@gmail.com

Facebook: Önsöz Dergi

Instagram: @onsoz_dergi

Yeni Dönem Yayıncılık Basın Dağıtım Eğitim
Hizmetleri Tanıtım Org.Tic.Ltd. Şti.

Adres: Sofular Mah. Sofular Cad. No: 8/3 Fatih -
İSTANBUL / Tel-Fax: 0 (212) 533 32 57

İÇİNDEKİLER

- 4 >> Şiir
Nazım Akarsu
- 5 >> Hasat Zamanı
Sıla Erciyes
- 11 >> Beş Ay Sonra
Temade Çınar
- 17 >> Geçmişin Aynasından
Geleceğin Dünyasına
A. Asya
- 20 >> "Gitmek"
S.Ş.
- 22 >> Emeğin Ressamı Balaban
Tuğçe Sayın
- 25 >> Harputlu Kırkor Efendi
Atıla Oğuz
- 28 >> Ruhumda Sızı
Temade Çınar
- 29 >> Yaşar Kemal'den
"Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı
Topal Karınca"
A. Aydın
- 31 >> Şiir
Gulareş
- 32 >> Fatma Hanım Hala Burada
Helin Su

- 38 >> Ölümüne Son Bir Yakarış
Okur / Güneş Helvacı
- 39 >> Dosya – Yıkım ve Yükseliş
- 40 >> Sosyal-İnsan Kapitalist-Birey'e Karşı
Setenay Berdan
- 47 >> Makus Tarihi Değiştirmek İçin Yıkımın İçinden Yükselen Kadın İsyanı
Sarya Yıldız
- 50 >> Taş Kuleler
Temade Çınar
- 53 >> "Bekarlık Çıkamaz Sokak, Sen Evlenmeye Bak!"
Sena Kızılırmak
- 56 >> Yeni Evre
Ömer Burçin Özkişi
- 57 >> "İncinmesin Kıyılarımız"
Demet Demeter
- 61 >> Babalar, Kızlar ve İncinmiş Ruhlar
Nil Erten
- 63 >> Listeler
Ergül Çiçekler
- 66 >> Kırmızı Hap
Özgün Denizci
- 68 >> Kimliği Haritasız Yolcu
Avaşın
- 70 >> Zindan Türkü Söylüyor / Mektup Raperin
- 71 >> Evvel Temmuz
- 73 >> Bir Başka Bahar
Okur/Sinan Hüseyin
- 75 >> Adil Okay ile "Duvarları Delen Çizgiler"
Röportaj
- 80 >> Oyun Arkadaşı
Okur / Zoya
- 82 >> Sait Efendi
Okur / Gül Süer
- 84 >> Çizgi Roman İsyanına Teşvik Ediyor!
- 85 >> Daima
S.Ş.
- 95 >> Meral
Okur / Rommy

nazim akarsu

Umudun da umuda ihtiyacı var
Pandora'yı avutmak için
Kalanı çoğaltacak bir umuda
Umutsuzluğun ortasında
unutulmuşluğa karşı
Koyutulmuş karanlıkta
kararsızlığa karşı
Karışık kafalara inat
Umudun da cesarete ihtiyacı var
onun uğruna çarpışacak
Ve vazgeçmemeye...
Yeni başlangıçlara ihtiyacı var umudun
"Her şey bitti" denilen anlarda
yeniden ayağa kalkışlara
Sıçramalara ihtiyacı var
sağlam basarak toprağa
İnsanlara ihtiyacı var umudun
onu umutla taşıyacak insanlara
Çabaya ihtiyacı var
en kıraç toprağı
bire bin versin diye çapalayacak
inatçı çabaya
Ve şuncağız yaşamları
uğruna verebilecek
Bir büyük amaca ihtiyacı var umudun
mutlaka ulaşılacak bir amaca...

12 Ağustos '19

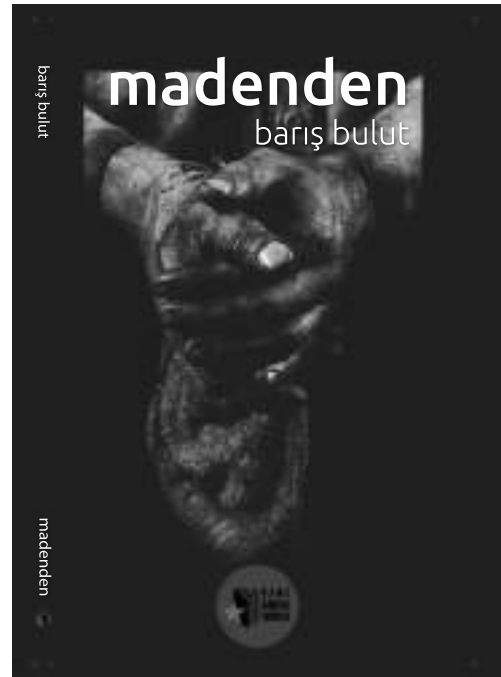
sıla erciyes

Hasat Zamanı

Madenden

Germinal, Göz Bağı, Dar Ağacında Üç Fidan ve Gorki'nin Ana romanını okuyarak kendini tanımaya çalışmış bir işçinin kaleminden yazılan "Madenden", Yeni Dönem Yayıncılık'tan çıktı. 1981 Erzincan Tercan, Gökdere Köyü doğumlu Barış Bulut, 7 çocuklu bir ailenin 5. çocuğudur. 15 yaşında Erzincan'dan İzmir'e ailesiyle birlikte göç eder. Çıraklıktan ustalığa doğru ilerleyen işçilik hayatı, kimi zaman tornacı, kimi zaman inşaat işçisi, çoğu zaman işsiz olarak geçer. O işten bu işe doğru giderken oluşan sınıf bilinci onu Gezi Ayaklanması ile buluşturur. Herkesin kendinden bir şey bulduğu bu ayaklanmaya katılarak baskıya ve sömürüye karşı çıkar. Ve artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağına güvenle en öne geçer. Gezi davaları sürecinde popüler olmadıkları için isimlerini duymadığımız onlarca tutsaktan biridir Barış Kaya. Tıpkı bir başka işçi Aliekber Sever gibi...

Daha önce hiçbir yazı denemesi olmamış bir işçinin kendini tutsaklık koşullarında geliştirmesinin bir ürünü "Madenden" hikâye kitabı. İlkokulu köyde, tek sınıflı bir okulda okur, kalem, defter ve kitaba sahip olamadığı için ödevlerini dahi yapmakta çoğu zaman zorlanan nice köy çocuğundan biridir. Madende kısa bir süre çalışmasına rağmen orada yaşadıklarını, oranın çalışma koşullarını ve zorluklarını unutamaz Barış Kaya. Kalemi

eline aldığı zaman da Soma madenlerinin karanlığında ilerlerken baretinden yayılan ışıktan gördükleri dökülür kâğıda... Maden işçilerinin hiçbirinin isteyerek değil başka seçenekleri olmadığı için madenci olduklarını görür. Annelerin, eşlerin, çocukların sevdiklerini her gün madene gönderirken acaba geri gelecekler mi diye nasıl kaygı duyduklarına tanık olur. Kömür ocakları ve termik santrallerin doğaya nasıl zarar verdiğini; taşeron sisteminin ne olduğunu, kapitalizmin kar hırsının nasıl bir kölelik ve ölüm dayattığını anlar. Anlar ve yazar...

Dört renk ayırır yapılan işe göre işçileri birbirinden. Mavi baretliler usta ve çavuştur, yeşil baretliler tesisat ve makine bakımcılar; beyaz baretliler mühendislerdir. Sarı baretliler düz ve yedek işçilerdir. Ahmet de onlardan biridir. Önüne konulur bir sözleşme, hani şu bankalarda konulan cinsten, okunmadan imzalanan, Ahmet de öyle yapar. Sonra bir baret verirler sarı olanından bir de çizme, başkaca da bir şey demezler. Gönderirler hiçbir eğitim vermeden kara elmas diyarına. Üç gün deneme süresi, para yok derler. İlk maaş içerde kalacak, haberin olsun derler. "Peki" demekten başka çıkar yol yoktur. Onu madene götürmek isteyen dayısına işe başlamadan önce sorar, "Dayı, iş tehlikeli mi?" diye. Cevap nettir, "Yok yeğenim, ne tehlikesi..." Madende arkadaşının kopan parmağını ararken kulaklarında dayısının söylediği "Yok yeğenim, ne tehlikesi" sözleri olur. Bu işin fitratında ölüm var denilen yerde, ayağınıza çivi batması, parmağınızın kopması, kafanıza bir şeyin düşmesi sözü dahi edilmeyecek küçük yaralanmalardır. Utanmak zorunda kalırsın yarandan...

Barış Kaya soruyor bize, "Kimi suçlayım sence, kim suçlu, çalışan mı, çalıştıran mı, yoksa bizi burada çalışmaya mecbur bırakan mı?" Çocukların dahi sokakta madencilik oynadığı yerdir Soma... Biri çavuş, biri usta, biri düz işçi olur. Doğarsın, büyürsün, madenci olursun ve ölürsün... Ve bir gün öyle bir patlama yaşanır ki artık katliamdır adı, 301 maden işçisini alır aramızdan... Ne de olsa bu işin fitratında vardır.

Sızılarını Dindireceğiz "İhtiyar Delikanlı"

Evvel Temmuz festivali için hazırlıklarımız sürerken gelen ölüm haberi ile sarsıldık. Haber "ihtiyar" delikanlı ile ilgiliydi. Onca zorlukları büyük bir kararlılıkla aşmış, kanser ile mücadele edip yenmiş Osman heval için, Köroğlu'muz için kabul edilmesi zor bir haberdi. Eşi Ayvaz arıyordu, "Hemen gelin, Osman gidiyor, yetişin!" diyordu. Ama yetişmek mümkün olmadı çünkü hastane yolunda son nefesini verdi. 76 yaşında bedeni dayanmadı bu son darbeye. Köroğlu Ayvaz'sız Ayvaz Köroğlu'suz kaldı ve yoldaşları "ihtiyar" delikanlısız...

Hoşçakal iki gözüm, diyen bir yoldaşının kaleminden dökülen veda yazısı diyor ki: "Onunla ilk nerede ve ne zaman tanıştım şimdi hatırlayamıyorum; ama aklımda kalan bende bıraktığı ilk izlenim, onu herkesin tanıdığı ve tanıttığı gibi "ihtiyar" olmadığı idi. 12 Eylül öncesinden gelen çoğu "eski tüfek"ten çok farklıydı. O da işkenceli sorgulardan geçmiş, faşizmin zindanlarında kalmıştı; ama içinde yanan kor küllenmemişti. Tam tersine öyle güçlü yanıyordu ki, bu konuşmasına hemen yansıtıyordu. Kozan ellerinde yetişmiş biri olarak Adanalıların birçoğunda görülecek koçak tavrından mı böyle acaba diye düşünebilirsiniz ilk anda; ama zamanla onu daha iyi tanıyınca anlarsınız ki, bundan daha çok işçi sınıfı mücadelesi içerisinde örgütlü bir işçi olarak mücadele etmenin, işçi sınıfının yiğit bir evladı olmanın haklı gururudur onu böyle

yapan.”

Eşi Ayvaz'ın son günlerine dair anlattıklarını dinlediğim de ise acı kapladı yüreğimi. Yaşamın melankolisini, acısını, hüznünü görmek istemiyorum. Ama olmuyor. Gelip buluyor beni, ölüme saatler kala 70'lik delikanlının sayıklamalarıyla... “Ayvaz, Ayvaz, devrim oldu İstanbul'da, ben oraya gidiyorum” diyen. Tüm bir hayatını devrim ve sosyalizm uğrunda mücadele ile geçiren bir komünistin, gerçekleştiremediği devrimin yarım kalan düşüne bakakalmak... O sayıklamanın altında yatan yarım kalmışlığa ortak olmak... Ve yüklenmek onun düşünüyü gerçek kılmama sorumluluğunu omuzlarıma, omuzlarımıza...

Bir de türkü tutturmuş son yıllarda Osman heval. Mezarı başında dinledik hep birlikte sızlayan yüreklerimizle... “Bu nasıl bir derttir dermanı yoktur / Bedenimde değil ruhumda sızı” Devrim düşünüyü gerçek kılmak isteyen bir komünistin taşıdığı sızı mıdır? Bir devrimin gerçek kılınamamasının sızısı, yarım kalmışlık sızısı mıdır? “Görünmez bir yara acısı çoktur / Kurşunsuz, haçersiz, kansız bir yara” Biz de mi göremedik yoksa Osman heval? “Hiçbir tabip buna bulamaz çara” Peki yoldaşların da bulamaz mıydı? “Keşke Mansur gibi çekseler dara” Ancak o zaman mı dinderdi sızın? “Yeter Nesimi yeter bu feryadın yeter.” Yeter Osman heval bu feryadın yeter, artık bitti sızın... Yaralarını saracak emin ol senden sonra yola devam edenler. Senin bıraktığın yerden bir başkası başlayacak biliyorsun. Bu hep böyle oldu ve sonunda gerçek olacak düşlerimiz. “Başlar yukarı işçi arkadaş/cesaretle yürü” diyen gür sesi her zaman yanıımızda olacak. Ne zaman güçsüz hissetsek onun ve onun gibi devrim emektarlarının gür sesi güç verecek bize. Düşü gerçek kılacağız sen rahat uyu Osman heval.

Hep 19 Yaşında

Niğde Ulukışla'dan Osman yoldaş ile vedalaştıktan sonra Antakya'ya doğru yola çıktım. Ruhumda sızı... İlk katılacağım etkinlik Ali İsmail için düzenlenecek anma konseri olacak. Amfi tiyatro tıklım tıklım... Saygı du-

ruşu ve konuşmalar ile başlayan anma konseri Moğollar grubunun sahne almasıyla coşkulu bir havaya bürünüyor. Moğollar hüznü yenelim, coşkuyla analım diyor Ali İsmail'i... Haklılar da... Gidenlerin ardından yas tutmak yakışmaz bizlere... Akıl bunu söylüyor ama “yürek anlamaz bu dilden” Emel Annenin yüzü ile karşılaşıyorum bir anda... Sahnedekiler ve salondakiler donmuş, bir ben bir de Emel Anne kalmış sanki... Yalnız yapayalnız... Ve haykırmak istedim o an... Susun... Susun... Çelenk melenk lazım değil... Sıra neferi uyusun... Yas tutmuyoruz doğru... İstediyim bu değil... Halaylarla, zılgıtlarla, marşlarla uğurlamak gidenlerimizi... Ve anmak onları aynı coşkuyla... Devrimci

coşkunun içindeki melankoliyi, hüznü, acıyı görmek istemiyorum. Ama olmuyor. Emel annenin yüzü karşımda... O yüzdeki acı belleğimde... Kalabalık coşkulu, heyecanlı... Herkes gibi Emel anne de ayakta... Herkesten farklı bir yerde ve zamanda... Ve o kalabalık içinde yalnız bir yerde... Bir annenin olabileceği yerde, evladının yanında, Ali'sinin yanında... Bizden çok uzaklarda... Bizden, hepimizden büyük acısı... ve dinmiyor. Dinsin istiyoruz, yüzdeki izi gitsin istiyoruz acının... Ama olmuyor... olmuyor...

Aslı Gibidir: Diyarbakır Hikayeleri

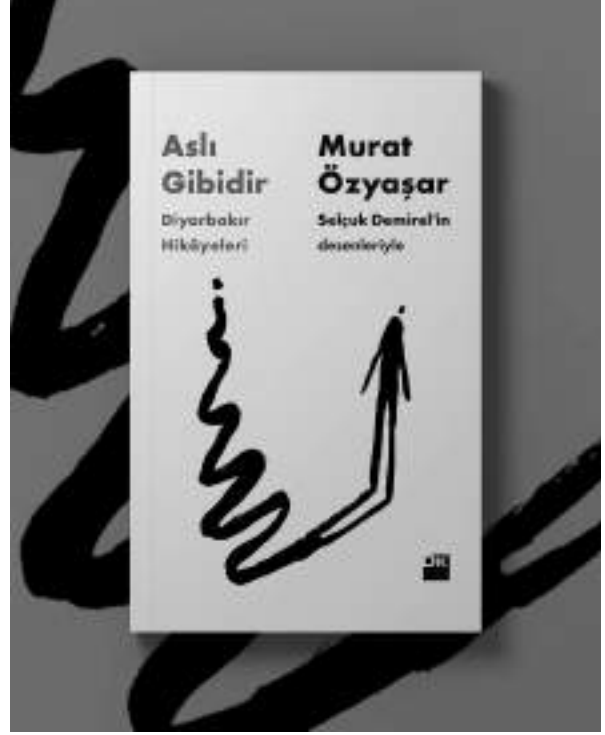
Murat Özyaşar'ın daha önce yayınlanmış çeşitli yazılarından oluşan Selçuk Demirel'in desenlediği Aslı Gibidir: Diyarbakır Hikayeleri çıktı.

"Kayıp heceyi" aramak, onun peşine düşmek... Dünya Ana'nın "kimsiz kaldım kimsiz kaldım, derdime yanan yok" haykırışındaki acının yanında, kimsizliğin, kimsiz diyerek kırılmış bir dille anlatılmasına dikkat çeker Murat Özyaşar. Ve kendi dil serüvenini anlatır bize. Türkçe'nin Kürtçe, Kürtçe'nin Türkçe ile kurduğu ilişkiye dikkatimizi çeker. Ve "Neden Türkçe yazıyorsun?" sorusuna cevap vermeye çalışır "Muhteşem İmkânsızlık" başlığıyla yazdığı yazıda.

"Hep bir yutkunmadan sonra cevap olmaya çalıştım bu soruya" diyor yazar. "Niçin Kürtçe yazmıyorum?" Çünkü "Dünya Ana'nın dilinin kırıldığı 1938'den kırk bir yıl sonra, Diyarbakır'da 'Dünya soğuktur' denilen bir dilin içine doğdum. Bu cümleyi duyduğunuzda 'Aaa ne şiirsel bir cümleymiş bu' diyebileceğiniz gibi, 'Ne demek istiyorsun, anlamadım.' da diyebilirsiniz. Oysa bu cümle hiç de yadırganmaz Diyarbakır'da. Çünkü 'dünya' sözcüğü Kürtçe de aynı zamanda 'hava' sözcüğü yerine de kullanılmakta. Kürtçe düşünüp Türkçe cümle kurmanın somut ve tuhaf delili. Sözünü ettiğim ne Kürtçesi saf bir Kürtçe ne de Türkçesi pirüpak olan bir Türkçe. Evde konuşulan Kürtçe'ye sızmış Türkçe sözcükler, sokakta ve okulda ise Türkçe'ye bulaşmış Kürtçe sözcükler, sentaks ve gramer..."

"İki dilin birbirine sarmaş dolaş bulaştığı, köksüz, köksüz olduğu için de bir vaat taşıyan, travmatik, kara, karaşın bir dil!" diyor ve bize bir itirafta bulunuyor Murat Özyaşar, "Anadilimin saf bir Kürtçe olduğuna ikna olamıyorum bir türlü, saf bir Türkçeyle yazdığımı ikna olmadığım gibi."

"Yarılmış bir dil" olarak görüyor anadilini. "Çünkü Dünya Ana'dan el alan bir yarılmış dilin içinde doğdum ben. Melez değil 'kıрма' demek daha doğru sanki bu dil için." diyor. İki dil arasında "kimsiz" ve kekeme kal-

dığını söylüyor. "Yazıya, söze ve dünyaya bu "kimsiz" dil ekseninden bakmak, kalkanımı orada almak, sondajı oraya vurmak, bu derin kuyuya daha fazla eğilmek ve uzun uzun bakmak istiyorum." Anadili ile ilgili konuşurken yanlış anlaşılmaktan korkuyor yazar. "Aksan değil aksayan bir dil bizimkisi" diyor.

"Tüm kudretini de bu aksaklıktan alan, muhteşem imkânsız bir dil!" ile tercih veya zorunluluktan öte, dile geldiğini düşünen yazar, bizi bu "kimsiz dil"le Diyarbakır hikayelerine doğru yolculuğa çıkarıyor. Kör Recep'e gidiyoruz birlikte bize Sur'u, orada neler yaşandığını anlatsın diye. "Olanı, olacak olanı en iyi o anlatır çünkü." Karanlığı en iyi o tanır da ondan...

"Sakın Cümlelerinizi Eksiltmeyin"

Bakur belgeseli yönetmeni Ertuğrul Mavioglu'nun çağrısı bu. "Film çekene, yazı yazana, hakikatin peşine düşene, sözünü esirgemeyene verilen bu ağır cezalar başkaları ibret alsın diye. Sakın ibret almayın, sakın cümlelerinizi eksiltmeyin, sakın enseyi karartmayın. Nelerin üstesinden geldik, bu zorbalık da aşılır elbet."

Gazeteci Ertuğrul Mavioglu ile yönet-

men Çayan Demirel'in yönettiği, yapımcılığını Ayşe Çetinbaş'ın üstlendiği 92 dakikalık Bir Gerilla Belgeseli: Bakur (Kuzey) nedeniyle yargılandıkları dava ceza ile sonuçlandı. Çalışmalarına 2013 yılında başlanan belgesel 2015 yılında seyirciyle buluştu. Gösterimiyle birlikte hemen ardından yasak geldi. Belgesel 34. İstanbul Film Festivali'nde yarışma dışı kategorisinde gösterilecekti. Ancak İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSİV), belgeselin gösterimini iptal etti. Gerekçe teknik bir nedendi ama asıl neden ele aldığı konuydu. Ardından dava geldi. Batman 2'inci Ağır Ceza Mahkemesi Mavioğlu ve Demirel'e "terör örgütü propagandası yapmak" suçlamasıyla 3'er yıl hapis

cezası verdi. Ceza yarı oranında arttırıldı. Mavioğlu ve Demirel hakkında yurt dışına çıkış yasağı konuldu.

Kararın ardından yapılmak istenen basın açıklamasına da engel geldi. Bakur Belgeseliyle Dayanışma Platformu'nun, Beyoğlu Sineması'nda yapacağı açıklama "zorunlu değişiklik" nedeniyle Taksim Hill Otel'e taşındı. Açıklamada, "bu karar hem film yönetmelerinin sanatsal ifade özgürlüğünü hiçe saymaktadır, hem de Türkiye'de üretimde bulunan tüm sinemacılara yönelik doğrudan bir ifade özgürlüğü ihlali ve tehdit niteliğindedir. Sinemacılar olarak özgürce üretme hakkımızın ve de izleyiciler olarak sinema eserlerine özgürce

erişim hakkımızın elimizden alınmasına karşı mücadelemizi kararlı bir şekilde sürdüreceğiz." denildi.

Belgeselcilerin, toplumun vicdanı ve belleği olduğunu vurgulayan Ayşe Çetinbaş ise davanın hem hukuki rezalet boyutu hem de Çayan Demirel'e özgü başka bir boyutu olduğunu da anımsattı. Bakur filmi bitirdiklerinin ertesi günü Çayan Demirel'in kalbi durur ve 15 dakika çalışmaz. Tesadüfen yoldan geçen bir ambulansla hastaneye kaldırılır ve mucize eseri hayatta kalır. Çayan Demirel artık "Yüzde 99 Sürekli Engelli Raporu" olan bir hastadır. Ona rağmen raporu dikkate almayan mahkeme "yeniden suç işlemeyecekleri yönünde olumlu kanaat oluşmaması, infazdan kaçma ihtimali" gibi gerekçelerle ceza vermektense yurt dışı yasağı koymaktan geri durmamıştır.

"İfade özgürlüğü insanı insan yapan

esas gerçekliktir." diyen Mavioğlu, "Bizleri Bakur filminden ceza almış kişiler değil, haksız peşinde koştukları için başkalarına da ibret olsun diye ağır cezaya çarptırılmış insanlar olarak görüyorum." sözleriyle son dönemde yaşanan sosyal medya yargılamalarının asıl mantığını da ortaya koymuş oluyor.

Sil Baştan

İnternette gezinirken çıktığı karşıma, daha önce hiçbir kitabını okumadığım Müge İplikçi'nin Sil Baştan adlı romanı. Kitabın dikkatimi çekmesinin nedeni ise yakın tarihimizin bir acısına bakmak istemiş olmasıdır yazarın. "Yazılması gereken bir kitaptı.", diyor yazar hatırlamak ve unutmak için... Hatırlamak istediği, 10 Ekim günü Ankara Garında yaşanan katliamdır. Unutmak istediği ise yaşanan acı-

dır.

Yazar, fallardaki yalana inanıp değişime inanmayan bir anti-kahraman ile tanıştırdır bizi. Nebiye, toz saplantısı olan, farklıya yabancı, her daim haklı olduğunu düşünen bir orta sınıf karakterdir. Başlayıp bir türlü sonunu getiremeyendir. Adım atmaktan korkan ve pişman olandır. Karşısında ise Serin vardır. Adı gibi girdiği yere serinlik taşıyan genç bir kadındır. Başlamaktan korkmayan, adım atmaktan çekinmeyen biridir. Ama Nebiye'ye ve dedikodulara göre; "hem sendikalı hem solcu; hem biraz orta mal hem de Kızılbaşdır." İkisi de öğretmendir. İkisi de kadındır. 10 Ekim geç kalınmış bir buluşmadır onlar için.

Boşluk, sessizlik, ardından çılgık ve gökyüzüne yükselen acı feryatlar... Boş kalmış bir

sayfa... Ne denir şimdi, nasıl anlatılır diyen yazarın çaresizliği... 95. sayfaya düşmeyen kelimeler... akla yazılmış bir katliamın tarihi... toplumsal belleğe kaydedilmiş bir anı... Benim bir okur olarak 95. sayfaya düştüğüm kelimeler...

"Hayatın ateşini ve hayatın serinliğini" yok edemeyeceksiniz.

"Her Şey Çok Güzel Olacak!"

Tıklım tıklım bir metrobüs yolculuğuyla güne başladık. Şoförün arkasındaki en ön ikili

koltukta oturuyoruz. Tatlı mı tatlı iki kız çocuğu ve yanlarında baba epey bir zorlanarak bizim koltuğun yanına kadar yaklaşabildiler. Ama kızlar ayakta durmakta zorlanıyor. Baktık birbirimize ve ikimiz de aynı anda "isterseniz gelin kucağımıza birlikte yolculuk yapalım" dedik. Biz babaya baktık baba da kızlarına... Kızlar da hiç itiraz etmeden kabul ettiler teklifimizi.

Adın ne, kaç yaşındasın, okula gidiyor musun soruları ile başladık sohbet. Babaya dönüp bakmamıza gerek kalmadan sürdü sohbetimiz. Bir ara baba söze karıştı: "Her şey çok güzel olacak!" Seçim dönemi ve sonrasında toplumun bir kesiminin neredeyse selamlaşması, kimlik tanımlaması haline gelmişti. Baba da o amaçla konuşmasına bu cümle ile başlıyordu zaten. 23 Haziran günü kızının ne kadar heyecanlı olduğunu, sonuçlar netleşinceye kadar televizyonun karşısından ayrılmadığını, kazandıklarının açıklanması ile nasıl mutlu olduğunu, sevinçten sabaha kadar uyuyamadığını anlattı. Ertesi gün metrobüs durağına geldiklerinde, kızının yine kalabalık olan metrobüs durağını görünce büyük bir hayal kırıklığı ile "Hani baba her şey çok güzel olacaktı. Metrobüsler yine kalabalık!" sözü ile ne diyeceğini bilemediğini anlattı.

Bir çocuğun ağzından dökülen çıplak gerçek tüm bir toplumun beklediğiydi aslında; değişim dediği şeyin daha ertesi gün günlük hayatında bir devrime neden olması, yaşamına değmesi ve onu kolaylaştırması... Ama uyanılan sabah yine aynı ilişkilerin, aynı eşitsizliğin, aynı sömürü sisteminin sabahıdır. Sonuç olarak kim hangi özlemlerle gittiyse sandığa o özlem orta yerde duruyor. Çünkü özlemi gerçek kılacak diye umut bağlananlar doğru kişiler ve doğru adresler değil. Yanınızda doğru kişiler ve doğru adresler yoksa çıkışı olmayan bir labirentte kaybolmak düşer payımıza.

"Her şey çok güzel olacak!" sloganını bir çocuk yarattı. Sloganın sonuçlarını ertesi gün görmek isteyen, gerçeğe çıplak gözle bakabilen yine bir çocuk oldu. Korkmadı "Neden metrobüs hala kalabalık?" diye sormaktan. Aynı cesareti gösterebiliyor musunuz?

temade çınar

Yabancılaşmaya Karşı Beyin Egzersizleri

Beş Ay Sonra

- Bilim insanları giriş yaptı mı?
- Geldiler. Otuz dört alandan 127 bilim insanı geldi. Şimdi üniversite lojmanı olarak ayrılan yerlere yerleştiriliyorlar.
- Konferans alanlarına yetişmelerinde sorun olacak mı? Hazırlık komitesi soruyor.
- Planda bir değişiklik yok. Bence beyin göçünün bu kadar hızlı geri dönmesi harika bir şey. Bu ikinci ekip birincisinden hem daha fazla hem daha yetkin.
- Bence de. Berk sen kahve molası vermemiş miydin? Ne hesaplıyorsun yine?
- Bugünkü koşulların yarattığı olanakları sağlamak için önceden bir işçinin, emeklinin ne kadar ücret alması gerektiğini...
Çalışma salonundakiler şaşkınlıkla Berk'e doğru başlarını çevirdi.
- Ne kadarmış?
- Hesaplamanın çok zor olduğunu anladım. Konut, eğitim, sağlık, spor, tatil, gıda, giyim, eğlence, ulaşım, teknolojik ihtiyaçlar, hobiler... O kadar çok kalem var ki. Tahmini bir rakam söyleyebilirim. Aylık yetmiş bin lira civarı olmalı.
- Gerçekten mi?
- En az... Önceden bunların birçoğu ihtiyaç olarak görünmüyordu ama şimdi insani ihtiyaçlar. Sonraki molalarda artık. Şimdi iş zamanı.
- Ceren, buradaki çalışanların kış tatili başvurusunu karşılayabiliyor muyuz? Tesislerdeki sorunlar giderilmiş mi?

- Çok fazla sorun yaşamayacağız. Daha çok tadilatlar ve etkinliklerin organizasyonu oturtulmaya çalışılıyor. Şimdi tatil bizden diğer bölgelere geçti. Son iki ayda her yaştan yedi milyon misafir ağırladık. Cumartesi-pazar biraz zorluk yaşıyoruz. Malum o günlerde bölgemizdeki çalışanlar da ekleniyor.
- Akdeniz bölgesinde kaç kişi olmuş?
- On bir milyon kişi... Karadeniz, Kürdistan, Kıbrıs ve İç Anadolu'da toplam onaltı milyon. Seneye biz de onlar da daha fazla zorlanacağız. Yeniden inşa nedeniyle izinlerinin yarısını seneye erteleyen çok oldu. Yaşlıların bir çoğu zaten yakın tesislere, otellere yerleştirildikleri için oldukları yerde kalmayı tercih ettiler. Bu sene dışarıdan çok az turist geldi. Malum iç savaş korku yarattı. On altı milyon kişi hasat, orman, doğa temizliği, yaşlılar ve çocuklarla ilgili gönüllü tesislerde ya da evlerde tatilini geçirdi.
- Sen iznini ne zaman kullanacaksın?
- Bu sene kullanmayacağım. Gelecek sene iki ayımı birlikte kış tatilinde kullanıp kitap yazmayı düşünüyorum. Ya sen?
- Sanırım hepimiz gibi ben de iznimi aktaracağım. Konut planlama, ailecek bize yakın bir köyde büyük bir ev vermiş. Bizim aile büyük, biliyorsun. Hepimiz bir arada yaşamak istiyoruz. Evin biraz bakıma ihtiyacı var. Bahardan önce bir ay evle, bahçeyle uğraşmayı düşünüyorum. Zaten yerime gelecek arkadaş devam eder, ben de işime geri dönerim.

Bizimkiler taşınmaya ve tadilata başladılar bile.

- Ben şehirde kalmak istiyorum. Hatta mümkün olduğunca merkeze yakın birkaç küçük ev için başvuruda bulundum. Konut planlama Ekim ayı sonuna kadar herkesin kalıcı yerlerine yerleştirilmiş olacağını bildirmiş. Mesajlara baktın mı? Molozlar neredeyse tamamen temizlenmiş. Çöp ayrıştırma ve atık sorunu da gayet iyi gidiyor.

- Fidel, sen yine tatilini gönüllü köy görevinde mi kullanacaksın? Bu sene zeytin işi keyifli geçmişti.

- Sanırım. Yani ben öyle planlıyorum.

rak milislerin elinde. Güvenlik merkezi açılma yaptı. Sabotajlara karşı yine uyanık olmak gerektiğini söylüyorlar.

- "İşte bu! Başardık!" dedi Alper. "Devrim kazandı."

- İl merkez bürosunun etrafındaki tüm bürolarda, camekanlarla bölünmüş tüm alanda göz alabildiğine bir coşku dalgalandı.

- Mesaj geldi, eğitim konseyi ve sağlık konseyi yıllık planlarını açıklamışlar.

- Bakıyorum, bizim de bunlara göre okul ve sağlık merkezlerini yeniden düzenleme işlerimiz neredeyse bitiyor. Herhalde programa uyumda sorun yaşamayız. Okul bi-

- Tarım Konseyi konferansı ne kadar sürecektir?

- Bugün üçüncü gün; yurt dışından gelenlerle birlikte dört gün daha sürecek. Kimyasal-biyolojik temizlik ve yerli tohum bankası gündemlerinin karara bağlandığını görüyorum. Bugün ve yarın hayvancılık, sonraki gün de tarım ve orman alanlarını genişletme üzerine gündemler görünüyor. Konferansın hemen arkasından gıda üretim, saklama ve ulaştırma işçileri konseyi konferansı başlayacak. Bu sene hasat geçen seneden bile iyi geçti. Baharı görmek için sabırsızlanıyorum.

- Kapıdan heyecanla giren Deniz'di.

- Yoldaşlar, bugün itibarıyla tüm ülkede, her iki bölgemizde de güvenlik tam ola-

nalarının neredeyse bir hapisane gibi yapılmış olduğunu devrimden sonra anladım. Yüksek binalar, tel örgüler ve bolca beton...

- Eğitimcilerin üniversiteleri aktif çalıştırma kararları bütün alanlara yansıyor. Meğer üniversitelerimiz de birer bina yığınıymış şimdiye kadar. Gerici ve sahte akademisyenler temizlenince, gerçek sahipleri de geri dönüp işlere el koyunca sadece eğitimciler değil, öğrenciler bile kendi alanlarının içinde yerlerini aldılar.

- Sizin sağlık kontrolünüz nasıl geçti? Dün ev ziyareti randevunuz vardı di mi?

- Evet, kanlarımız falan iyi çıktı. Muayenelerimizde de sorun yok. Üç ay sonra yeniden gelecekler. Ufaklığı göze götürecekler, o kadar. Cuma gününe randevusu var.

- Ev taramaları sayesinde hastaneler neredeyse boşaldı. Sağlık ekipleri yıllarca birikmiş sağlık sorunlarıyla boğuşmak zorunda kaldılar. On binlerce yaşlıyı bakım alanlarına almışlar. Evde sürekli bakımda olanlar da var. Sağlık alanındaki üniversite öğrencilerinden hayli bir gönüllü görev yapıyor. Ağır çalışma alanı kabul edilmeleri iyi oldu. Altı saatten fazla çalışmaları yasak. İzinlerinin en az yarısını kullanmaları zorunlu.

- Sınıf öğretmenleri de uzun yaz tatili yerine çalışma saatlerini kısaltıp ara tatillerin konulmasında hemfikir oldular. Ara tatiller de bilim, sanat, spor kampları şeklinde olacak.

Çocuklarla ilgili öğretmenler de kamp yapmış olacaklar. On beşer günlük dört tatili üniversitelerle eş zamanlı yaptık. Üniversiteliler de kendi alanlarında ya da becerilerinde çocuklarla birlikte olacaklar. Her aşamada örgün eğitim günlük beş saati geçmeyecek. Bilim, sanat, spor ve sosyal merkezler de okul çıkışlarına göre organize edilecek.

- Yani çocuklar anne balarından sonra eve gitmiş olacaklar?

- Evet, tabii ki... Herkese sevdikleriyle zaman kazandırmak bizim işimiz.

- Kübalıların "bal arıları" dedikleri beş yaş üstü çocukların örgütlenmesini düşünüyordu bizimkiler, herhalde biraz yavaş gidiyor.

- Evet malesef öyle. Çocuklarımız şimdiye kadar kaderlerine terk edilmişlerdi. Çoğu doğru düzgün bir eğitimden yoksundu. Yabancı otlar sarmış birer bahçe gibiler. Görünen o ki, bu çalışmanın oturması, çocuklarımızın değil kendilerini idare edecek, yaşama yön verecek düzeye gelmesi, ancak seneye oturmaya başlayabilir. Şimdi bilim, sanat, spor ve sosyal alanlarda temel gruplar oluşturulmaya çalışılıyor.

- Sen buradaki işler yoluna girince okulu dönecek misin?

- Elbette.

- Arkadaşlar, Suriye heyeti ile Merkez Komite görüşmesi başlamış. Anlık görüşme raporları yayınlıyor. Savaş tazminatı istemeyeceklermiş. Bizimkiler ülkenin yeniden inşası için bir plan yayınlamıştı. Onun nasıl işleyeceğini konuşuyorlar.

- Ablam da gönüllü görevlendirmesine başvurmuş.

- Ablam tekstil işçisiydi değil mi?

- Evet, makine de gönderiyorlarmış, 'biraz da onlara dikeyim' diyor.

- Yayımlanan plan sitesinde ihtiyaç alanlarına bir hayli başvuru görünüyor.

- Özgür yeniden kazanım bölgesine görevlendirme isteniyor. Kıştan önce karmaşayı bitirip standart çalışmaya geçmek istiyorlar. Doğa temizlik ekiplerinin atıkları da gelmiş.

- Geçici olarak işe yerleştirilmiş olanların sayfasını açıyorum. Kaç kişilik başvuru sınırı koyayım?

- Geçici olarak sınır koymayalım. Kalıcı olarak üç bin işçilik alan var. Beş iş alanı açalım. Otomotiv, ev eşyaları, inşaat malzemeleri, atıklar ve transfer...

- Gıda depolarında da altı yüz kişilik bir talep var.

- Hangi alanları istemişler?

- Depo temizlik düzenleme, dağıtım ve gıda denetim.

- Tamam, açalım. Üniversitelere de bilgi gönderelim, görevlendirme açalım.

- Tamamdır. Depolarımız da bizim gibi baharı bekliyor. Yaza kadar yetecek malzeme istiflemiş zincir marketler. Neyse ki holdingler depolarının birçoğunu imha edemediler. Devrim hızlı davrandı çabuk ele geçirdi ama devrim aylarında dağıtım kontrolü geç sağlandı. En büyük avantajımız devrim günlerinde ka-

Çocuklarımız
şimdiye kadar
kaderlerine terk
edilmişlerdi.
Çoğu doğru düzgün bir
eğitimden yoksundu.
Yabancı otlar sarmış
birer bahçe
gibiler.

mulaştırmaların yapılmış ve birçok yerde tarım kooperatiflerinin işleri ele alıp toprakları ekmiş, hayvanlara, ağaçlara bakmış olması. Yoksa gerçek bir yokluk yaşadık.

- Mikroklima alanlarını da kahve, soya ve tropik bitkiler için düzenliyorlarmış. İki-üç yıl sonra dışarıdan hiçbir şey almamız gerekemeyecek. Kürdistan bölgesi raporlarında. Raporun Türkçe çevirisi de yayınlanmış.

- Ooo saat dört olmuş. Çıkış saati geldi. Nöbetçi büro hangisi?

- Belediyeciler kalacak bugün.

- Ben biraz daha buradayım.

- Ben de.

- Tamam ben çıkıyorum.

Aylin bir salsa grubuna kayıt yapmış. Fabrikadan oraya gelecek. Haberiniz olsun, gıda alanındaki arkadaşlar Alsancak'ta bir sürü restoranı daha halka açmışlar. Otantik yemekleri yöre insanları yapıyor. Yarın görüşürüz.

- Biliyorum, ben gittim. Tokatlıların kebabı bir harika! İyi eğlenceler.

- Bir yıl önce bu şehir de çekilmez bir kalabalık ve karmaşa vardı hatırlıyor musun?

- Evet, nedense şehir karmaşasını hatırlamakta güçlük çekiyorum. Sanki hep böyledik.

- Nasıl yani dört milyonun üstünde nüfusu vardı. Yarı yarıya azaldı. Birçok mahallede sağlıksız evler temizlenince tatil köyü gibi oldular. Ağaçlandırma ve yaşam siteleri oluşturulduğunda bir düşün. En yoksul mahallelerimiz bile dinlenme tesislerine dönecekler. Ha tabi sadece mahallelerimiz değil tüm köylerimiz de gerçek birer yaşam alanına dönüşürülüyor. Bunu sağlamadan şehirleri rahatlatamaz, tarımı ve hayvancılığı da geliştiremezdik.

- Şu tepelere kuracakları sistem var ya ben ona bayıldım. Taksim Tünel'deki sistemi kuruyorlar. Sıfır enerji. İnen vagon çıkanı yu-

karı çekiyor. Dört dakikada bir devridaim. Yıl sonuna tamamlanacakmış. Benzin sıkıntısı önemli. Arabaların hepsini güneş enerjisiyle çalışacak şekilde dönüştüreceklermiş. Şimdilik sadece komün arabaları çalışıyor.

- İstanbul tarihin en büyük geriye göçünü yaşıyor herhalde. Şimdiden üçte biri gitti. Trenler hala kesintisiz çalışıyor. Afet hazırlık konseyi depreme hazırlıkla ilgili planı yayınlamış. Herhalde şimdiden milyonlarca kişi olası bir depremden kurtuldu.

- Yoksulluktan, sağlıksızlıktan, açlıktan, saldırlardan, uyuşturucudan ne bileyim trafikten bile sürekli ölenlerin yaşamlarının kurtulduğunu da hesaplarsak beş ayda milyonlarca insanın hayatını kurtardı devrim.

**Yoksulluktan,
sağlıksızlıktan, açlıktan,
saldırlardan, uyuşturucudan ne bileyim trafikten bile sürekli ölenlerin yaşamlarının kurtulduğunu da hesaplarsak beş ayda milyonlarca insanın hayatını kurtardı devrim.**

- Bazıları hala devrim günlerindeki çarpışmalarda ne kadar çok şey kaybettiğimize söylenip duruyorlar. Tahrip olan binalara bile ağıyorlar ya ne diyeyim...

- Devrimde fabrika komitesindeydim. O zaman aydınların, küçük burjuvazinin bir de küçük toprak sahiplerinin daha çok sorun çıkaracağını düşünmüştük. Pek de beklediğimiz gibi olmadı. Faşizm yarattığı yıkımla onları bize doğru itti. İşçilerle birlik olmaktan başka bir çareleri olmadığını gören çoğunluğu devrime katıldı. Kendini varlıklı zannedenlerin bile devrimin olanaklarını görünce ne kadar fakir olduklarını anlamaları çok sürmedi. Bugün sızlananların sesleri sinek vızıltısı gibi. Bence şu an asıl sorun devrim günlerinde tamamen temizlenemeyenler. Birçoğu uyum sağlamış görünüp pusuya yatmış durumda. Daha ilk günlerde kendini dışarıya atmış olanlar dışarıda karşı çalışmalarını yürütüyorlar ama içerideki karşı devrimi de destekliyorlar. Devrimi alt edip eski şaşalı, savurgan hayatlarına geri dönmek için can atıyorlar. Hepimizin bulunduğumuz yerdeki işler kadar milis görevlerine de zaman ayırmamız gerek.

- Herhalde tarihsel olarak en büyük şansımız eş zamanlı pek çok ülkenin de devrimini yapmış ya da yapıyor olması. Yoksa uluslararası anlaşmalardan, NATO'dan çıkmak falan büyük risk almaktı. Emperyalistler kendi dertlerine düştüler. Enternasyonalist dayanışma da hızlı gelişti. Dil bilen çok fazla insanımızın olması büyük avantaj. Bilgisayar sistemlerinin de hemen aktifleştirilmiş olması harika oldu. Hem içeride hem de dışarıda işler onlarca kat hızlandı. ODTÜlü gençler ağaçlara sarılarak başladıklarını devrimle tamamladılar.

- Kaçta çıkacaksın?

- Birazdan çıkarım. Sokak sanatları ile ilgili bir forum var, oraya gitmeyi düşünüyorum. Ya sen?

- Ben biraz daha buradayım. Robotik teknolojinin geliştirilmesiyle ilgili program taslağını okuyacağım. Hafta sonu Ankara'daki toplantıya katılmam lazım.

- Ciddi zaman kazandıracak bize. Belki seneye çalışma saatlerini dört saate düşürebiliriz ne dersin? Üç saat işçi üniversiteleri için iyi bir katkı olur.

- Kadın çalışmaları için de... Daha birçoğunu çalışma hayatına ya da sosyal hayata katamadık. O kadar uzun bir süre eve hapsedilmişler ki, daha önce çalışanlar, köydükler ve devrime katılanlar dışında hala dört milyona yakın kadın evinin içinde yaşıyor.

- Ekonomik özgürlük ve güvenceli yaşam bir çoğunun henüz nasıl kullanacaklarını bilmedikleri bir şey. Uzun yıllar boyunca hapsedildikleri gelenekleri kırmaları zaman alacak. Kadın konseylerinin çalışmaları ister istemez biraz yavaş yol alacak. Şu hırçın küçük burjuvalarımız da işi zorlaştırıyor. "Cahilliğe sövgü" korosu bir sussa... Hala bu tutumlarının işe yaramadığını, yapıcı değil yıkıcı olduğunu anlamıyorlar. Yarın görüşürüz. Akşam şu geleneksel yemeklere uğrayacam. Kahvaltıya böreklerden getiririm. Bir şey getirme.

- Tamamdır.

Gülsu geç saatlere kadar çalıştı. Sonra da oradaki kanepede uyudu. Sabaha karşı uyanıp kahvesini aldı, pencereden şehri seyretmeye koyuldu. "Bu pencereden bir yıl önce

bakan gözler de baktığı şehir de bambaşka'dı" diye düşündü. İl konseyi daha devrimin ilk zamanlarında bu sendika binasına yerleşmişti. Bina, daha önce on-onbeş sendika bürokrati tarafından kullanılırken bugün bir günde neredeyse binlerce kişinin uğradığı bir yer haline gelmişti. İş çıkışında işçilerin buluştuğu lokali, toplantı salonlarını rezerve edenlerin giriş çıkışları... Bina tıkr tıkr işleyen bir makina gibi çalışıyordu. Sendika binaları daha büyük binalara geçmişti. Onbinlerce işçinin aktif örgütlenme ve eğitim çalışmaları yaptığı bir yerde bu eski sendika binaları birer büro gibi kalmıştı.

Bugün akşam organize sanayideki çocuk merkezinde yeğenleriyle buluşacaktı. En küçüğün emekleyerek neredeyse koşarak gelmesini gülerek düşündü. Ablasıyla eşi de çocuk merkezinde yemeğe gelecekler, tiyatrodan sonra da çocukları alacaklardı. Gülsu da oradaki çocuklarla drama çalışmasına katılacaktı.

- Günaydın, nerelere daldın öyle? Bak ne getirdim. Devrim deneyimleri ikinci cilt çıkmış. İşçi konseyi üç milyon bastırmış.

- Aa saat kaç? Yedi olmuş. Erkencisin.

- Bana mı diyorsun. Gece aşağıdaki gençler şarkı türkü söylemişler. İçeri girerken anlatıyorlardı. Uyuyabildin mi bari.

- Duymadım bile. Hiç enerjileri bitmiyor. Çalışma bitiyor, okula gidiyor, etkinliklere, toplantılara yetişiyor, örgütleme çalışmalarına katılıyor sonra da nerede bir araya gelseler -ki geliyorlar- şarkı söyleyip halay çekiyorlar.

- Yaşlıymışsın gibi konuştun yine.

- Birkaç yaşta bir nesil değişiyor artık.

- Haklısın. Naptın, bir şey yedin mi? Acıkmışsındır. Tarık börek getirecekmiş. Yoldaymış, gelir şimdi.

- Acıktım gerçekten. Sen ne yaptın? Şehir hayvanlarıyla ilgili bir forum vardı di mi? Oraya gidecektin.

- Gittim. İki farklı görüş var. Sahiplendirme ve sahipleri destekleme kararı baki. Kalkanlar şehir içinde yaşasınlar da burada sahiplenilinceye kadar onların bakım ve korunmasını mı sağlayalım yoksa onlara özel alanlar mı kuralım? Şehir akışı bir yandan avantaj, diğer yandan onlar için dezavantaj... Bir de şu hayvanlara zarar verenlerin yargılandığı duruşma vardı. Halk mahkemesindeki diğer arkadaşlar bu kişileri özellikle hayvan barınaklarında görevlendirmek istiyor. Biliyorsun bir tane cezaevimiz var ve doldurmak

istemiyoruz. Zaten hepsini zorla boşalttık. Halk düşmanları dışındakileri kazanmak cezalandırmaktan önemli. Onları bile kazanmaya çalışıyoruz. Bu konuda da görüşler ikiye ayrıldı. Hayvan sevmeyenlerin bakım alanlarında olmamaları gerek diyenlerle, bu insanlara insanlığı öğreteceğiz diyenler... Sanırım ikinci görüş ağır basacak.

- Bayağı tartışmalı geçmiş.

- Evet ama iyiydi. Devrim öncesi havanda su dövme tartışmalarına hiç benzemiyor. Biliyor musun, önceden toplantılardan nefret ederdim. Şimdi bütün olanaklar, bilimsel veriler, yapıcı zeka ve insan gücü, her şey elimizde. Sonuca ulaşabilen toplantılar keyif bile veriyor.

Bilgisayarının başına oturmuş olan Umut heyecanla bağırdı.

- Oh be, sıcaklardan bunalmak da neymiş. Yenilenebilir enerji altyapı çalışmaları raporu... Güneş enerjisi bütün bölgemizin ihtiyacını karşılayacak. Güneşten serinleyeceğiz.

Nöbetçi belediyecilerle birlikte "güneşten serinleme" esprisiyle kahvaltının etrafına toplanıldı. Aynı hızla saat sekizi vurduğunda bütün bürolar ve bütün ülke harıl harıl çalışmaya başlamıştı.

a.asya

Geçmişin Aynasından Geleceğin Dünyasına

Sarp dağların arasındaki bir çukurda doğdum ben. 5 haneli bir yayla köyünün taş evlerinden birinde... Toprağın, suyun ve ormanın, orada yaşayanların olduğu bir dünyaydı burası. İlk adımlarımı kirletilmemiş topraklarda attım. İlk içtiğim su kaynak suyuydu.

Yaban hayatının ortasındaki ovamızda dünyayla tek bağımız televizyondur. Günler geceleri kovalıyor ve bu ağır geçişler boyunca daha önce tanık olmadığımız şeyleri görüyoruz. Yaşamımız giderek zorlaşıyordu.

Karşımıza dikilen zorlukları, suyumuzdan içmeyen, toprağımızdan beslenmeyenlerin çıkardığını biliyorduk. Ankara'yı bunu yapan. Tüm bunları şehre inenlerin getirdiği gazetelerden, evimize gelen gerillalardan ve televizyondan öğrenirdik.

Büyükbabam şehre indiğinde edindiği bilgileri anlatmaya başladığında tüm gözler üzerinde toplanırdı. Kulakları giderek ağırlaşmıştı ama keskin bir zekâ ve hafızası vardı.

Büyükbabam türlü zorluklara katlanmış bir çiftçi ve iyi bir oduncuydu. İlk adımlarından ölünceye değin adımladığı topraklardaki değişimleri hemen fark ederdi. Elleriyle görürdü. Toprağa ve ağaçlara dokunduğunda mevsimin nasıl geçeceğini anlardı.

Doğaya büyük bir saygısı vardı. Ağaçların ne zaman yaş aldığını bilirdi. Ne zaman kerestelik, ne zaman yakacak odun için or-

mana gidileceğini anlatır ve genellikle gittiği zamanlarda beni de götürürdü. Erkek torunlarını pek bir severdi ama onların akılları, büyükbabamın ellerinin nereye dokunduğunda değil domuz avına giden köylü gençlerdedir. Büyükbabam da hayıflanarak çaresizce bana anlatırdı biriktirdiği deneyimlerini. Tüm bunları anlatmak zorunluluğu hissederdi: Öyle ya bu dünyadan gölgesi çekildiğinde edindiği bilgiler onunla birlikte gitmemeliydi...

Köy evlerini bilir misiniz? Bizimki 100 yıllık taş evlendendi. Eşikten içeri girdiğinizde sol tarafta tereg denilen sedirlik, locin denilen ateş yakıp yemek pişirdiğimiz küçük kuyumuz bulunurdu. Sağ tarafınızda yüksek bir eşğin ardında misafir odamız tüm düzeniyle ağır konuklarını beklerdi. Karşınızda, 4-5 metre ileride büyük ve adeta bir soğutucu olan mutfağımız kışa hazırlığını yapmanın güveniyle karanlık bir bölme olarak orada dururdu. Son olarak mutfağın yanı başında ahırımızı görürdünüz.

Evet yanlış okumuyorsunuz, evimizin içinde ahır vardı. Birçok zaman otlaklardan erken dönen ineklerimiz bölerdi yemeğimizi. Aniden kapıdan içeri girerken büyükannem ağzında lokmasıyla ahırın kapısına koşardı. Bazen de sabahları evden çıkarken zamansızca kuyruklarını kaldırır ve temizlenecek bir alan daha verirlerdi bize. Böyle anlarda büyükannemin tiz çılgılığı duyulur ama bu; pat

pat seslerini durdurmazdı. “Bıktım artık, hepsini satıp kurtulacağım.” derdi.

Tüccar amca geldiğinde tüm bu hengâme unutulur, matem havası sarardı evi. Bir ete bakar gibi donuk bir bakış atardı ahırımızdaki canlarımıza. İneklerimiz ise meraklı gözlerle adeta neden ahıra girdiğimizi sorar, sonra iştahla önlerindeki yemlere yumulurlardı. Hangisini satacağına karar vermişse evin büyüklüğü, onu bir ayrı severlerdi o gün. Tımar eder, okşar; “rındekam”, “sevgülüm”, “senena” diyerek doğumunu hatırladığı ve şimdi kocaman bir inek olan, bir yanıyla çocuğu olan kızına seslenirlerdi. Büyükannem yaklaşır ve ineğimizin boynundaki zincirleri titreyerek açardı. Ağlardım. “Satmayalım babanne, nolur satmayalım, götürmesinler Hanım’ı...” Kızmış gibi yapıp “Götürmeyip ne yapacaklar, sen mi bakacaksın? Yaşlandım artık. Okula gitmeyip evde kalacaksan satmayalım...” derdi. Düşünür ve ağlardım. Neden yakın bir köyde okul yoktu ki? Neden okumak için şehre gitmek zorundaydım? Çiftçiler okumaz mıydı?

Her şeyden habersiz Hanım, nallanmış ayaklarıyla ağır adımlarla ahırdan çıkardı. Ardına bakardı, neden diğer hayvanların hala ahırda olduğunu sorardı adeta ve geri dönmeye yeltenirdi. Tam o sırada ellerindeki sopayı havaya kaldırır ve yürü derlerdi... Çaresizce yürürdü Hanım ta ki kamyonu görene kadar. Şiddet ve zor orada kullanılırdı ve Hanım o kamyonu ne yapsa ne etse bindirirdi. Ve giderdi... Elindeki üç kuruşa bakıp ağlardı büyükannem... Ağıt yakardı yarı Türkçe yarı Zazaca... Eteğinin içiyle burnunu siler ve kalkardı, yapılacak iş hiç bitmezdi köy yerinde. Hüzütle, emekle, sevgiyle yoğrulmuştur yüreklerimiz. Hayvanlarımız doğduğunda onlara, iyiliği ve yaşamın güzelliğini anlatan isimler bulurduk. Nefreti o küçük yaşamlarımıza giren parayla tattık.

Sonbahar kendini iyiden iyiye hissettirdiğinde büyükbabam ormana bakardı. Ağır adımlarla yürür, sakladığı yerden baltasını çıkarır ve ucunu keskinleştirirdi. Hanım’dan kalan para yazaya kadar bir şekilde yetecekti. Şimdi sıra yapacak odun hazırlamaktaydı.

Şimdi çığlıklarımızı aynı tonda buluşturma ve kendi ezgilerimizi yazma zamanıdır. Sende sesini kat bu ezgiye... Kavgayla ve aşkla sınanan notaların birliğidir duydukların. Doğanın ve insanlığın kurtuluşunun anahtarıdır...

Kolay iş değildi yaylada kısa yetecek odunları ayarlamak... Kurak iklimde yaşıyorsanız ağaç kesmek için çok ince hesap yapmak zorundaydınız. Kilometrelerce yürür ve tüm köylünün beraber karar verdiği ağaç kesim yerine varırdınız.

Büyükbabam ağaçların arasında büyük bir dikkatle yürürdü. Gövdelerindeki sert kabuğa dokunur yaşını tahmin ederdi. Küçük ağaçlar arasındaki yaşlı ağaçları kesmeye çalışırdı: “Eğer bu ağacı kesersek yanındaki genç ağaçlar güneşi görecekleri için hızla büyüyecek” derdi kendi dilimizde. Ağaç kesmeye güzün giderdik. Erkek torunlar söylense de dedemin her söylediğini yaparlardı. Traktör kasasına sığacak kadar odun kesildiğinde yüklenir ve evimizin önünde uzanan düzlüğe bir yerine yığılırdı. Bu işlem en az iki kere tekrarlanırdı. Asıl kas gücü burada devreye girerdi. Günlerce uğraşarak sobanın içine girecek ebatla ağaçlar küçük parçalara bölünürdü. Biz kadınlar onları kucaklar ve büyükannemin belirlediği istif alanına taşırdık. Sabırla ve büyük bir ustalikle tek tek yerleştirirdi odunları. Kuruyan yapraklarına kadar ekmeklik, sobalık, tutuşturmalık gibi kategorilere bölerdi...

Diyelim ki genç bir çift köyde kendilerine ev yapacak. Evin çatı katında kullanılan ağaçlar yahut kolon olacak büyüklükte odun-

lar kesmeye gideceksek zemheride yani kışın ortasında, ocak soğuşunda yapardık.

Zemheri soğuşunda ağaçlar yaş atlardı. Bütün yaz emdikleri suyu saldıkları dönemdi bu dönem; bunu yapmazsa donarlardı. Ağaçların gövdelerindeki kahverengi halkaların sırrı tam da buradaydı. Zemheride suyu boşaltır ve yeniden su emeceği dönem bir halka daha oluştururlardı.

Zemheri ayında kesilen ağaç hem çok

çabuk kesilirdi hem de kabuğu rahat soyulurdu. Dış kabuğu arasında yaşayan kurtçuklar su salımı yaptığı için ağaca zarar vermeden kabukları arasında yaşamaya devam ederdi. Ta ki biz kesene kadar... Doğadan ihtiyacımız kadarını alır ve hiçbir şeyi çöpe atmazdık. Her şeyi dönüştürürdük. Çatılarımız bir gün lazım olacak malzemelerle doluydu. Bir şey lazım olduğunda örümcek ağları arasında ilerler ve bulurduk.

Teknoloji geliştirdi... Bizim kullandığımız aletler ilkel kalıyor artık. Şimdi büyük vinç tipi araçlarla ormana giren yabancılar orman kanunlarını hiçe sayarak aç zenginlerin isteğine göre -isteği bütün ormanın yok edilmesi de olabilir, belli bölümün tıraşlanması da- doğal dengeyi bozacak darbeleri büyük bir hızla yapıyorlar. Biraz önce nefes alan, giysisiyle binlerce canlıya yuva olan ormanlarımız kısacık bir an sonunda bir kereste yığınınna dönüşüyor.

Şehirlerin boğucu havası yayla köylerimize kadar geldiğinde biz hala köstebek gibi kendi yaşamlarımız içinde debelenirdik. Akşam haberi saatlerinde, topu topu 5 hane olan yaylamızda komşular çıkar gelir ve haberlerle birlikte politika yapmaya başladık. Ankara'dan Rusya'ya, ABD'ye kadar tartışıldı. Daha çok erkekler yapardı bunu.

Tartışılan gündemlerin kendi hayatlarını etkileyeceğini bilirlerdi ama yine de hiçbir zaman kendilerini değiştirici olarak görmezlerdi. Ne olduğu konuşulurdu, neden olduğu konuşulurdu ama nasıl çözüleceği konuşulmazdı... Çocuktum sustum, büyüdüm ve değişim isteyen bireyin bu büyük altüst oluşun öznesi olması gerektiğini kavradım.

Nasıl ki doğal dengede ağaçların kökleri birbirini sarıyorsa ve birinin suyu eksildiğinde diğerleri imdada koşuyorsa, biz de el ele vermeli kavgamıza can suyumuzu taşımalıyız...

Bugün doğanın çığlığını duymayan, yarın çığlıklar dehlizinde boğulacaktır. Görmeden, duymadan yaşamak mümkün olsaydı ceylanlar oto yollara kaçmaz, köstebekler ormanda yanmazdı...

Şimdi çığlıklarımızı aynı tonda buluşturma ve kendi ezgilerimizi yazma zamanıdır. Sende sesini kat bu ezgiye... Kavgayla ve aşkla sınınan notaların birliğidir duydukların. Doğanın ve insanlığın kurtuluşunun anahtarıdır... Kimimiz en tiz sesleri dahi çıkarabilecek bir ses aralığına sahip, kimimiz detonedir. Ama önemli olan şu ki biz bu şarkıyı birlikte söylüyoruz. Buluşmak istiyoruz sesinle ve ihtiyacın olan can suyunu taşımak solan her yaprağına...

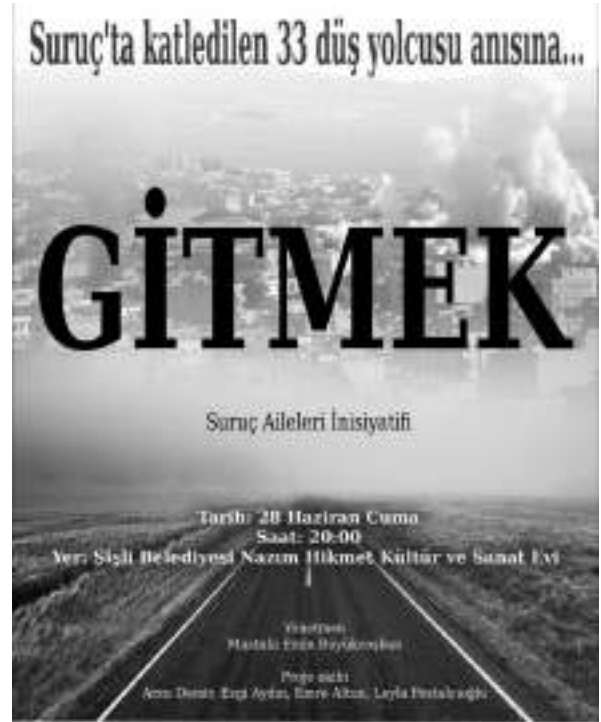
S.Ş.

“Gitmek”

Antakya'da Ahmet adında bir gencin öldürüldüğü gece anlatmaya başladığım hikâyeyi, o geceden 22 ay sonra sonlandırmak üzereydim. Son birkaç sayfanın altlığını oluşturmuş, sulu boya takımı, kalemleri ve her tür alet edevatımı ayarlamış, Ankara'daki öğrenci evimin salonuna karargâhımı kurmuştum. Önümde çizdiğim ve çizmekte olduğum sayfalar serili; kulağım bir yandan bilgisayarda açık duran ve neredeyse tüm sahnelerini ezbere bildiğim dizideydi. Hazırlamakta olduğum kitabın arkasında Gezi'nin üzerinden geçen zamanda yaşadıklarımızı anlatacağım bölümü düşünüyordum. ODTÜ yolunu, Hasan'ı, Özgecan'ı...

Mutfakta bıraktığım telefonumun çalmasıyla birlikte diziyi durdurdum ve mutfığa gitmek üzere yerimden kalktım. Günlük konuşmamızı yapmak üzere annem arıyordu. Açtım telefonu. Sesi bir garip... “Nasılsın, napıyorsun, evde misin?” sorularından sonra garipliğin nedenini çözmeye başlıyorum. “Haberleri izledin mi?”, “Patlama olmuş. Urfa'da...” Urfa'da olan bir patlamadan sonra beni neden aradı, diye düşünmeye yeni başlamıştım ki devamı geldi “Sosyalist gençler... ölümler varmış...” Telefon kulağında bilgisayara yürüyorum.

İnternete ilk düşen görüntüyü açıp anlamaya çalışıyorum. Bir grup gencin ortasından yükselen bir alev topu... Tıpkı birkaç ay sonra Gar'da önümde yükselecek dev alev

topları gibi... Bir anda bir gürültü ve her tarafa dağılan insan parçaları, çığlıklar, kan kokulu boş bakışlar... O yaşma kadar yalnızca haberlerde duyduğum bir katliam biçimine tanık olmak, bunun bizim başımıza da gelebileceği gerçekliğini kavramak biraz zaman alıyor.

Söğütlüçeşme Metrobüs durağından çıkarken tekrar tekrar yaşıyorum bu anları. Beksav'a giden yokuşu tırmanırken kaybettiğimiz insanları düşünüyorum. Patlamadan dört yıl sonra hazırlanmış belgeseli izlemek için Beksav'ın bahçesine giriyorum. Beksav'ın kısıtlı

imkânlarıyla gösteriliyor, çünkü birkaç saat önce Şişli Emniyeti, Nazım Hikmet Kültür Evi'nde yapılacak belgesel güvenlik gerekçesiyle yasaklamış. Film gösterimi kimin güvenliği için tehlike arz ediyor bilmiyorum.

Belgesel başlıyor. "33 düş yolcusu"nun ardından toplanan 200'e yakın tanık anlatımı geliyor peş peşe. Anneleri, babaları, arkadaşları, yoldaşları anlatıyor onların gitme hikayelerini. Belgesel boyunca nerdeyse bir iki isim dışında hiçbirinin ismini özel olarak duymuyoruz. Hiçbirinin resmini görmüyoruz, hiçbirinin görüntüsünü izlemiyor, hiçbirinin sesini duymuyoruz. Bütün cümleler tek bir kişiyi anlatıyor gibi ardarda devam ediyor. Yeni bir yaşama doğru çıkılan ve ondan sonrasında hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı bilinen bir yolculuğu, bir düş yolcusunun yolculuk hikayesini dinliyoruz. Gitmeye karar verdikleri andan, Amara Kültür Merkezi'ne indikleri ana kadar bu yolculuğa tanıklık ediyoruz.

Evlerden başlıyor hikâye. Odalardan, mutfaklardan, bahçelerden... Sonra otobüsün kalktığı Kadıköy Belediyesinin önüne geliyoruz. Sonra otobüse biniyoruz, otobüs camından dışarı bakarak İstanbul'dan Urfa'ya uzanan yola il il tanıklık ediyoruz.

Her bir hikâyede çift görüntü izliyoruz. Bir yanda "yolcu"nun gözünden Kadıköy-

Suruç yolunu tekrar kat ediyor, bir yandan akıp giden yol görüntülerinin üstüne silik bir şekilde çakıştırılmış yakınlarını dinliyoruz. 33 kişinin hikayesini dinlerken, onlarla aynı otobüse binip yolculuklarına ortak oluyoruz.

Ve belgeselin bitimine doğru Amara Kültür Merkezine geliyoruz. Patlamadan dakikalar önce bir gazetecinin çektiği görüntüler yansıyor ekrana. Kültür Merkezine yeni varmış insanları görüyoruz; kimi bahçede sigara içiyor, kimi sohbete dalmış, kimi binanın içinde getirdikleri yardım kolilerine sırtını dayamış yol yorgunluğunu atmaya çalışıyor. Birazdan ekrana sarı yıldızlı kırmızı çerçevelerle yansiyacak yüzleri -belgeselde ilk ve son olarak- Temmuz sıcağında kavrulan Amara Kültür Merkezinde görüyoruz. Hiçbir sahnede göremediğimiz yüzler kameranın önünde bir bir beliriyor. Kamera tek tek dolaşıyor yüzleri. Yolcuların arkada kalanlara büyük bir yük bırakan bakışları aynı düşü kuran izleyicileri delip geçiyor.

Ekran kararıyor. Bu kez 33 yolcunun sarı yıldızlı kırmızı çerçeveyle hazırlanmış fotoğrafları beliriyor. Her seferinde bir yolcu beliriyor ve solarak kayboluyor. Beliriyor, kayboluyor; beliriyor, kayboluyor... 33 yolcu... karşımızda beliriyor.

tuğçe sayın

Emeğin Ressamı Balaban

*“altı kadın vardı demir kapının önünde,
beşi toprağa oturmuş, ayakta biri;*

*sekiz çocuk vardı demir kapının önünde.
besbelli henüz öğrenmemişler gülmeyi.*

*altı kadın vardı demir kapının önünde,
ayakları sabırlı, ellerinde keder,*

*sekiz çocuk vardı demir kapının önünde,
cin gibi bakıyor kundaktakiler.*

*altı kadın vardı demir kapının önünde,
sımsıkı gizlemişler saçlarını,*

*sekiz çocuk vardı demir kapının önünde,
biri kavuşturmuş avuçlarını.*

*bir jandarma vardı demir kapının önünde.
ne dost ne düşman, nöbet uzun, hava sıcak.*

*bir beygir vardı demir kapının önünde,
nerdeyse ağlayacak.*

*bir köpek vardı demir kapının önünde.
burnu kara, tüyü sarı,*

*kamış sepetlerde yeşil biber vardı,
torbalarda kömür, heybelerde soğan sarmısak.*

*altı kadın vardı demir kapının önünde
ve demir kapının ardında beş yüz erkek vardı efendim;
altı kadından biri sen değildin, ama
beş yüz erkekten biri bendim.” **

*Nazım Hikmet’in Balaban’ın Mahpushane Kapısı tablosuna yazdığı şiiirdir.

“Mahpushane Kapısı” tablosu

İbrahim Balaban, "Bahar"

Bursa'nın Seçköyü'nden İbrahim Balaban, 1921 yılında Osmangazi'de doğmuş. Köy mektebinde üçüncü sınıfa kadar okuyabilmiş. Henüz 16 yaşındayken tanışmış mahpushane duvarlarıyla... Babasının gönderdiği işe derelerden, tarlalardan giderken, nerden bilsindi babasının kandırıldığını, bundan sonraki günlerin, ayların, yayı kopmuş ranzalarda geçeceğini. Altı ay hapis ve para cezasına çarptırılmış, ama nasıl ödeye köy çocuğu Balaban, nasıl ede? Üç yıl uzamış mahpusluğu ama zihnini hapsedmemiş, resimlerine sürmüş demir parmaklıkları, tarlada tırpan misali.

Nazım Hikmet ile 1941 yılında Bursa cezaevinde kesişir yolları. Balaban, Nazım'ın koğuşuna gide gele kendinden 20 yaş büyük olan ustasından öğrenir birçok hüneri. Nazım, köy çocuğu Balaban'a el uzatır; resim yapmaya yönlendirir, kültürle donatır. Mahpushane okul olur birden ona. Bir süre İmralı Yarı Açık Cezaevine gönderilen Balaban'ın Nazım'la yolları ayrılır ve bu süreçte bir cezaevi doktoru resimlerinden birini beğenir ve satın alır. Artık galerileri gezmeye başlamıştır tabloları. Resimleri satılır satılmasına ama hiçbir zaman parasını alamaz Balaban. Cezaevi yönetimi el koyar emeğinin hakkına, alın terine.

İmralı döneminde mahpus arkadaşlarının portrelerini resmeden Balaban'ın resimleri 'komünistliği aşıyor' denilerek Marmara'nın

derin sularına atılır acımasızca.

İsmi "Mahpushane Kapısı" ve "Bahar" tabloları ile duyulur ve Nazım bu iki şaheser için ayrı ayrı şiirler yazar.

1950 yılında çıkan af ile mahpusluğu biter Balaban'ın. Tabloları ve ustasıyla birlikte çıkar hapishaneden. Nazım İstanbul'un, İbrahim ise köyünün yolunu tutar. Bir süre sonra Nazım Balaban'ı İstanbul'a çağırır ve dostlarıyla tanıştır ancak bu süre kısa sürer ve 1951 yılında Balaban askere alınırken Nazım yurt dışına kaçmak zorunda kalır ve bu ustayla çırağın son görüşmesi olur.

İlk sergisini 1953'te İstanbul'da, Fransız Kültür Merkezi'nde açan Balaban 1961 yılında resimleri yüzünden altı ay tutuklu kalır. 1962 de sergisi kapatılarak Balmumcu Kışlasına hapsedilir ve askeri mahkemede yargılanır. 2000'den fazla tablo üretir, 50 den fazla kişisel sergi açar ve 11 adet kitap yayınlar.

Anadolu'yu dolaşarak halk efsanelerini, Hitit kabartmalarını, Anadolu evliyalarını inceler. Eserleri gördüğü her ayrıntının yansıması olur ve eleştirmenler onu "Anadolu insanının yaşamından ve halk efsanelerinden yola çıkarak toplumsal gerçekçi yapıtlar üreten ressam" olarak tanımlarlar. Oysa ki Nazım onun sanat tarzını "Balabanizm" olarak nitelendirir.

Balaban eserlerini dönemlere ayırır ve

'Dağınık', 'Nakışsı', 'Ağır Aksak', 'Oyuncaksı', 'Tutsak', 'Özgürlük' gibi özgün adlar vererek sanat anlayışını "Sanat, yaşantımın izdüşümüdür. Konu bir özdür, her öz kendi kabuğunu yapar. Ben insanı santimetrik ölçülerle değil, diyalektik ölçülerle resmediyorum." diyerek özetler.

Mahpushane, köy yaşamının yoksulluğu, köylü üretim araçlarını, göç, yol, cinayet ve köy yaşantısına ilişkin temaları işleyerek başladığı bu sanat yolculuğuna mitolojiyle, efsanelerle, Anadolu erenleriyle, toplumsal olaylarla, devam eden Balaban'ın bu yolculuk sırasında sergileri basılmış, resimleri sabote edilmiş, sulara atılmış, yasaklanmış, kendisi tutuklanmış ama zihnindekileri tutsak etmelerine asla izin vermemiş.

Ustası Nazım Hikmet'in de dediği gibi,

"İşte seyreyle gözüm, hünerini Balaban'ın.

İşte şafak vakti, Mayıs ayındayız.

İşte aydınlık:

akıllı, cesur, taze, diri, insafsız.

İşte bulut:

kaymak gibi lüle lüle.

İşte dağlar:

hem de mavi, hem de serin.

(...)"

İşte seyreyledik gözüm, hünerlerini Balaban'ın.

İbrahim Balaban, 9 Haziran 2019'da aramızdan ayrıldı. 98 yıllık ömründe emek hırsızlarına karşı daima üretmekle cevap verdi. Anısı, cesur duruşu daima yolumuza ışık tutacak.

atila oğuz

Harputlu Kirkor Efendi

Osmanlı tarih sahnesinden çekilmek üzereydi. Artık son zamanlarını yaşamaya çalışıyordu.

Osmanlı sağına soluna bakınarak tutunabileceği bir dal arıyordu ancak bu mümkün değildi, etraftakilerin amaçları çok başkaydı ve Osmanlının çöküşü onların iştahını kabartıyordu.

Osmanlı sarayı Anadolu'nun üzerinde batmakta olan güneş gibi dünya gözüyle son kez bakıyordu nefes alıp verdiği Uranos'a, saltanatın kederli gözleri İngiliz gemisinden son kez bakakaldı suların ardındaki topraklara.

Anadolu toprakları yorgun ve bitkin bir haldeydi. Uranos'un altında nefes almaya çalışan insanların çok büyük bir bölümü gün yüzüne hasrettiler ve gece ile gündüzü ayıran sadece karanlığın sessiz çığlığıydı ve hatta geceleri biraz daha rahat nefes alabiliyorlardı günün kâbusuna çökünce karanlığın silueti.

Anadolu toprakları artık hayaletten ibaretti, ölüm kol geziyordu ve korku beklemekteydi hem dağı hem de kapı eşiklerini.

Ölülerin ruhları sağa sola koşuşturularla birlikte bir o yana bir bu yana koşuşturmaktaydılar, kim ölü kim sağ bilen yoktu, sadece can telaş içinde yaşama tutunabilecek bir dal aranmaktaydı.

Kardeş düşünceler bir anda kesiliverdi bıçak sırtı gibi ve nice insanın düşleri yarıda kalmıştı yıllarca komşuluk ettiklerinin ellerinde, şimdi can pazarı ortalık, kimileri canlarını kurtarma telaş içinde kimileri de mal

"Uranos'un altında nefes almaya çalışan insanların çok büyük bir bölümü gün yüzüne hasrettiler ve gece ile gündüzü ayıran sadece karanlığın sessiz çığlığıydı ve hatta geceleri biraz daha rahat nefes alabiliyorlardı günün kâbusuna çökünce karanlığın silueti."

kapma peşindeydi.

"Ah üç günlük dünya..." diye düşündü düşleri yitik ihtiyar.

"Zaman, zaman her şeyin ilacı." dedi öteki ihtiyar. "Belki her şeyi eskisi gibi düzeltir."

Ve iki damla gözyaşı döktüler çiğnenmiş topraklara.

Anadolu'nun kadim halklarından olan Rumlar ve Ermeniler yerlerinden sökülüp atılıyor ve büyük bir kıyımdan geçiriliyordu, geriye dönüp son kez yıllarca yaşadıkları evlerine bile bakmaya zamanları yoktu asker dipçiği altında yürütülen ayağı yalın, gözü yaşlı insanların. Nice zamanlar boyu yaşamışlardı bu topraklarda ve şimdi kanlarıyla sula-

dıkları topraklara bir daha geriye dönüşü olmayan yolun yolcuları oldular.

Harput'ta devam eden Ermeni avı artık mahalle ve evleri tek tek aramaya kadar varmıştı. Bu vahşet devam ederken Alevi aileler birçok Ermeni çocuğunu alarak ölümden uzaklaştırıyorlardı. İnsan yüreği dayanamıyordu, zulüm sarmıştı yeri göğü, yine de bir umut deyip insanlar kendi canlarını da tehlikeye atarak insanlık görevlerini yerine getiriyorlardı.

İşte bu aramalar sırasında çalınan kapı ve kulaklara varan yürekler, korku içinde atan kalp durma noktasına geldi. Açılan kapıdan giren postal evin her tarafını tarumar ettikten sonra hiçbir şey bulamayınca da çeşitli tehditler savurduktan sonra tavanlara doğru rastgele birkaç el ateş ettikten sonra çıkıp gitmişlerdi.

Ev halkı askerler gittikten sonra tavanlara büyük bir korku ve heyecanla koştular ve Hasan bebeği aldılar. Hasan bebek tavana açılan ateş sonucu yaralanmıştı ancak aile tarafından önlem olsun diye ağzı bir yazmayla

bağlı olduğu için sesi çıkmadı ve mutlak ölümden kıl payı kurtulmuştu. Hasan bebeği evde kendi imkânlarıyla iyileştirdiler ve büyüttüler.

Hasan bebek artık delikanlı olmuştu. Hane halkını yine büyük bir telaş sarmıştı, Hasan'ın askere çağırılma yaşı gelmişti. Bunun üzerine aile bireyleri toplanıp konuşup ne yapacaklarına karar vermişlerdi.

"Bu çocuğu askere gönderirsek sağ gelmez, bunun için artık Hasan'la açık açık konuşma zamanı geldi." deyip Hasan'ı karşlarına alıp "Bak oğlum, Meryem ananı ve babanı öldürdüğlerinde sen iki buçuk yaşındaydın. Seni biz aldık sakladık ve oğlumuz gibi büyüttük. Gerçekten senin şu diğer çocuklarımdan hiçbir farkın yok, sen de benim oğlumsun ama artık koruyamayız seni, Ermeni bir ailenin çocuğusun ve şimdi askere gitme yaşındasın, seni askere gönderemeyiz çünkü seni yaşatacaklarını sanmıyoruz. Bu yaşa kadar büyüttük bundan sonra seni öldürmelerine izin veremeyiz. Biz aramızda düşündük taşındık ve bir miktar para topladık, sen

“Anadolu’nun
kadim halklarından
olan Rumlar ve
Ermeniler yerlerinden
sökülüp atılıyor ve
büyük bir
kıymdan
geçiriliyordu, geriye
dönüp son kez
yıllarca yaşadıkları
evlerine bile
bakmaya zamanları
yoktu asker dipçığı
altında yürütülen
ayağı yalın, gözü
yaşlı insanların.
Nice zamanlar boyu
yaşamışlardı bu
topraklarda ve şimdi
kanlarıyla suladıkları
topraklara bir
daha geriye
dönüşü olmayan
yolun yolcuları
oldular.”

en iyisi Avrupa’ya git.”

Hasan olanlara bir anlam veremez ve sessiz bir şekilde dinler, olanlara bir anlam veremediğini anlayan aile ona olan biteni anlatır ve Hasan “Sizler benim gerçek annem ve babamsınız, sizleri hiçbir zaman unutmayacağım, sizler nasıl uygun görüyorsanız öyle yapalım.” der ve birkaç gün sonra ailesinin verdiği parayla Fransa’ya gider. Kendisinden önce Anadolu’da yaşanan katliamlardan kaçıp kurtulan diğer Ermenilerle buluşur ve hatta bazı akrabalarını bile bulur.

Hasan artık Kirkor olur ve Fransa’da pazarlarda fıstık satarak geçimini sağlamaya ça-

lıştır. Hemşerileri de ona sahip çıkar ve kısa sürede kendine düzen kurup zamanla bayağı zengin olur.

Bir süredir Fransa’da öğretim görevlisi olarak çalışan sosyal antropolog Dr. Atila Erdem’in Harputlu olduğunu duyan Kirkor Efendi kendisiyle görüşmek istediğini haber verir. Bir süre sonra her şeye rağmen gitmeye karar verir. (O dönemlerde Türk diplomatlarına karşı çeşitli saldırılar yapılmaktaydı.) Kirkor Efendi’nin evi iki katlıydı ve evinin avlusunda karşılaşmıştı konuğunu büyük bir sevecenlik ve nezaketle, sanki kırk yıllık akrabasını karşılıyordu, çünkü o onun memleketlisi ve onu kurtarıp yaşam hakkı verenlerin torunuydu. Konuğu Erdem Beyi evinin ikinci katında ağırladı.

Kirkor Efendi bütün hayat hikâyesini bir solukta anlatmış ve ondan sonra sık sık görüşmeye başlamışlardı.

Yine bir görüşmelerinde Anadolu’da yaşanan büyük felaketlerin esas sorumluları İngilizlerin olduğunu ve onların bu tür politikaları devam ettiği sürece de bu olayların yine zaman zaman dünyanın herhangi bir yerinde veya yine Anadolu’da devam edeceğini söylemişti. “Yoksa Anadolu halkları binlerce yıldan beri birlikte kardeşçe yaşadılar, kimse-nin kimseden alıp veremediği bir şeyi yoktur.” demiş ve uzaklara dalıp gitmişti bir an. Kirkor Efendi Paris’te okuyan Türk öğrencilere de maddi manevi katkılar sağlıyordu, Kirkor’un yüreğinde sadece insan vardı.

İzinli olarak Türkiye’ye gidecek olan Dr. Erdem Bey, gitmeden Kirkor Efendi’ye uğramıştı. Kirkor Efendi bu ziyaretten fazlasıyla memnun kalmıştı ve Dr. Erdem Bey’den ona bir avuç Harput toprağı ve Fahri Kaya’nın plağını getirmesini istemişti. Dr. Erdem memnuniyetle istediklerini kendisine izin dönüşünde getirmişti.

Kirkor Efendi Anadolu toprağına hasret gözlerini, Sen Nehri’nin kenarında ki bir bankta otururken, son kez Uranos’a başını çevirip, Harput’tan getirtmiş olduğu bir avuç toprağı başından aşağı dökerek, gözlerini sonsuz maviliğe yumdu ve yüreğine koyduğu bütün hasretleriyle göçüp gitti. Bize de bir avuç hikâyesini taşıdı uzun yılların ardından Dr. Atila Erdem.

temade ınar

Ruhumda Sızı

Osman Karatop yoldaşa...

Emek mahallesinde ayaklanma çıkmış!
Ayakkabılarım nerede Ayvaz,
Yoldaşlar bizi bekliyor
Tut beni,
tut gidelim
“Meydan gümbür gmbrdenir”
İstanbul’da devrim olmuş Ayvaz!
Taksim’i doldurmuş bizinkiler
Demiştim sana Ayvaz
göreceğiz, demiştim
“Başlar yukarı işçi arkadaş,
Cesaretle yr...”
Cevizle am sarılmış bir olmuş Ayvaz
senle ben gibi,
bizle devrim gibi...
Bırak gideyim Ayvaz
Bırak gideyim
Yoldaşlar bekler
“Bedenimde değil ruhumda sızı”

Götür beni devrim meydanına Ayvaz
Görelim nasıl dans ediyor gençler,
bir bakalım...
Atmış yıldır apaladığımız topraklar ne vermiş,
bir görelim...
“Mert dayanır namert kaar, meydan gümbür...”
Bakma bana yle Ayvaz, sil gözyaşlarını
Yakışmaz devrime gözyaşı
“Bedenimde değil, ruhumda sızı”
Sırtımı dayamışım
kayalık bir dağa...
İşçiler toplanmışlar,
konsey sesleri geliyor her yerden,
duymuyor musun,
almaya gelmişler bizi.
Kasketim nerede Ayvaz?
şiirler okuyacağız yine
Tut götür beni,
Tut götür
Tut...

ahmet aydın

Yaşar Kemal'den “Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca”

Diğer romanlarında da rastladığımız Anadolu ve Mezopotamya efsaneleri ile harmanlanarak oluşturulmuş “Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca” romanında Yaşar Kemal masalsi bir dille anlatmış hikayesini. Kimi zaman bizdeki kimi zaman da dünyadaki sınıflar mücadelesinin masal olarak anlatımını göreceğimiz kitabın dili ve hikayesi sürükleyici.

Karıncalar ülkesinin keşfi, Amerika kıtasının keşfi gibi anlatılır. Aynı zamanda burjuvazinin bir yeri sömürmeye başladığında gerçekleşen yağma ve yıkımını konu alır.

Filler Sultanı ilk başta Karıncalar Ülkesi'ne filleri göndererek orayı yıkıp dehşet saçar. Sonra karıncaların heyeti ile görüşür. Filler Sultanı'nın aşağılayıcı, kibirli halini ve karıncaları köleleştirme çabalarını gören Kırmızı Sakallı Topal Karınca “bu olanların hesabını soracağız, bir yolunu bulacağız” dedikten sonra kaçıp kaybolur. Filler Sultanı gibi güç ve kudret sahibi olan hükümdar Kırmızı Sakallı Topal Karınca'nın kaçışından korku duyar.

Bir filin bir ayağıyla milyonlarca karıncayı öldürebildiği böylesi büyük bir güce sahip olduğu halde haksız ve sömürücü biri olmanın karşısında düştüğü durumdan korku duyar.

Kırmızı Sakallı Topal Karınca, Karıncalar Ülkesi'nin demircilerinin piridir. Burada Binboğalar Efsanesi'ndeki demirci Kawa vardır. Demircinin çekiciyle çalışması proletaryayı temsil ederken, bilgeliğiyle ve sakalıyla Marx'ı anımsatır. Başlarda sömürgeciliğin yaygınlaşması, kapitalizmin kuruluşu ve güçlenmesi anlatılır. İlerleyen bölümlerde filler tarafından köleleştirilen karıncalar proletaryayı oluşturur.

Kırmızı sakallı karıncalar demircidir, proletaryanın sınıf bilinci almış kesimini ifade etmeye başlar.

“... Kıyamete kadar da böyle tutsak, böyle fillere kul olarıktan çalışamazdı ya karıncalar ulusu! Bunun bir sonu olacaktı, olmaydı.”

“... Ekmeksiz, susuz, havasız yaşayabilirdi de karıncalar, umutsuz yaşayamazlardı.”

“... Küçük karıncaların akli, büyük tanrısal filleri yenebilmeliydi.” (sf.37)

Amerika kıtasının keşfinden ve cumhuriyetin kurulmasından sonra Türkiye'de uygulanan politikalar Karıncalar Ülkesi'nde de uygulanır. Dilleri, inançları, kültürleri değiştirme çabaları...

Kapitalist sömürü ve sermayenin karakteri çok güzel anlatılır. Filler Sultanı'nın istek-

“Hiçbir kırmızı sakalın birbirini sevmesine fırsat, izin vermeyeceksiniz. Bunlar birbirini sevmeye başladılar mı, sevginin olduğu yerde bireycilik barınamaz, zinhaaar, sevgiye izin vermeyeceksiniz!”

leri gerçekleşince daha fazla saray, yiyecek, içecek ve mücevher, lüks ihtiyaç ister, her seferinde çok daha fazla artar. Kapitalizmin genişletilmiş yeniden üretimi, diğer deyişle genişletilmiş yeniden sömürsü görülür.

Sömürü ve baskı sürekli yeni yöntemlerle sürer.

“Hiçbir karıncaya göz açtırmayacak, onlara bir tek sözcük düşündürmeyecek oyuncaklar bulmalıyız. Karıncalar eğer düşünecek olurlarsa erinde gecinde bu özgürlük düzeyinden kurtulmanın bir yolunu bulurlar.” (sf. 56)

Bu düşünceleri söyleyen Filler Sultanı hiçbir zaman Kırmızı Sakallı Topal Karınca'nın bulunmasına çalışmaktan geri durmaz. Sömürüyü artırdıkça baştan beri izlerini kaybettiren tüm kırmızı sakallı karıncaların yakalanması ve öldürülmesi emrini verir.

Burjuvazinin toplumu yönetmek için ve devrimci mücadeleyi bölüp dağıtmak için kullandığı yöntemler gözler önüne serilir. Sarı karıncaların sakallarını kırmızıya boyayıp sonra da kırmızı sakallıların içine girerek yaptıkları çalışmalarda bu yöntemler kullanılır. “Kitaba, okumaya düşman edeceksiniz onları”, “Filler yenilmez kıyamete kadar...” Bu düşünceleri yaymak gerekir diyor sarıların başbuğu. Her türlü korkunun yaygınlaşması onları felç eder deniliyor. Bireyciliği körükleyeceksiniz deni-

liyor. “Karıncaların birbirine düşmanlığı bu bireycilikten doğar, ölüm, yılgınlık, sevgisizlik bu bireycilikten doğar.” “Hiçbir kırmızı sakalın birbirini sevmesine fırsat, izin vermeyeceksiniz. Bunlar birbirini sevmeye başladılar mı, sevginin olduğu yerde bireycilik barınamaz, zinhaaar, sevgiye izin vermeyeceksiniz!” denir. Günümüz burjuva düşüncelerinin başbuğ ağzından aktarılmasıdır bunlar.

Kırmızı sakallı demirci karıncaların sakal bırakmış olmalarının ayırt ediciliği Küba Devrimi sırasında sakallarını uzatmış olan gerillaların bu yönünü de anımsatıyor. Che, sakallarının uzun olması nedeniyle dışarıdan gelip iç işlerine karışmak isteyenleri kolayca ayırt ettiklerini söyler.

Sarıların sakallarını kırmızıya boyayıp kırmızı sakalların içinde yaptığı kışkırtıcılık ve bozgunculuk farklı gruplaşmaları oluşturur. Yazar burada, 70'li yıllarda siyasi mücadele veren devrimci hareketlerin ve devrimden uzaklaşanların çizgilerini simgeleyen gruplar ve fikirler oluşturur. Bu gruplar birbiriyle çatışır, çok fazla ölüm olur. Ondan sonra Kırmızı Sakallı Topal Karınca'nın sözlerini dinlemeye başlarlar yeniden.

Ütopik anlatımın ardındaki gerçeğe bakmasını bilerek okunduğunda keyfine doyum olmayacak romanın siyasi bilincimize de katacak çok şeyi olacaktır.

gulareş

*Yaşamak muazzam bir uğraştır
Her gün birbirinin ardına dizilip geçerken
Kavgadır cümleye anlam katan*

*İnsanlığın büyük yürüyüşü
Senin küçük adımlarının içinde atar
Saatin büyük kavganın saatiyle çınlar
Hareketin hareketidir partinin
Aklın onun aklında parlar*

*Ve yaşamak bir uğraştır
Sen bir taş atarsan
Arkandan bir başkası atar
Ve ardından bir başkası
Yıkılmaz sanılan aşınır
Aşınır ve sallanır
Sallanır ve yıkılır*

*İnsanlığın büyük umudunda
Hiçbir yürek küçük değildir
O yürek ki bir bütün olup atar
Bir yumruk olup patlar
Bir kavga olup geleceği kurar*

*Yaşamak büyük bir uğraktır yoldaşım
Sen bütün insanlığın uğrağında konakladın
Bütün insanlığa yaşamını bağladın
Bunca güzelliğin bağlandığı bir yaşam
İnsanlığın en güzel yaşı olmalı
Yaşamak uğraşı kavga olmalı*

helin su

Fatma Hanım Hala Burada

Cenazeden yeni dönen Fatma Hanım, daha dükkânın kapısından girer girmez, “Geçen hafta gördüğümüz turp gibiydi Nermin. Ama bak, pat diye kalp krizinden gitti zavallı. Ben ise hala buradayım!” diyerek neredeyse sevinçle anlatmaya başladı Gülizar’a. Gülizar kulağı Fatma Hanım’da hemen mutfığa koşup bir bardak taze çay getirdi. Henüz müşteri olmadığından bir sandalye çekip yanına oturdu. Fatma Hanım’ın hafif tombul bedeninden yayılan neşe titreşimleri, üzüntülü görünmek çabasıyla neşeli olmanın yarattığı bu garip hal, Gülizar’ın öyle ilgisini çekti ki, Fatma Hanım gerçek duygusunu saklama gereği duymadı.

“Bu Nermin, biliyorsun komşum. Kanser olduğumu öğrenince sürekli bir ölüye bakar gibi bakıp, acıyıp durdu bana. Neredeyse ölmeden helvamı kavuracaktı. Bak ne oldu? Bir sene önce, altı ay ömür biçmişti bana doktorlar, ama ben hala yaşıyorum, Nermin ise sizlere ömür!”

Nasıl sevinmesin Fatma Hanım, ona “öleceksin” diyenler ondan önce ölüyordu. Ve bu ona ölüme karşı başarılı bir zafer ve tatlı bir intikam duygusu yaşatıyordu. Evet, intikam... Çevresini kuşatan sahte acımaların da bu yolla intikamını aldığını hissediyordu. Adı gibi biliyordu çünkü bütün o “ah vah”ların, “yazık”ların aslında, “çok şükür bizim başımıza gelmedi” diye sevinenlerin, onun derdinden kendine teselli çıkaranların bol

olduğunu.

Fatma Hanım arkasına yaslanıp keyifle çayını yudumlarken, Gülizar bir yıl önce Fatma Hanım’ın hastalığını öğrendiği o ilk günleri anımsadı. Çoğunlukla herkes büyük felaketlerin hep başkalarının başına geleceğine inanır. Kendi başına geldiğinde ise buna inanmaz, kabullenmekte zorlanır. Fatma Hanım da o güne kadar kendi başına böyle büyük bir felaketin gelebileceğini aklının ucundan bile geçirmiş değildi. Sıradan dertleri olan sıradan bir hayatı vardı. Eşi emekli bir mühendisti. Karayollarında uzun yıllar iyi bir maaşla çalışmış, Fatma Hanım’ın da tutumluluğu sayesinde hatırı sayılır bir birikim yapabilmişlerdi. İki oğlu biraz daha iş bilir olsaydı daha iyi olurdu ama ikisi de tembel, beceriksiz çıkmıştı. Büyük oğlan zar zor üniversiteyi bitirip babasının çevresinin torpiliyle bir devlet kurumuna kapağı atmış, evini barkını kurmuş, bir de torun vermişti. Büyük oğlan düzenini kurmuştu kurmasına ama gelininin bitmek bilmez istekleri ise lüks tutkusu yüzünden sürekli borç içindeydiler. Torununun özel okul parasını Fatma Hanım üstlenmese, onu bile ödeyemez torun da ancak devlet okuluna gidebilirdi.

Küçük oğul ise liseyi anasının zoruyla ancak bitirebilmiş, serseriliği yüzünden hiçbir işte dikiş tutturamayınca baba parasıyla iş kurmuştu. İlk işi ve ilk evliliğini hızlıca batırmış, bir sürü borç ve depresyonla baba evine

geri dönmüştü. 34 yaşındaki küçük oğul Fatma Hanım'ın kıymetlisiydi. Eşini ikna edip borçları üzerine aldığı gibi yeni bir işyeri kurmak için de kesenin ağzını açmıştı. Ama bu kez bu işi oğluna bırakmamış, açtıkları kafenin neredeyse gölge patronu olmuştu. Bütün boş vakitlerini burada geçiriyor, temizlikten yemeklerin hazırlanmasına, muhasebeden elemanların alımına kadar her işle ilgileniyordu.

Gülizar iki yıldır bu işyerinde çalışıyordu. Hem mutfakta çalışıyor hem de garsonluk yapıyordu. Fatma Hanım öyle herkese güvenecek, kasasını emanet edecek bir kadın değildi. Soğuk, mesafeli bir tavı vardı. İnsanı öyle bir süzerdi ki, tepeden tırnağa ölçülüp biçildiğinizi hissederdiniz. Gülizar Fatma Hanım'ın bütün sınamalarından başarıyla geçerek güvenini kazanmıştı onun. Bu güven yalnızca işle sınırlı da kalmamış, zaman içinde Fatma Hanım'ın kişisel dertlerinin de ortağı olmuştu. Gülizar bunun için özel bir çaba harcamamıştı. Ama insanlara ve onların dünyalarını anlamaya dönük ilgisi, yardımcı olma çabası sayesinde doğal olarak gelişmişti. Gülizar Fatma Hanım'ı tanıdıkça onun o soğuk zırhının içindeki kırılabilirliği görüyordu. Güvensizliğini ve yalnızlığını görüyordu. Bu toplumun içinde hayatını eşi ve çocuklarına adanmış fedakâr kadın rolüne sıkıca sarılarak yaşamak için kendine bir neden yaratmış olsa da, gerçekte bu hayatın içinde kişiliği eziliyordu. Hayallerini daha evlenmeden beyninin diplerinde bir yerlere kilitlemiş bir daha da o kapıyı açmaya cesaret edememişti. Evliliğinin 41 yılının ardından ise kilitlerin ardında kalanları düşünmek beyhudeydi. Ara ara bir bardak sularını bile almaktan aciz oğullarına ve arkasını toplamaktan, aldatmasından bıktığı eşine serzenişte bulunmasa da sanki bir suç işliyormuş gibi hemen koruyucu değiştiriyor "iyi bir eş" "iyi bir anne" olmanın ona sunduğu toplumsal kabulün "hazzına" sığınıyordu. Bildiği bu hayattı ve hayat da böyle bir şeydi işte...

Sonra bir gün bütün bu hayat, bütün bu dertler karşısına dikilen ölümün gölgesiyle paramparça olmuştu. Ne düşüneceğini ne yapacağını bilememişti. Ölecekti! Altı ay ömrü

vardı! Ya sonra? Sonrası derin bir sessizlikti... Derin bir sessizliğe bürünen Fatma Hanım'ın bu hali çok korkutmuştu Gülizar'ı. Daha önce gözlerinde ölümün gölgeleri dolaşan bir insan görmemişti. Başka kanser hastaları görmüştü ama onlardaki hal daha çok kadere teslim olmuş bıkkın, korkulu bakışları boşlukla dolu hallerdi. Fatma Hanım'ın bakışlarında çılgınca bir şeyler vardı. Tanımlayamadığı, sanki gözlerini yuvalarında fır fır döndüren, beynini çalkalayan çılgınca ve korkutucu bir şeyler...

"Ölmeden çıldırarak" diye düşündüğü, buna inandığı bile oldu Gülizar'ın. Sonra birden ölümün gölgeleri dolaşan bu bakışlarda çılgınca bir yaşama isteği belirdi. Bu tutumlu, parası olduğu halde hastanelere para saçmak istemeyen, sırf bu yüzden bazen aniden fırlayan tansiyonu için bile acillerde sıra bekleyen kadın, her şeyin en iyisini ister oldu. Sanki bütün ömrünce ettiği hizmetlerin, vazgeçtiği hayallerin karşılığını tek tek tahsil edermiş gibi bir hale büründü.

Fatma Hanım Gülizar'ın yanı başında çayını zevkle yudumlayıp kendi hayat muhasebesini yaparken, bu hayat başından beri toplumsal olarak işlenen bir cinayetin, bir yıkımın mahalli gibi geliyordu Gülizar'a. İlk gençlik

yıllarında inşaat işlerine çok meraklı olduğunu anlatmıştı Fatma Hanım. Gülizar fırsat verilseydi, kendi yolunu istekleri ve yetenekleri doğrultusunda çizebilseydi, inşaat işlerine meraklı bu genç kızı büyük güzel yapılar yapan bir kadın olarak hayal etmeye çalışmıştı. Tıpkı okutulmayan, okumayı kendi çocuklarından öğrenen annesini, buluşlar yapan ilk bilim kadını olarak hayal etmeye çalışması gibi... Ama ondan istenen yetenekleri doğrultusunda toplumsal yaşama, üretime katılması değil, iyi bir eş, iyi bir anne olmasıydı. Önce ailesinin uygun gördüğü adamla evlendirilmiş, sonra da kadınlık, annelik hizmetleriyle kuşatılıp evindeki üç erkeğin hizmetine sürülmüştü.

Evet, bir cinayet mahalliydi Fatma Hanım'ın hayatı. Herkesin bu cinayette payı olduğu için cinayet gibi görünmeyen bir cinayetti... O hayatı boyunca, toplumun baskısıyla kuşatılmış ailesince, eşi ve çocuklarınca, azar azar öldürülmüş, en son darbeyi de sağlık sisteminden yemişti. Son aşamasında ancak tespit edilebilen kanserinin on beş yıllık bir geçmişi olduğunu söylemişti doktorlar. Hastalığın bunca sene tespit edilememiş olması inanılmazdı. Çeşitli nedenlerle belki de

kanserin belirtisi olan şikayetlerle doktorlara, hastanelere giden, bu seneler boyunca defalarca tahliller yaptıran, filimler çektiren Fatma Hanım'ın kanseri anlaşılamamıştı. En son boğazında nodüller oluşup suyu bile yutamaz hale gelince çocuklarının zoruyla iyi bir hastaneye gitmiş, bu "iyi" hastanede bile son aşamadaki kanserinin teşhisi iki ayı bulmuştu. Ya doktorların bir şeyden anladığı yoktu ya da özellikle yapıyorlardı. Gülizar, ikisinin de olduğunu düşünüyordu. Hastanelerin hepsi hastaları kazanç kapısı olarak gören senede trilyonlarca liralık karlar sağlayan, hastaları oradan oraya sürdüren şirketlerdi. İster devlet hastanesi olsun ister "en iyi" denilen özel hastaneler hepsi tekellerin doymak bilmez midesinin hizmetindeydi. Devleti bile şirket gibi yönetmekten hevesle bahsediyordu patronlar. Öyle de yapıyorlardı. Çalışan sınıfların gözünün yaşına bakmadan ve serbest piyasanın tanıdığı sınırsız sömürme özgürlüğü ile alabildiğince çok şirket kasalarını dolduran tekellerin ellerindeydi her şey. Sağlık sisteminin bütünü de bu tekellerin hizmetindeydi. Uluslararası devasa tekellerin kolları bir ahtapot gibi her yere ulaşıyor, kötü çalışma ve yaşama koşullarına mahkûm ettiği çalışan sınıfların hastalıklarının koşullarını yaratıyor, sonra da ilaç tekelleri, tıbbi malzeme tekelleri ile ister özel ister devlet hastanesi olsun tüm sektörü denetimi altına alıyor, kendi yararına çalışmaya sürüyordu. Onca yıl hastanelere, doktorlara gidip gelmiş olan Fatma Hanım'ın eline geçen sonuç da gittikçe daha da kötüleşen sağlığı ve ona 6 ay ömrü kaldığını söyleyen kanserinin teşhisi olmuştu.

**Gülizar
Fatma Hanım'ı
tanıdıkça onun o
soğuk zirhinin içindeki
kırılganlığı görüyordu.
Güvensizliğini ve yalnızlığını
görüyordu. Bu toplumun içinde
hayatını eşi ve çocuklarına adanmış
fedakâr kadın rolüne sıkıca sarılarak yaşamak
için kendine bir neden yaratmış olsa da, gerçekte bu hayatın
içinde kişiliği eziliyordu.**

"Bunlara değil canını, ölünü bile emanet edemezsin." diye öfkeleniyordu Gülizar... Ne dolaplar dönüyordu bu sektörde. Bir daha da şaşırırmam dedikçe, daha çok şaşıracağı şeyler öğreniyordu. Bir arkadaşı özel hastanede çalışan doktor komşusunun yaşadığı sorunlardan bahsetmişti. Bu hastane doktordan sahte kanser teşhisleri koymasını ya da bu yönlü tanı-tedavi süreci yürütmesini isteyerek, doldurması gereken belli bir kota konuyordu önüne.

Hastanenin cirosu, tanı ve tedavi süreçleri hayli masraflı olan bu tip hastalıkların uydurulması, bu yönlü şüphe yaratılması, gerekli gereksiz bir sürü tahlil ve ilacın yazılmasıyla katlanıyordu. Gülizar, pek çok insan gibi yapılan yanlış tedavilere, ilaç şirketleriyle anlaşan doktorların belli bir menfaat karşılığında gerekmeden bir sürü ilacı yazmasına aşınaydı. Gerekmeden, aceleyle getirilen ameliyatlara aşınaydı. Hiçbir hastalıktan iki üç doktora göstermeden emin olamıyordunuz. Ama bu öğrendiği son şey sahte kanser teşhislerinin konularak ya da bu yönde şüphe yaratarak insanların hem sağlıklarının hem de duygu dünyalarının çökertilmesi! Aklının kabullenmekte zorlandığı bir şeydi. Bir insanı bilerek öldürmeye çalışmaktan ne farkı vardı. Bir doktor bir insana şu ya da bu nedense kişisel ve şirket kazancı için hastalarını ölüme götürebilecek bir saldırıda bulunuyor ve cinayete teşebbüs eden canı, kimsenin onu bunun için cezalandırmayacağını bilmenin güveniyle, bu toplum içindeki yaşamını beyaz önlüğün saygınlığına sarılarak sürdürüyor.

Gülizar trajik olaylarla karşılaştığında çoğunlukla kişilere kızmazdı. Bebekler katil

doğmazlardı. Kapitalizmin vahşi ortamında kafalarına vura vura, hayatları, kişilikleri ezilerek bencil zorbalara dönüştürülürlerdi. Bu yüzden öfkesini kişilere yöneltmez, kişilere bunu dayatan sisteme öfke duyardı. Ama bu kez kişilere de öfkeliydi. İnsan hayatını koruması-savunması gereken doktorların bu aç gözlü tüccarlıklarına öfke duyuyor, bu gizli katillikleri affedemiyordu. "O mesleğinle caka satan sen yaptığının nasıl bir cinayet olduğunu göremeyecek kadar, vicdanının sızlamayacak kadar nasıl rahat olabiliyorsun!" diyerek söyleniyordu.

Gülizar'a göre doktor dediğin Che gibi olmalıydı. Che de doktordu. İnsanlara hizmet etmek, insanları iyileştirmek için doktor olmuştu. O ne kadar insanları iyileştirmek istiyorsa sömürücü sistem de o kadar hasta ediyordu. Yoksulluk, kötü beslenme ve barınma koşulları daha doğuştan sağlıksız bir yaşam olarak veriyordu yargısını. İyi bir doktor olmak isteyen Che. Sürekli hastalık üreten sistemi hastalık kaynağı olarak teşhis ettiğinde, tedavi olarak da toplumsal devrimin gerekliliğini anlamıştı. Bir kasa ilacı bir kasa mühimmat ile değiştirerek, Küba Devriminin gerillası, komutanı olmuştu. 1959'da Küba devrimi başarıldığında, Küba halkı için ileri bir sağlık sistemi kurumunun da koşullarına sahip oldular. Sosyalizmi kurmaya yönelen Küba Devrimi, Chelerin çabaları sayesinde bugünün dünyasının en sağlıklı toplumunu ve en gelişkin toplumsal sağlık hizmetini oluşturdu. Bütün kaynaklarını Küba emekçilerinin sağlığı ve refahı için seferber ettiler.

Küba sağlık sistemi önce insanların hastalanmasını engellemek üzere kurulu önleyici sağlık hizmetini temel alıyordu. Ana rahmine düşer düşmez başlayan özenli takip, bir ömür

boyu sürüyor, buna rağmen hastalıklar oluşur ise de bu gerçekten doğanın, yaşlanmanın cilveleri olarak geliyordu. Küba sınırlı kaynaklarının önemi bir bölümünü çeşitli hastalıkların tedavisi için araştırmalara harcıyordu. Bu araştırmaların verdiği sonuçlar, tüm dünyada milyonlarca insanın hayatını kurtaracak türdendi üstelik. Tekellerin karsız bulduğu türden, insan hayatını kurtaran araştırmalar... Kübalı doktorlar, HIV'in anneden çocuğa geçmesini önleyen tedaviyi bulmuşlardı. Afrika'da her yıl AIDS'li doğan milyonlarca çocuğun hayatını kurtaran bir başarıydı bu. Ödülü para değil, insan hayatı olan muazzam bir başarı. Ayrıca kanserin belli türlerini tedavide de ileri bir başarı seviyesine ulaşmışlardı. Emperyalist-kapitalist ülkeler, bol bol silah geliştiredursun, hastalık geliştiredursun, Küba dünyanın sağlık turizmi merkezi haline gelmişti. Dünyanın dört bir yanından, çeşitli hastalıklarına çözüm arayanlar Küba'nın yolunu tutar olmuştu. Kübalı doktorların geliştirdikleri kanser aşısı, dünyanın dört bir yanındaki kanser hastalarına umut olmuştu.

**Fatma Hanım
Gülizar'ın yanı başında
çayını zevkle yudumlayıp
kendi hayat muhasebesini yaparken,
bu hayat başından beri toplumsal olarak işlenen
bir cinayetin, bir yıkımın
mahalli gibi geliyordu
Gülizar'a.**

Fatma Hanım da Kübalı doktorların bulduğu kanser aşısı için sıraya girmişti. Kanser teşhisi konulduktan sonraki bir yılda, yıllarca özenle topladıkları birikimlerinin 250 binini - üstelik sigortalı olmalarına rağmen- bir sene dolmadan harcamışlardı. Doktorların 6 ay ömrü var, dediği Fatma Hanım, bir yıl sonra gördüğü bakım ve alabileceği en iyi tedaviler sayesinde hala yaşıyordu. Gülizar, Fatma Hanım'dan öğrenmişti iki tür kemoterapi ilacı olduğunu. Ucuz olan sigortanın karşıladığı ve yan etkisi daha çok olan ilaçtı. Fatma Hanım, her dozda hatırı sayılır bir fark ödeyerek pahalı olan ilaç kullanıyordu. Bu ilacı kullanan

Fatma Hanım'da daha az yan etki görülüyordu. Saç dökülmesi azdı, mide bulantısı ve halsizliği çekilebilir ölçülerdeydi. 2-3 günde bir sırtına yapıştırdığı yara bandına benzer bir ağrı kesicisi vardı Fatma Hanım'ın. Gülizar bu bandı Fatma Hanım'ın sırtına yapıştırırken fiyatını öğrendiğinde dudakları uçuklamıştı. Her bir tanesinin fiyatı asgari ücrete denk geliyordu neredeyse. Tanıdığı başka kanser hastaları ne eziyetler çekiyorlardı bu tedaviler sırasında. Bir deri bir kemiğe dönen bedenleri gittikçe halsizleşiyor, mide bulantıları, sürekli şiddetli ağrıdan yorgun düşüyorlardı. Ruhsal çöküntü yaşıyor, ölümü bir bıkkınlık duygusu ve çaresizlikle bekleyen bir hale geliyorlardı.

"Paran varsa hastalığı bile lüks yaşıyorsun demek ki..." diye acıyla düşünüyordu Gülizar.

"Rahat, eziyetsiz bir ölüm bile parayla alınan bir şey, lanet olsun!"

Fatma Hanım yaşamak çabasında artık ne mal ne mülk görüyor, her şeyin en iyisini istiyordu. Bir süre sonra Fatma Hanım'ın çocuklarındaki huzursuzluğu gördü Gülizar. Bu

hastalığın çaresi yoktu. Süre uzasa da ölecek Fatma Hanım. Peki, tüm miras böyle eriyince bekar küçük oğul ve başı borçtan kurtulmayan, karısıyla sürekli kavgalı büyük oğul gelecek hayallerini nereye koyacak? Annelerinin hastalığını öğrendikleri zaman hıçkırma hıçkırma ağlayan oğullar, şimdi kendilerine bile itiraf edemeyecekleri ama her hallerinden akan sabırsızlıklarıyla Fatma Hanım'ın ölmesini bekliyorlardı. Gülizar bunu biliyordu. Bunu kulaklarıyla duydu mu bilmiyor ama bunun böyle olduğunu adı gibi biliyordu. Fatma Hanım ölmeli, son kalan dairede satılmadan oğullara miras almalı. Dehşetle, Fatma Hanım'ın da bunu bildiğini anlamıştı Gülizar.

"Benden onlara yalnız 20'şer bin çıkar. Gerisini kendileri yapsın, ne yapayım..." diyor Fatma Hanım. Neden para hesabına giriyor?

"İnsan eti ağır olur," demişti Gülizar'a dostu "hele bir de çürüme her yere dayanılmaz kokusunu bırakmışsa, daha da ağır olur."

güneş helvacı

Ölüme Son Bir Yakarış

Tanrım son bir küfür savurmak istiyorum
Yeryüzü cennetine
Son bir sahne kaldı kapanacak perde
Ben bu oyunda çok içen
şarapla yıkanan köhne bir vücudum
İblis hep sol omuzumda durur
Vurur ateşten zincirlerini ayaklarıma
Lanetli halkasından herkese bir pay biçer
Bin bir utanç çelişir
beyaz bileklerimin kırmızı kanında
Karnımda arsız çocukların asi gülüşleri
Hep bir suçlu aranır
bir cenaze yaratılır
bir ölü beden geçer şah damarımdan
Yeni bir mezar kadar sessiz matemli ve kimsesizim
Ruhumu rehin bıraktım eski tabutlarda
belki gelir alırsın diye
Sömüren bir kalabalık ovaştırur göğsümü
bir el sigara tutuşturur ağzıma
piç bir makas keser saçlarıma
Bir kolu Halep'te bir kolu boynumda gömleğimin
iki kolu birbirine kavuşmaz
yakalarım al al
Aşk bir öksüzlük sarkar yüzümden gönlüme
Şaha kaldırır bütün illegal sevişmeleri
biri öpsün yanağımdan

belki can bulurum bir kadının kasiğında
Kaç dehliz geçtim kaç delta çizdim kafamın boşluğuna
Kaç lehçede çözerim
dilindeki hiç konuşulmamış sözcükleri
pembe saçlı kız çocuğunun güncesinin sırrına
kaç yüzyılda erişirim
Kim büyütecek oyunlarımı oyuncaklarımı
Kim içimdeki körebeye yol gösterecek
Kaç renk açtı başucumda
Kaç çiçek soldu bilmiyorum
bütün ilkbaharlar ihanet hükmünde
Ben inanmam baharın yedi cümbüş rengine
mantosunu giyiniş hazır ol da bekler yüreğim
Gece göğsümün dalgasında gemilerini yüzdürür
sabaha roller değişir
adım geçmez bu hergele hikayede
sadece figüranım
Kaç taş bastım karnıma
kaç heykelden bebek doğurdum hatırlamıyorum
Bir gece ıslak zeminin terli yatağın da
bütün kaynaklarımı hücrelerine bırakırken
kendimi yitirdim
Evet senden aşk peydahladım
ölü kendimin başucunda ağıt yakıyorum
ve aşklarım babasız...

dosya

Yıkım ve Yükseliş

Toplumun kendini çürütmesi yeni değil; çok eski ve kapitalizmin kendini çürütüşünden ileri geliyor. Bireycilik, yabancılaşma, yalnız kendi çıkarını düşünme, oburluk, tatminsizlik, güvensizlik, “her an ihanete hazır dostluklar”, her alanda gericileşme, tarihte gerici olan tüm eski ilişkileri ve anlayışı yardıma çağırma, politikanın dinselleşmesi, dinin politikleşmesi, yozlaşmanın, alçalmanın yüceltilmesi ve propagandasının yapılması vb. burjuva toplumun nasıl bir çöküş içinde olduğunu ispatlıyor.

Ama asla gelecek bugüne feda edilemez. Yeni bir toplum için eski topluma karşı devrimci tarzda bir mücadele zorunludur. Gramsci'nin dediği gibi, “Eski dünya ölüyor ve yeni dünya doğmak için mücadele ediyor.”

Tarihin bir dönemi biterken içinde doğmakta olan yeni ile birlikte görünür. Bir yanda eski sistemin çürüyen, yıkılan, barbarlaşan yanı; diğer yanda eskinin içinden doğmakta

olan yeninin yapıcı, yaratıcı, sınırları aşan zekası.

Sosyalizm bugüne dek insanlık tarihinin sadece en ileri tarihsel dönemi değil aynı zamanda en insani tarihsel dönemi olduğunu önceki örneklerinde kanıtladı.

Doğanın, tarihsel değerlerin ve insanın yıkımı tüm yönleriyle önümüze seriliyor ancak bunun karşısında doğmakta olanı anlatmakta eksik kaldığımızı görüyoruz. Öleni gören insanlığın umutsuzluğu ile doğmakta olanı gören umudun yerini değiştirmek, yeni insanı yaratma mücadelesine “önsöz” olmak istedik.

“Tarih boyunca ezilen sınıflar, daima insanca bir yaşamın özlemini çektiler. Birçok düşünür, düşüncelerini ancak gelecek çağların anlayacağını söyledi, büyük sanatçılar, bilimle uğraşanlar hep gelecek çağlara işaret ettiler. İşte biz, o özlemi çekilen çağa geçiyoruz.”

setenay berdan

Sosyal-İnsan Kapitalist-Birey'e Karşı

Kapitalizmin gelişiminin sosyalizmin tüm maddi zeminini hazırladığına hiçbir kuşku yok. Öte yandan, son birkaç on yılda kapitalist sistem, doğaya ve insana yönelik yarattığı inkar edilemeyen tahribatla insanın tür-cins olarak kendi bilincine varmasının önünü açıyor.

“Ricardo, kendi zamanına göre haklı olarak, kapitalist üretim tarzını, genel üretim açısından ve zenginlik yaratılması açısından en yararlı (tarz-ç) sayar. Üretim için üretim ister; ve bunun için iyi bir nedeni de vardır. Ricardo'nun duygusal muhaliflerinin yaptığı gibi, üretimin kendi başına bir amaç olmadığını vurgulamak, üretim için üretim (demenin), insanal üretici güçleri geliştirmekten, yani kendinde amaç olarak insan doğasının zenginliğini geliştirmekten başka bir şey değildir, anlamına geldiğini unutmaktır. Bireyin gönencinin bu amaca (yönelmesine-ç) Sismondi'nin yaptığı gibi karşı çıkmak, bireyin gönencini güvenceye almak için türlerin gelişmesini durdurmak gerektiğini vurgulamak demektir, öyle ki, örneğin şöyle ya da böyle bazı bireylerin mutlaka yok olacağı herhangi bir savaşa girilemez. (demek gibi bir şeydir-ç). (Sismondi, yalnızca bu çelişkiyi gizleyen ya da yadsıyan ekonomistlere karşı haklıdır) Böyle terbiye edici düşünceler, kısırlıkları bir yana, her ne kadar insan türlerinin yeteneklerini geliştirmelerinin, ilkin, bireysel insanların çoğunluğunun ve bütün insan sınıflarının sırtından olsa da, sonunda bu çelişkiyi kılarak bireyin gelişmesiyle üst üste çakıştığı gerçeğini anlamayı beceremediklerini gösterir; böylece, bireyliğin daha yüksek (düzeyde-ç) gelişimi, tıpkı hayvan ve bitki krallıklarında olduğu gibi insan krallığında, türlerin çıkarları uğruna ilkin bireyi gözden çıkaran tarihsel bir süreçle başarılı; türlerin bu çıkarları yalnızca belli bazı bireylerin

“Tarih ve toplumsal gelişim sözkonusu olduğunda Marx, terbiye edici, ahlak ve erdemler üzerine ahkam kesen fikirler silsilesine zerre kadar yer vermez. Marx, tarih ve toplumsal gelişim söz konusu olduğunda bunların kısır bir çiçek haline bürünüverdiklerini sıklıkla vurgular.”

çıkarlarıyla uyumlu olduğu için, kendilerini ancak bireyle-
rin çıkarlarının sırtından ortaya koyarlar, ve ayrıcalıklı bi-
reylerin gücünü oluşturan şey de işte bu uyumdur.” (Marx,
Artı-değer Teorileri. 2.cilt: sf.106-107)

Yüreği insan sevgisi ile dolanlar için buz gibi bir pa-
ragraf değil mi? Kapitalist moderniteyle savaş adına
maddi-teknik temeli yok saymaya girişenlere de epey mal-
zeme sunuyor. Buna rağmen, sonuna kadar bilimsel! Tarih
ve toplumsal gelişim sözkonusu olduğunda Marx, terbiye
edici, ahlak ve erdemler üzerine ahkam kesen fikirler silsi-
lesine zerre kadar yer vermez. Marx, tarih ve toplumsal ge-
lişim söz konusu olduğunda bunların kısır bir çiçek haline
bürünüverdiklerini sıklıkla vurgular. (2013 Haziran ayak-
lanmasına “Haysiyet isyanı” yakıştırmasını uygun gören,
nice Marksist-leninist-komünisti derinden etkileyen bur-
juva liberal aydınları hemen burada hatırlamak yerinde
olur). Marx bu pasajında kapitalizmin ürettiği çelişkileri,
bir başka açıdan yorumlamaya girişiyor. Birey ve tür soyut-
lamasıyla iki kutupta toplanan bu çelişkiler, aynı zamanda
doğa biliminin bu iki kategorisi arasındaki evrimsel ilişki-
lere koştu. Tür, genel çıkar için, bireyin durumunu tehli-
keye atmadan kendini bir bütün halinde geliştiremez. Ve
bu gelişme kimi bireylerin çıkarlarıyla uyumlu olduğu için,
kapitalistler, çoğunluk karşısında özel çıkarlarını egemen
kılabilmektedir. Kapitalist üretim tarzı altında, tek tek bi-
reylerin dev mülkiyetinin hegemonya gücünü ne tek başına
parada, ne politik baskıda ne de milyonları kandırma ve
'rıza üretme' potansiyelinde aramak doğrudur. Bu hege-
monya, türün gelişimi için gerekli olduğu ölçüde, çoğunluk
bireylerce desteklenir. Fakat ne zaman tür, bu azınlık birey-
ler karşısında tehlikede görünür, işte o zaman devrimler
“aciliyet” kazanır. Doğanın geri dönüşsüz tahribi, işsizlik,
savaş, ekonomik yıkımlar küresel çapta işlediği ölçüde, in-
sanlık tür-cinsini bir karar verme noktasına taşır. Ya türün
devamı için azınlığın çıkarları lağvedilir, ya da tür kendi
yokoluşuna gider.

Daha somut bir ifadeyle söylersek; sınıflı toplumun
egemen sınıfı -burada burjuvazi sözkonusu- kendi çıkarla-
rının egemenliği altındaki kitlelerin çıkarlarına da uygun
olduğunu, onların da yararına olduğunu ortaya koyduğu
sürece diğer kitlelerin desteğini arkasına alır. Diğer bireyler
açısından ise, onlar varolan ekonomik biçimde kendilerini
buluyorlarsa, yani onda kendi çıkarlarını görüyorlarsa, va-
rolan ekonomik biçimin toplumuyla, bu toplumun lider
grubuyla (sınıfıyla) uyum içinde davranır. Ancak çıkarları
tehlikeye girer girmez; ya da varolan toplum biçimi onun
gereksinimlerini karşılayamaz duruma gelir gelmez, ona
karşı ayaklanır, devrime başvurur.

Elbette mesele, bu düzeyde oldukça soyuttu. Devrimler için sınıflar savaşımı, eylem birikim ve deneyimi, örgütlülük vs. işin içine girmek zorundadır. Ama zaten bunlar, en soyut belirlenmelerin olaylar ve olgular içinde somut şekillenişini temsil ederler. Daha üst soyutlamalar bize, tarihsel bir çağın tümünü betimlemeyi, çağın genel gidişatını, karakterini, binlerce karmaşa ve kavganın ardında yatan gizil nedenleri ve eğilimlerine dair fikirler üretme olanağı verir.

Kapitalist üretim tarzının türün gelişimine dair katkıları, emek üretkenliğini ve işbölümünü yetkinleştirmek, tek tek bireylere dağıtılmış emek süreçlerini, kolektif bir emek süreci haline taşımaktır. Kapitalist üretim çok sayıda emekçiyi bir araya getirir, eski işbölümünün yerel-dar sınırlar içine hapsolmuş ve kanbağına dayalı temelini yıkar. Yerine, bir toplumsal bağ ile, ya da sermayenin temsil ettiği bağlar ile ilişkilenen emeğin bileşimini geçirir. Böylece, doğal işbölümü ve yerel-dar kanbağı dolayımından sıyrılan emek-süreci, gerçek anlamda toplumsal, hatta evrensel karakterine ancak kapitalizm altında girebilirdi diyebiliriz. Tür-cins olarak insanlığın küresel düzeyde elbirliğinin yarattığı yetenek ve potansiyeller, ancak, kapitalizmin tüm kanbağı-yerellik (kabileden ulusal birliğe dek) dolayımına bağlı sınırları parçalamasıyla açığa çıkabilirdi. Öte yandan, türün gelişiminde artı hanesine yazılan her yetenek ve kapasite artışı, kapitalizm altında, türe ait olmaz, ona yabancı bir gücün, sermayenin elinde toplanır.

Emekçinin genel üretkenlik artışı, artık onun hakimiyetinde bulunmayan ve karşısına sermaye biçiminde çıkan makinelere, bilimsel-teknik gelişime dayanmıştır. Bunlar emekçinin değil ama tüm toplumun üretkenliğine zemin hazırlar. Tek tek bireyler olarak emekçiler, burada, giderek detaylanan işbölümü nedeniyle, önceki nesil emekçilerde bulunan üretim bilgisini yitirir, yetenekleri tek yönlü gelişim uğruna körelir. Bireyin sahip olduğu üretkenlik tek yanlı gelişir. Emekçinin yeteneği makineye geçer, işçi önce makinenin bir dişlisi durumuna gelir sonra da üretim sürecinin gözetleyicisi olur. Makinenin işçinin yerine geçmesiyle çok sayıda işçi işsiz kalır. İşçinin önceden sahip olduğu üretkenlik yeteneği artık bir şey ifade etmez ve bir yetenek olarak görülemez. "Yetenek" ve üretkenlik, sermayede, kendine özgü ve emeğe yabancı biçimler alır. Tek tek birey olarak bilimsel ve teknik üretim süreçlerine olan hakimiyetini kaybeden emekçi, tüketim nesnesi biçiminde karşısına çıkan teknolojiyi, kaybettiklerini yeniden kazanma umuduyla bağrına basar. Ovada kaybettiğini, dağda arar. Bilimsel ilerlemeler yalnızca yeteneğin yitimini değil, yaşamsal geçim araçlarının yitimini, yani doğrudan işsizliği

doğurduğu dönemece girer.

Peki, tür-birey çelişkisi hangi sınıra dek serbestçe hareket etme ve kendini olgunlaştırma zeminine sahiptir?

Öncelikle belirtmek gerekir ki, kapitalizmin gelişimi, işçide yalnızca yetenek kaybına yol açmaz ama onunla birlikte işçinin gerilemesini de getirir. Sermayenin ilerlemesi, işçinin entelektüel gerilemesi ve sağlığını yitirmesiyle el ele yürür. Kapitalizmin ilerlemesi karşılık içinde bir ilerlemedir; bir taraf ilerlerken diğer taraf geriler.

İşçiler, içinde buldukları katlanılamaz koşullara tür adına değil ama geçim araçlarına boyun eğdirildikleri için katlanırlar. Emegın dış koşulları sermayenin elinde, mülkiyetinde oldukça işçi varolan duruma katlanmak zorundadır. Kapitalizmde toplum, bir grup insanın (işçinin) emeğine dayanır. Ya da toplum emek güneşi etrafında döner.

Kapitalizmi yıkıma götürecek olan da kendi iç çelişkileridir. Üretim toplumsal karakteriyle üretimin sonuçlarına elkoymanın özel biçimi arasındaki çelişki devrime yol açar. Ama Marksizmi kaba kavrayanların sandıkları gibi bu çelişkinin sonuna kadar olgunlaşması gerekemeyebilir. Bu uzlaşmaz çelişki, sonuna dek olgunlaşmadan da, çeşitli etkenlere bağlı olarak, toplumsal bir devrime yol açabilir.

“Mülsüzleştirilenlerin mülsüzleştirilmesi” için, tek başına, kapitalist sistemin mezar kazıcılarının, yani sonuna kadar tutarlı tek devrimci sınıf olan proletaryanın gelişip güçlenmesi yetmez. Bununla beraber, sermayenin de üretici güçler üzerindeki denetimini sabitleyen tüm gelişme parametrelerini kontrol edemez duruma gelmiş olması gerekir. Başka bir ifadeyle, üretici güçlerin onları bir kabuk gibi çevreleyen üretim ilişkileri içine sığamaz hale gelmeleri ve bu kabuğu çatlatacak noktaya gelmeleri gerekir. Yeni toplum, ancak eski olanın çürümesiyle, dağılmasıyla, üretici güçlerin varlığını tehdit eder noktaya gelmesi sonucu, doğuş sertifikasını alabilir.

Üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin ortaya çıkış biçimlerinden birisi aşırı üretimdir.

“Aşırı-üretimi, sermaye üretiminin genel yasası özellikle koşullandırır, bu yasa üretici güçlerin belirlediği sınıra kadar üretme, başka deyişle, pazarın fiili koşullarını ya da ödeyebilme gücüyle desteklenen gereksinimleri dikkate almaksızın, belli bir miktardaki sermayeyle emeği azami ölçüde sömürme yasasıdır: ve bu, yeniden üretimin ve birikimin sürekli genişletilmesiyle ve dolayısıyla gelirin yeniden sermayeye dursuz duraksız dönüştürülmesiyle sürer giderken, öte yandan üretici kitleleri ortalama gereksinim düzeyiyle sınırlı kalırlar ve kapitalist üretimin doğası gereği

“Tür, genel çıkar için, bireyin durumunu tehlikeye atmadan kendini bir bütün halinde geliştiremez. Ve bu gelişme kimi bireylerin çıkarlarıyla uyumlu olduğu için, kapitalistler, çoğunluk karşısında özel çıkarlarını egemen kılabilmektedir. Kapitalist üretim tarzı altında, tek tek bireylerin dev mülkiyetinin hegemonya gücünü ne tek başına parada, ne politik baskıda ne de milyonları kandırma ve ‘rıza üretme’ potansiyelinde aramak doğrudur. Bu hegemonya, türün gelişimi için gerekli olduğu ölçüde, çoğunluk bireylerce desteklenir. Fakat ne zaman tür, bu azınlık bireyler karşısında tehlikede görünür, işte o zaman devrimler ‘aciliyet’ kazanır.”

öyle kalmaları gerekir.” (Artı-Değer Teorileri, cilt II, sf.512)

Kapitalist bunalımlar her şeyden önce aşırı üretim bunalımlarıdır. Marx'ın yukardaki pasajından da kolayca anlaşılacağı gibi, kapitalist, ödeme gücüyle desteklenen gereksinim durumunu dikkate almaksızın, emeği aşırı ölçüde sömürür. Bu işlem, yeniden üretim ve birikimin genişlemesiyle ve dolayısıyla gelirin bir kısmının sermayeye eklenmesiyle -kapitalist gelirin bir kısmını (üretken olmayan tüketim olarak) kişisel harcamalarına ayırır ama asıl büyük bölümünü sermayeye katar- ve bu böyle sürüp gider.

Ancak bu toplum biçiminde üreticinin gereksinimi ortalama gereksinimi aşmaz. Çünkü sermaye, üreticiler kitlesinin gelirini ortalamayla sınırlar. Dolayısıyla, bir tüketici olarak üreticinin (emekçinin) alım gücünün sınırlı oluşu nedeniyle talep, pazarın artan arzını karşılayamaz. Böylece aşırı üretim belirgin hale gelir. Marx, aşırı-üretimi, pazarın durumuyla, emekçi kitlelerin alım gücüyle bağlantılı olarak açıklar.

Üretici gücün kapitalist özel mülkiyet ilişkilerini aşan potansiyeli, iki ögede belirir. İlki, ancak toplum onu ortak yönetimine alırsa denetim altına girebilecek denli toplumsallaşmış üretim süreci, ikincisi, toplumsal denetime bağlı bir elbirliğine yönelmezse yıkımı kaçınılmaz hale gelen ücretli emek. Bu iki öge, sistemin mezar kazıcısı sınıfın yeniden kurucu özlemlerini, öfkelerini ve bilincini etkisi altına alır. Yeni Evre kitabında C. Dağlı'nın özellikle vurguladığı gibi; insanlar artık gerçekten özgür yaşayabilecekleri maddi olanakları kendi elleriyle yaratmış bulduklarının farkına varıyorlar.

Tüm bu sürece devrimci özellikler kazandıran, sosyalizmin maddi öğelerinin birikimi yanısıra, yeni toplumu devrimle kuracak olan işçi hareketinin, devrimci güçlerin, devrimin kendisinin esas olarak eski toplumun bunalımlarından, bozulmasından besleniyor oluşudur. Kapitalist birikimin yeni sosyalist toplumun zeminini döşemesi, işin maddi yönüdür. Daha temel olan şudur ki, kapitalizm ömrünü tamamladığı, geniş emekçi çoğunluğa işsizlik, açlık, sefalet, akli yozlaşma ve çıldırtan baskı dışında bulunamadığı; barındırdığı çok yönlü ve derin çelişki ile çatışmaların kapitalist dokuyu bozduğu oranda, sosyalizmin sadece maddi değil öznel güçleri de güçlenir. 20. yüzyıl boyunca sistem pek çok buhran geçirdi. Bunalımları aşma potansiyelini o sıralar barındırabilmiş olması, üretici güçlerin henüz kendilerini bir kabuk gibi çevreleyen kapitalist üretim ilişkilerini parçalayacak denli gelişmemiş oluşlarıdır. Bununla birlikte, her bunalım toplumsal dokunun biraz daha bozulmasına, sistemi bir arada tutan çimentonun biraz daha gevşemesine yol açtı.

“Mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesi için, tek başına, kapitalist sistemin mezar kazıcılarının, yani sonuna kadar tutarlı tek devrimci sınıf olan proletaryanın gelişip güçlenmesi yetmez. Bununla beraber, sermayenin de üretici güçler üzerindeki denetimini sabitleyen tüm gelişme parametrelerini kontrol edemez duruma gelmiş olması gerekir. Başka bir ifadeyle, üretici güçlerin onları bir kabuk gibi çevreleyen üretim ilişkileri içine sığamaz hale gelmeleri ve bu kabuğu çatlatacak noktaya gelmeleri gerekir. Yeni toplum, ancak eski olanın çürümesiyle, dağılmasıyla, üretici güçlerin varlığını tehdit eder noktaya gelmesi sonucu, doğuş sertifikasını alabilir.”

Bunalımlar, eski ve köhnemiş üretim tarzının hangi yönlerden aşılması gerektiğinin, üretimin genel karakterinin nasıl bir gelişimi dayattığının ortaya çıktığı dönemler oldu. 1929 bunalımı devletin sıkı kontrolü, yani devlet tekel bütünleşmesi ile geride bırakıldı. Kapitalist özel mülkiyet, ancak burjuva devlet aygıtının mali ve başka olanaklarına yaslanarak ayakta kalabildi. 21. yüzyılı boydan boya kaplayan bunalımda, finansal araçların kontrol edilemezliği ön plana çıktı. Ve bu kez, finansal araçların denetime alınması gibi, kapitalizm altında olanaksız bir yola girildi. Finansal araçlar, sistemin içerdiği tüm çelişkileri dolaşıma sokup, denetimsiz bir hareketlilik ile donatıp dünyanın her köşesini çekirge sürüsü gibi tahrip ettiği bir güçtü. Böylece kapitalist sistemin artık çözümünü dayatan tüm derin çelişkilerini dünya çapında güncelleştirdi. Ama tam da bu sayede, sosyalizme, şu veya bu ülkeyle sınırlı kalmayan yeterince beslenme alanı yarattı. Kısa sürede görüldü ki, üretici güçleri denetim altına alabilmek, 20. yüzyıl bunalımlarına ilaç olabilen araçlarla mümkün değildi. Çünkü bu yolda atılan her adım kapitalist devleti, burjuva toplumun bu en yüksek organizmasını tahrip etti. Parayı kontrol eden enstrümanlardan yoksun kalan Merkez Bankaları, akıl almaz boyutlara sıçrayan bütçe açıkları, sürdürülemez devlet borçları ve ancak Çin gibi üretim merkezlerinin ticaret fazlaları ile yamanabilen ödemeler dengesi açıkları, kapitalist özel mülkiyetin içine sığabileceği kamusal gücü işlemez hale getirdi. Devletler, hem taptaze isyanlara tohum olan vergi artışlarına, hem de sağlık, eğitim, altyapı gibi işleri özel kapitalistlere peşkeş çekecek tedbirler almaya zorlandı. Bütün bunlar, köhnemiş bir üretim tarzının, yaşamın her alanına sızan dağılma sürecinin son ve en büyük aşamasını yansıtır. Her alanda yaşanan yıkımın, art arda, üst üste binmesi sonucunda, bu bozulmadan yeterince beslenmiş bir yeni toplum özlemi, devrimci sıçramaların öznel yanını tamamladı.

Kapitalist sistemin bozulup dağılmasında dev tekel-lerin ve onların yarattığı rantıye toplumun özel bir yeri var. Biraz ileride bu konuyu ele alacağız ama önce bu durumun sosyalizmi kaçınılmaz hale getirişinden bahsetmemiz gerek. Lenin, dev işletmelerin her tür verinin tam hesabını yaparak insanların çoğunluğuna tek elden ürün sağlayacak kadar örgütlendiğinde, hammaddeden nihai ürüne kadar bütün zamanları birleştirdiğinde, diyor; “.... bütün bunlar olduğu zaman, artık bellidir ki, yalnızca basitçe “iç içe” geçmiş bir üretimin değil, ama aynı zamanda üretimin toplum-sallaşmasının karşısındayız, özel ekonomik ilişkiler ve özel mülkiyet ilişkileri, artık içeriğine uymayan bu kabuktan, çıkarılması yapay olarak geciktirilirse kesinlikle çürüyecek

“Her alanda yaşanan yıkımın, art arda, üst üste binmesi sonucunda, bu bozulmadan yeterince beslenmiş bir yeni toplum özlemi, devrimci sıçramaların öznel yanını tamamladı.”

olan, belki bu çürüme durumunu oldukça uzun bir süre sürdürecektir (en kötü olasılıkla, oportünist çıbanın iyileşmesi, uzun bir zaman olsa da) ama sonuçta kesinlikle atılacak olan bir kabuktan ibarettir.” (Lenin, Emperyalizm..., sf 143)

Bu satırlar bizi, sürecin devrimci niteliği üzerine bir kez daha çok yönlü düşünmeye davet ediyor. Her devrimci süreç gibi, karşıt eğilimler, oportünist çıbanın yarattığı engeller, gelişimin ayrılmaz bir parçasıdır. Burada tanımlanan üretimin toplumsallaşması ve kabuğun olgunlaşması, 20. yüzyıl boyunca emperyalist ülkelerde bir olguydu. Ancak orada “yapay geciktiriciler” her yerden daha fazla işbaşındaydı. Sosyalist kampın korkutucu varlığı karşısında emperyalist ülkeler, elde ettikleri aşırı karların bir kısmını proletaryanın ayrıcalıklı bir katmanını satın almaya ve genel bir sosyal-devlet uygulaması için harcamaya imkan buldu. Ancak 90’lı yıllardan itibaren, tarihi düşmanından sonsuza dek kurtulduğunu sanan kapitalizm, bu yapay geciktiricileri devre dışı bıraktı. Sermaye birikimi ve merkezileşme bu dönemde olağanüstü hız kazandı. Bir Alman bankası yöneticisinin deyimiyle, tüm dünyada her sektöre egemen, ancak dört ya da beş tekel gruptan sözedebilir hale geldik. Ne yazık ki, Lenin’in sözünü ettiği ‘en kötü olasılık’, oportünist çıbanın iyileşmesi çok uzun sürdü, sürüyor. Oportünizmin ve burjuva uzantıları sosyal-demokrasinin yarattığı tahribatı, sistemin mezar kazıcısı proletarya uzun bir süre atlatamadı. Ama bu çıbanın iyileşmesi için, öznel müdahaleler kadar, toplumsal çürümenin dayanılmaz seviyelere ulaşması, iğrenç kokunun her yere yayılması, ve eğer bu olgunlaşmış çürüyen kabuk bir an önce atılmazsa, üretici güçlerin yarattığı tüm olanaklar, araçlar ve emek sahiplerine kazandırdığı tüm iş kapasitesinin yıkıma uğrayacağına dair o önsezi-içgörü, yeterince keskinleşmeliydi. Tam da artık “Bundan daha kötüsü olamaz” denen çürüme aşamasında, toplum bir anda sosyal birey özünü sergilemeye başladı. Üretici insanlık, üretim süreci içinde geliştirip yetkinleştirdiği sosyal yetenekler ile, bu potansiyeline ket vuran, onu boğan kabuk arasındaki çelişkiyi, uygarlık tarihinin binlerce yılıyla kıyaslandığında “bir an” sayılabilecek kadar kısa bir zaman diliminde (buna 21. yüzyılın ilk 15 yılını net biçimde örnek gösterebiliriz) farketmeye başladı.

Toplumsal devrimlerin fırtınası, yüzlerce yıl süren bu birikimin üzerinde şekillendi.

*Yeni Evrenin Devrimleri, Yeni Dönem Yayıncılık,
Ekim 2016, S. 28-36*

sarya yıldız

Makus Talihi Değiştirmek İçin Yıkımın İçinden Yükselen Kadın İsyanı

“Eğer bir toplumda, devrim ve toplumsal değişim için koşullar olgunlaşmışsa, ama bu toplumsal değişimi gerçekleştirecek bir g yoksa, o toplum için için çürümeye başlar.” demiş Vladimir Lenin. Eğer bir toplum için için ürüyorsa bu o toplumun, yaşadığı sistemin ürümüşlüğünden bağımsız değildir. Çürüme içerisinde olan kapitalist sistem, toplumu da çürümeye mahkûm eder. Bu da kapitalist sistemin yıkımını hızlandırır.

Kendi yıkımını geiktirmek için attığı her adım insanları umutsuzluğa bir yandan da öfkeye itiyor. Artık konuşulan tek bir konu var, o da geçim derdi, yarının ne getireceğini bilememe korkusu. Sosyal medya hesaplarında ya da gazetelerde intihar haberlerini görmediğimiz bir gün bile olmuyor. Sokaklarda arkadaşlarıyla oyun oynaması gereken çocukların dinci-gerici kamplarda “Yahudilere Ölüm” sloganlarıyla tekbir nidalarını duyduğumuz zaman sistemin, bırakın çürümeyi, ne kadar kokuşmuş olduğunu fark ediyoruz. Kapitalizm bize kendi kabuğuna çekilmiş, insanlığın acılarını görmezden gelen, sevgisini bile çıkar ilişkilerine göre yaşayan insan profili çiziyor. Sabah uyanıyorsunuz. Kahvaltınızı edip işyerine gidiyorsunuz. Yeni gün ve yeni umutlar... Bir “Günaaydın” bırakıyorsunuz iş arkadaşlarınıza gülümseyerek. Fakat hiç kimse dönüp size cevap bile vermiyor. Herkes mutsuz ve her şeyden şikayetçi. Eskiden evimizin bahçesinde komşularla oturur sohbet ederdik diyorsunuz. Birbirimizin acısını ve sevincini paylaşırdık. Fakat şimdi insanların büyük bir çoğunluğu kendi kabuğuna çekilmiş durumda. İnsanların birbirine ve hatta kendine bile yabancılaştığını görüyoruz.

Hızla çürüyen ve yıkım içinde olan kapitalizmin biz kadınlar üzerindeki etkisi oldukça can yakıcı. Ekonomik

“Biz kadınlar yoksullukla, sömürüyle, taciz ve tecavüzle, aşağılanma ve katliamlarla boğuşurken yeniden var oluyor, güçleniyoruz. Bütün eylemliliklerde yumruğu havada, en ön saflardayız. Bunun örnekleri saymakla bitmez. Türkiye’de Gezi Ayaklanması’nda en ön saflarda kadınlar vardı. Kadın cinayetlerine karşı biriken öfke Özgecan Aslan’ın vahşice öldürülmesine karşı tam bir isyana neden oldu. 8 Mart’ta, 25 Kasım’da kadınların özgürlük çığlığı yankılandı dünyanın dört bir yanında.”

krizin derinleşmesiyle artan işsizlik ve yoksullukla birlikte kadına olan saldırılar gericilikle beslenir. Kapitalizm kadınlara hiçbir şey vaat etmemekle birlikte kadınları “ev hapisliği”ne maruz bırakır. Üretime dahil olmayan bütün zamanını ev temizliğine ve çocuk bakımına ayıran kadın toplumdan soyutlanır. Üretime dahil olup ekonomik özgürlüğünü elde etmeye çalışan kadın ise kriz koşullarında ya işten atılır ya da patronunun tacizine uğrar. Sokakta, evde, işyerinde, fabrika da ya da okulda; ne giyeceğimize, nereye gideceğimize, nasıl güleceğimize bile karar veremiyoruz. Güne taciz, tecavüz, katliam haberlerini duyarak başlıyoruz. Devletin ise buna karşı aldığı hiçbir önlem yok. Aksine tecavüzcülere verilen komik cezalar ve iyi hal indirimleri tecavüzü meşrulaştırıyor. Yapılan araştırmalara göre Türkiye’de kadın tecavüzünde ve katliamlarında bir önceki yıla göre %4 artış yaşanmıştır.

21. yüzyıldayız ve Afganistan’ın Taliban bölgesinde kadınlar eşleri, babaları, erkek kardeşleri tarafından taşlanarak katlediliyor. İran’da 13 yaşındaki Atefah defalarca tecavüze uğramasının ardından suçlu görülerek vince asılan bir halatla idam ediliyor. Şengal’de Ezidi kadınlar IŞİD’in tecavüzüne uğrayarak katlediliyor. Türkiye’de ise sevgilisinden ayrıldığı için erkek arkadaşı kadının yüzünü kezzapla yakma cesaretine sahip olabiliyor. Biz kadınlar hangi bölgede olursak olalım ikinci plana atılıyor, aşağılanıyor, katlediliyoruz ve şunu görüyoruz ki kapitalizm kadına hiçbir alanda yaşam hakkı tanımıyor.

Bütün bu anlatılanlardan kadının ne kadar çok saldırıya uğradığını ve yaşam-ölüm çizgisinde bir hayat sürdürdüğünü görüyoruz. Fakat baskılar ve saldırılar arttıkça kadınların bilinç düzeyi ve mücadelesi de artarak yükseliş gösteriyor. Okulda, evde, sokakta, metrobüste karşılaştığı her saldırıya tepki gösteriyor, saldırganı teşhir ediyor. Çürüten toplumun çözülme ailelerinde boşanmalar artış gösteriyor. Kocasıyla geçim sıkıntısı yaşayan kadın, toplumun bütün baskısına ve dışlamasına karşın kocasından boşanıyor. “Kadın dediğin ortalık yerde kahkaha atmayacak”, “Kadın evin süsüdür” diyor faşist iktidar. Kadın daha çok kahkaha atıyor, ekonomik özgürlüğünü kazanmak için bütün mücadelesini veriyor.

Biz kadınlar yoksullukla, sömürüyle, taciz ve tecavüzle, aşağılanma ve katliamlarla boğuşurken yeniden var oluyor, güçleniyoruz. Bütün eylemliliklerde yumruğu havada, en ön saflardayız. Bunun örnekleri saymakla bitmez. Türkiye’de Gezi Ayaklanması’nda en ön saflarda kadınlar vardı. Kadın cinayetlerine karşı biriken öfke Özgecan Aslan’ın vahşice öldürülmesine karşı tam bir isyana neden oldu. 8 Mart’ta, 25 Kasım’da kadınların özgürlük çığlığı

yankılandı dünyanın dört bir yanında. Türkiye, Tokyo, Londra, Dublin, ABD'nin birçok eyaleti, Arjantin, İtalya, Filipinler, Tayland ve daha pek çok yerde kadınlar alanları doldurdu. Afrika ülkesi olan Sudan'da ise 30 yıllık El Beşir diktatörlüğüne karşı eylemlerin başını kadınlar çekti. "Kadının yeri evidir" söylemlerine karşı kadınlar "Kadının yeri devrimdir" sloganlarıyla en ön saflarda yer aldı. İran'ın başkenti Tahran'da kadınlar başörtülerini çıkararak eylem yaptı.

Görüyoruz ki toplumsal sorunlara ve kendine karşı duyarlı olan bir kadın kitlesi var karşımızda. En bilinçsiz diye nitelendirdiğimiz kadınlar bile saldırılara tepki gösteriyor ve harekete geçiyor. Dünyanın sokakları kadınların özgürlük çığlıyla yankılanıyor. Bugününe ve geleceğine sahip çıkıyor kadınlar. Ve kendini yeniden yaratıyor. Kadınların makus talihini değiştirmek için...

temade çınar

Taş Kuleler

"Diyalektik, metafiziğin tersine, doğadaki her şeyin ve her olayın yapısında iç çelişkilerin varlığını kabul eder. Çünkü hepsinin olumlu ve olumsuz yanları, bir geçmişi ve bir geleceği, ölen bir yanı ve gelişen bir yanı vardır. İşte bu karşıtlar arasındaki savaşım, yeniyile eski arasındaki, ölenle doğan arasındaki, yitip gidenle gelişen arasındaki savaşım, gelişme sürecinin iç kapsamını, yani nicel değişmelerin nitel değişmelere dönüşmesi biçiminde beliren iç kapsamını, oluşturur."

Stalin, Diyalektik ve Tarihsel Materyalizm, sy. 14

Diyarbakır'ın Çınar İlçesi'ne bağlı Ayveri Köyü'nde yaşayan çoban Mehmet Salih Arslan, leylekler için 23 yıldır her yere taştan kuleler yapıyor. "Neden bu kuleleri yapıyorsun?" sorusuna "E normaldir, hayvanların yuvası yok. Ben de onlara kule yapıyorum" diye yanıt veriyor. "Leylekler buralara geliyorlar ama yuvaları olmadığı için çok zorlanıyorlar. Bazıları elektrik direklerine yuva yapıyor, elektrik akımına kapılıp telef oluyor. İçim elvermedi ve taşlarla kule yaparak onlara yuva yapmaya başladım. Bahar aylarında geliyorlar ve hiç zorlanmadan yuvalara konup kuluçkaya yatıyorlar. Yaz ayları bitince de göç ediyorlar. Bu kuleleri yaptıktan sonra buraya gelen leyleklerin sayısı arttı." diyor.

Mehmet Salih'i köylüleri şöyle anlatıyor; "6-7 metrelik kuleleri bir sanat abidesi gibi. Arslan sadece kuleleri değil, üstüne çalı çırpı ile yuvalarını bile yapacak kadar da ince düşünceli. Hayvanlarına çok düşkündür. Aç kalmalarına, üşmelerine tahammülü yoktur. Hele biri hayvanlarına zarar verdi mi çığına döner. Yaz aylarında köpeğinin patileri sıcaktan yanmasın diye ayağına çorap yapar. İyi bir taş ustasıdır aynı zamanda. Elinde 10 kiloluk balyozu ile kayaları parçalar ve onlarca kiloluk kayaları sırtında taşır. Elinden her iş gelir. Biraz değişiktir."

Bu olayı neden alıntıladık?

Başımızı nereye çevirsek yabancılaşma, yozlaşma, çürümenin pek çok çeşidiyle karşı karşıyayız. Duyarsızlık, acımasızlık, bencillik, yıkıcılık, çıkarıcılık, maddiyatçılık, asalaklık, tembellik, umutsuzluk sanki veba gibi sarmış dünyamızı. Bütün bu salgının içinde birilerinin sapasağlam kaldığını ya da iyileştiğini görmek insana olan güvenimizi tazeliyor. Bugünün çürüyen insanının içinde geleceğin insanlığı bir filiz gibi baş gösteriyor.

Yıkılan bir sistemin sadece ekonomik, politik olarak değil aynı zamanda kültürel olarak da yıkılışına tanıklık ediyoruz. Bataklığa açılan küçük bir kanalın suyu boşaltmasıyla birlikte arkasında bereketli topraklar bırakacağını bilerek bakıyoruz akışa. Ölmekte olanın çürüyüşünü ve kokuşmasını aynı zamanda doğmakta olanın patlayan pırl pırl yapraklarını aynı anda, aynı karenin içinde seyrediyoruz.

Akış bize neyi anlatıyor?

Tortularımızı biraz kazıdığımızda fedakar, çalışkan, yaratıcı ve umut dolu yeni insanın ortaya çıkacağını...

Çoban bize özlem duyduğumuz insanı gösteriyor farkında bile olmadan. Duyarlılık, umut, çalışkanlık, fedakarlık, çıkarsız emek, yaratıcılık...

Köprüden atlayarak intihar girişiminde bulunan kadının arkasından tehlikeye atlayıp onu kurtaran genç de...

Gittiği köydeki çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çabalayan öğretmen de...

Yangın çıkan hastanede ameliyattaki hastasını kurtarıp hayatlarını tehlikeye atan sağlık ekibi de....

Suya düşen yavru kediye suni solunum yapıp canlandıran temizlik işçisi de...

Sokak hayvanlarını beslemek ve tedavi ettirmek için kendi yoksulluğunu harcayanlar da...

Gezi'de hiç tanımadığı birini kurtarmak için gazların içine dalanlar da...

Gezi Komünü marketinden sadece ihtiyacı alıp elindeki oraya bırakan da...

Ölen komşusunun yataklak engelli çocuğuna bakmak için bütün hayatını veren yaşlı teyze de...

Bizim yerimize bizim söyleyemediklerimizi söyleyen, bizim yapmak isteyip de yapamadıklarımızı yapan ve bizim yerimize işten atılan, yıllarca hapis yatan ya da hayatını verenler de...

Bütün bu çürüme ve yıkılışla doğuş arasındaki ilişkinin arasında kalmış insanı ne suçlayabiliriz ne de "iyilik hareketi" benzeri küçük göletler kurup bütüne karşı duyarsızlaşmasını önerebiliriz. Ömrü bitmiş olan

*Taş kuleleri inşa eden
Mehmet Salih*

*Boğulan kediye suni tenefüsle hayata döndüren
belediye işçisi ve kurtardığı kedi*

ölüme direndikçe karşımıza çıkan savaş çetinleşiyor. Gelişmenin karşısında engel olan ve daha öncekiler gibi tarih sahnesinden kendiliğinden çekilmeyecek olan, hayatta kalabilmek, ömrünü uzatmak için en gencimizin kalbini söküp almakta sakınca görmüyor. Hatta bu davranışı kurduğu dev propaganda aygıtlarıyla yüceltiyor. Yetiştirdiği çocuklarına da bunu öneriyor.

İnsanlık bunun karşısına taştan kuleler dikeyiyor. On bin yıllık insanlık tarihinin geliştirdiği kültürel birikim, erdemi, cesareti, hayal gücünü, özveriyi diziyor üst üste. Kimi zaman koca kayaları kırıyor, kimi zaman küçücük bir taşa takılıp yuvarlanıyor. Çoğu zaman da bir yöntem bulamıyor. Eskiyle uzlaşamayan ama yeninin yolunu bulamayan gençlerimiz yaşamaktan vazgeçiyor. Biriken öfkesini kendisine, en yakınındakinin, en sevdiklerinin üzerine patlatıyor. Daha büyük bir çoğunluğu da o taşlardan küçük bir hücre yapıp oraya saklanıyor.

“Mutluluğun mutsuzluğa borcu varmış.” ya, umudu taşıyan insanların umutsuzluğa borcu yok mudur?

Taştan kuleler bize ne anlatıyor?

Sadece emek verme isteği, yani sevgiyi taşımıyor bu sembolik davranış. Teknik beceri ve azmi de, hatta kendi hayatından, emek gücünden fedakarlığı da anlatıyor bizlere.

Yabancılaşmaya, yozlaşmaya ve çürümeye karşı bulunduğumuz her yerde kaldıraçımız bir taş, koyacağımız bir yer mutlaka vardır. Yapılan kule leyleklerin işine yarayabilir evet, ama daha fazla bizim insan kalmamızı sağlar.

Bugün bize empoze edildiği gibi, alırken değil verirken çoğalır, mutlu olur, yenilenir insan. Fayda yapanadır. Mutluluk ve haz yapanadır. Çürümekten kurtulma ve insanlaşma yapanadır.

“Biraz değişik” bulunursunuz o kadar.

sena kızılırmak

“Bekarlık Çıkmaz Sokak, Sen Evlenmeye Bak!”

“Bekarlık çıkmaz sokak sen evlenmeye bak”

Slogan şahane! Diyanet İşleri Başkanlığı, Adana’da Kredi ve Yurtlar Kurumu’na bağlı öğrenci yurtlarında kalan öğrencilerin zorunlu olarak katılması gereken ‘evliliğe hazırlık okulu’na bu sloganı seçmiş. İnsanın hemen okulu falan bırakıp evlenesi geliyor. Eğer bekarlar kendi başlarına çıkmaz sokaklardan çıkamazsa bolca da evlilik programı var, Esra Erol ablaları yardımcı da olur, sonra da gidersin ‘evim şahane’lere, ‘gelinim sensin’lere, eşe dosta havanı da atarsın ne mutlu evliyim diye.

Mademki ‘beyin bedava’, o halde onu biraz kullanalım arkadaşlar. Belli kavramlar ve toplumsal kurumlar üzerinde sürekli durmadan, belli yaraları sürekli kazımadan onları iyileştirmek mümkün olmuyor. Aile, evlilik kurumu da burjuva sınıfın sürekli açık tutmaya, sürekli daha çok insanı, emekçiyi içine sürüklemeye çalıştığı bir irin durumunda. Bu toplumsal sistemde ailenin ne olduğunu hakkında 1700’lerden beri inceleyen filozofların, bilim insanlarının, Marksistlerin ortaya koydukları hatırı sayılır yazına kıyından köşeden bile olsa aşına olanlar, ailenin temelinin ‘mal ortaklığında zorunlu olarak saklanmış özel çıkar’ olduğunu bilirler. Ama bu yazına aşına olmasak da biliriz ki aile dediğimiz şey esasen ulvi sevgiler değil çıkar bağlarıdır. Evlilikler mal paylaşımı, miras hukuku gibi sorunların çözümü için yapılan resmi bir duyurudur. Çocuklar anne ve babanın gelecek garantisidir. Yaşlanıp da elden ayaktan düşünce onlara bakacak kişilerdir. Anne ve baba çocukları büyütmek için emek ve para harcar karşılığını da çocuklardan hem ailenin geçimine destek hem de yaşlı ve hastaların bakım güvencesi olarak almak isterler. Kızlar onlara bakacak koca, erkekler kendilerine bakacak kadın ararlar.

Evlilikler mal paylaşımı, miras hukuku gibi sorunların çözümü için yapılan resmi bir duyurudur. Çocuklar anne ve babanın gelecek garantisidir. Yaşlanıp da elden ayaktan düşünce onlara bakacak kişilerdir.

Aile ve akraba bağları yoksulluk içinde yaşayan aileleri bir dayanışma ile ayakta tutar. Yıllarca bu memlekette bunca yoksulluğa karşın insanların hala bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmelerinde, köyden gelen kışlık yiyeceklerin düğünlerde cenazelerde ortaya konan akraba eş dost yardımlarının payı konuşuldu. Sevmesiniz de akrabadır, bir dara düşsem o yanımdadır diye bu ilişkileri sürdürdünüz. Kendi kanından olmak bu nedenle önemlidir.

Aile ve akraba bağları yoksulluk içinde yaşayan aileleri bir dayanışma ile ayakta tutar. Yıllarca bu memlekette bunca yoksulluğa karşın insanların hala bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmelerinde, köyden gelen kışlık yiyeceklerin düğünlerde cenazelerde ortaya konan akraba eş dost yardımlarının payı konuşuldu. Sevmesiniz de akrabadır, bir dara düşsem o yanımdadır diye bu ilişkileri sürdürdünüz. Kendi kanından olmak bu nedenle önemlidir. Evlat edinmenin bu toplumda hor görülmesinin nedeni de bu çıkardır. 'Kendi kanından olmazsa çeker gider. Kan bağı, garantisini kesin bir bağıdır. Neden çocukların gitmesi sorun olsun ki eğer maksat kutsal çocuk sevgisini tatmaksın. Gerçekte maksat ailenin mülkünü bırakacağı, karşılıklı olarak birbirini sosyal olarak destekleyeceği güvenilir destekler edinmektir. Ha sevgi bağı yok mudur, vardır elbette, ama bu sevgi ve bağ da ekonomik zorunluluklar üzerinde zorunlu olarak oluşan sosyal ve psikolojik örtüdür. Bu aile bireylerinin her birini hiç kimseye muhtaç olmadan yaşayacak bir durumda farz edin ne ana baba birbirine muhtaç ne de çocuklar, ana babalarına muhtaç olmasın tüm ihtiyaçları toplum tarafından garanti edilse, bu günkü aileden geriye ne kalırdı dersiniz?

Peki, şu diyanetin 'evliliğe hazırlık okulu'nda olduğu gibi neden her bekar evlendirilmeye çalışılıyor, her aileden çok çocuk bekleniyor ve de aile kurumu ha bire parlatılıp duruluyor? Çünkü, günümüzün aile ilişkisi özel mülkiyet ilişkisine bağlı ve onun hizmetindedir. Evlilikler özellikle de bu dünyayı değiştirmeye aday genç, eğitilmiş ya da ne yapacağını bilmeyen, hayattan çok daha fazlasını isteyen ateşli ruhların ateşini söndürmeye hizmet edecek bir yangın söndürücü olur. Evliliğe adım atmakla sistemle onlarca bağ kurmak zorunda kalırsınız. Düğün dernek paradır başlar ilk adımda bir zorunlu iş ve borç bağı. Ev eşya paradır hepsinin bir standardı olmalıdır, çalışıp ev kurmaya ve borç ödemeye başlarsınız. Borçluluk ilişkisi bu sistemin can damarıdır. Borcunu ödemek için işinden olmamaya çalışır etliye sütlüye temkinli yaklaşır olursun. Hakkın yense de ya da başkalarının hakkı yense, hakkını aramak zordur, ödenecek borçlar faturalar ev kiralrı vardır. Sonra çocuk sahibi olmak gerekir aile olarak. Yoksa evi barkı niye kurdun? Bu çocuklar da sistemle yeni bağlar kurdurur onlara. Eh bu çocuklara da en az bir 15-20 sene bakmak zorundasınızdır. Geleceğinizi bu sisteme satarsınız. Zamanla zengin olmasın da rutin bir hayatın rehaveti ruhta ki coşkuyu, hayata karşı duyulan merakı ve ilgiyi alır, uyuşuk bir ömrü doldurma durumuna geçilir. Etrafında dünya yanmış ne gam, o türü, dünyası tehlikedeysen türünden ve dünyasından kıymetli üç-beş kişilik kutsal ai-

lesini düşünür anca. Burjuvazinin umudu ve isteği de tam da budur. Sistemini çöküşe sürükleyen isyan ve ayaklanma yangınını söndürmek için her bekara bir aile tahsis etmek!

Gerçekte ise ne aile kutsaldır ne de bu bağlarla yaşam enerjinizi ve hayallerinizi çürütmek zorundasınız. Che'nin büyüklüğü buradadır. O insanlığın bir bütün olarak gelişiminin önünde duran tüm gerici bağlara meydan okuyarak özgür insanın ilhamı olmuştur. Doktorudur, insanları iyileştirmek için savaşçı olmuş, Küba devrimiyle bunun nasıl mümkün olabileceğini göstermiştir. Bir devrimci olarak Küba devrimiyle bir kenara çekilmemiş, ciddi astımı olmasına bakmadan, ilerleyen yaşına bakmadan, ona kal diyenlere bakmadan, eşine ve çocuklarını geride bırakmaya bakmadan bir başka ülkenin emekçilerinin kavgasında, zorbalığa karşı savaşmaya koşmuştur. Marksın büyüklüğü dehasında, işçi sınıfına yol açmasında değildir yalnız. Tüm zenginlikleri elinin tersiyle itip, yoksulluktan kaybettiği oğlunun ölüsü mutfak masasında yatarken mum ışığında kapitali yazmaya çalışmasındadır. Onların büyüklüğü kendi sevdiklerini toplumun herhangi bir başka insanın daha kıymetli saymayışlarında ve de sorunun asıl kaynağını kurutmayı en büyük vazife görmelerindedir. Brecht'in dediği gibi isteriz ki çok daha fazla insan böyle fedakâr davransın, daha çok insan kendini böyle tehlikeye atsın ve bu sayede bu zorba, bu sefil çağ son bulsun.

Biz komünizmi insanların sosyal bağlarının en yalın hallere gelmesi için istiyoruz. İnsanların birbirine zorunlu bağımlılıklardan kurtulmaları için istiyoruz. Bu toplumda her bir bireyin yaşamı o toplumun garantisi altında olacak. Ne çocuklar hayatta kalabilmek için ana babaya gereksinim duyacak ne yaşlılar bakımları için çocuklarına ne de karı kocalar geçim için birbirlerine ihtiyaç duyacak. Komünizm denen bu çağda insanlar yetenekleri doğrultusunda topluma hizmet edecekleri az bir zamanın dışındaki bütün zamanını kendi yeteneklerini geliştirmeye harcayacak. Ne isterse! Bu toplumda, hiçbir insanın bir diğerine maddi bir bağımlılığı olmayacağı, herkesin tüm ihtiyaçları toplumun tamamı tarafından karşılanacağı için, insanların birbirleri aralarındaki bağ ve ilişkilerde yalnızca sevgi ve gönüllülüğe dayanacak, bu bağlarda hiçbir zorunluluğun izi olmayacaktır. İşte o zaman gerçekten 'özgür insan'dan bahsedebileceğiz. İşte o zaman insanlarımızın hayatında hiçbir çıkmaz kalmayacak.

ömer burçin özkışı

Yeni Evre

*Duvarların altında kaldı yazdığımız şiirler
Ki biz mısralarımızı
Ekim günlerinin coşkun akan nehirlerinde
Çitilemiştik
Gök çatırdadı orta yerinden bir gün
Asit yağmurları üstümüze üstümüze yağdı
Kirlendi toprak
Küflendi sözcükler
İmgelerimiz yandı kavruldu gün ortasında
Kalemimizi orta yerinden kırverdiler
Mürekkebi dağıldı beyaz sayfalara..*

*Şimdi yeni Ekimler için doğrulttuk ellerimizi
Kulaktan kulağa fısıldanıyor şiir
Umutsuzluğun bağrında birikiyor imgeler
Beyaz atların yelelerinde saklıyoruz ümitlerimizi
Gençlerimizin ellerinde bayraklar
Dillerinde savaş türküleri
Kötebeklerin alınteriyle işleniyor toprak
Dünya giderek daha hızlı dönüyor
Gürül gürül akmakta yine o nehir
Yeni bir evredir göğüs germemiz gereken
Geçmişini içerip aşacak elbet şiirlerimiz...*

demet demeter

“İncinmesin Kıyılarımız”

“Şiir dünyanın en büyük gezegeni. Dünya döner durur onun etrafında.” diyor Şair Ruhan Mavruk kitabının önsözünde... Bu söz onun şiirle olan bağının ne kadar güçlü olduğunun kanıtı değil mi?

Şiirin, düşüncenin duygusal karşılığı olduğunu ve kendisinin de o büyük altüst oluş dönemlerinin lirizminin peşinde olduğunu belirtiyor.

Şairin şiirlerini okumaya başladığımızda kendinizi imgeler denizinin içinde buluyorsunuz... Kimi zaman mitolojik öğelerle çıkıyor karşımıza; kimi zaman felsefi derinliklerle...

“Kimlik” adlı şiirinde; kimliğini ararken felsefenin derinliklerinde, “kan bulaştı mısraya yine / ama öyle evcil bir hikâye /değil ki bu / her acı sığmıyor işte şiire” diyor. Başka bir yerde “kaybettim kardeşlerimi / yanan yakılan gözbebeklerinde kentini” diyerek kaybetmenin acısını dile getiriyor. Son dizede ise; “kanayan bir kuşağın geçip boydan boya / o yağmur kuşlarının ölüm çılgınlıklarını / taşımak istiyorum buraya...” diyerek geçmiş dönemin kahramanlarını hatırlatıyor.

“.../ kirpiklerime asılı mayın tarlası olan /...” her an patlamaya hazır yalnızlığını anlatıyor güçlü imgelerle... Sonuna kadar ‘sabır ve sadakat sembolü olan, on yıl boyunca Odessus’u bekleyen’ “Phenelope”yi savunuyor yalnız kalma pahasına.

Her şeye rağmen umuttan bahsediyor, “umudunu yitirme” diyor şiirinde... “umudunu yitirme/ bir toz zerresiyiz / biz yıkılsak çöker evren” ...

Acıyı da anlatıyor şiirlerinde, hüznü de aşkı da... Diyalektik bağla birbirine bağlı duygulardır hep. Toplumun ortak acılarını, sevinçlerini yazıyor, anlatıyor bize... dizelerinde... satır aralarında... ve ihanetleri...

“.../ arkadan vurdu masallar / masallar arkadan vurdu beni...”

Ve savaşı anlatıyor toplumsal duyarlılığıyla, şair yüreğiyle... savaşın yarattığı yıkımı; "petrol istiyor führer / onun için yanıyor, / bağdat, musul, rakka..."

"(...)/ cepheye giden asker/ av kim, avcı kim/ kim attı çantana baldıran zehrini" ... diye rek.

"Şiir bir işçiliktir." Evet şiir yazmak, bir işçiliktir. Yürekle, bilinçle yapılan, toplumsal ve bireysel izlenimlerden, edinimlerden damıtılan ve yazıya dökülen bir işçilik. "Yürek işçiliği" yani. Yaşadığı döneme tanıklık edip onu, bilincinin süzgecinden geçirip damıtarak, gelecek kuşaklara, gelecek topluma taşıma işidir aynı zamanda şairlik. Şair Ruhan Mavruk da bir şiir işçisidir... ilmek ilmek dokuduğu, satır satır her kelimesini, noktasına-virgülüne kadar titiz bir çalışmayla seçerek ulaştırır bize şiirini... son kitabı "İncinmesin Kıyılarımız" üzerine söyleşimiz de gösteriyor şairimizin duyarlılığını, naifliğini, kelimeleri, imgeleri seçerken ki titizliğini...

Neden seçki yayınlamayı düşündünüz?

Öncelikle çok teşekkür ediyorum Önsöz Dergisi'ne, Ayışığı'na, bütün sevgili dostlara.

Seçki yayınlamak bir ömrü paylaşmaktı. Yoksunluk, baskılarla yaşadığımız bugünlerde

hiçbir şeyi yarım bırakmamak gerekir diye düşünüyorum.

Bu kitabınızın adı "İncinmesin Kıyılarımız", bunun nedenini açıklar mısınız?

Bu şiiri çok seviyorum. Ayışığı'nın balkonunda doğdu, nerdeyse ay doğuyordu ve ben kendimi öyle çoğul hissediyordum ki...

Bu ismin sarıp sarmaladığı anlama gelince; hem bireysel, hem toplumsal anlamda sağlık, insan kirliliği dolayısıyla yabancılaşma çok yoğun. Emperyalizm duyarsızlaşma, metalaşma dayatıyor yaşamımıza. Her şeye karşı kırıcı, bencil olmamak gerekir diye düşündüm, toplumsal savaşımızda, aşkımızda, dostluklarımızda, kısacası her zaman her şeyde, bir nehir akarken kıyılarını yıkmamalı. Bu altüst oluş döneminde sevgi çok önemli. Karanlığa karşı savaşımı sürdürmek böyle olmalı.

İmgelerinizde toplumsal olanla bireysel olanı nasıl bütünleştiriyorsunuz? Nasıl bir seçim bu?

Ben 'imge seçilmez; bilinç, duyuş, geçmiş yaşam birikimleri ve şimdiki yaşam tarzımız getirdi onları sanatçılara diyorum.' Her şeyden önce bir içtenlik sorunu bu; düşündüğünle yaşadığının kardeş olması...

Bu seçkide beş kitaptaki şiirler, ayrı dönemlerin ürünü: "İda Dağı Çöz Beni" adlı ya-

pıtmadaki Ruhan, duyarlı, sorumlulukları olan bir şair ama yalnız. Bu yüzden imgelerde çokça yalnızlık ve hüznün var. "Nehir"e akmak için bir yol arayan şair "Leyla'dan Beri"de; köprünün başında "Cumartesi Anneleri" (aileleri) ile karşılaşır. F-tipi cezaevleri inşasıyla başlayan bu dönemde onların ve devrimci demokrat kitlelerin acısı kadar çözüm arayışları da büyüktür ve şaire seslenirler: "köknarları da kestiler bir bir / yaralı dönüyor posta kuşları / yüzündeki safran hüznü bize ver / bizim acımız senin şiirine de yeter" ...

Kalabalıklar içinde yalnız, kendi yalnızlığında çoğul olan şair ve birçok sanatçı bu sese kulak verir, süreç başlar; eylemlilikler, basın açıklamaları, toplantılar, biber gazı, taziyikli su, gözaltılar...

"Saçlarından tutulup yerden yere sürüklenen bir nehirde giderek yaklaşan bir yıldızdan bakarlar" ona, annecikler, direnişçiler ve onurlu insanlar...

Tüm bunlardan çıkarılacak çok önemli bir sonuç var: imgelerde, bireyselle toplumsal olanı bütünleştirecek tek şey; içtenlik...

"Fiyortlar" da, düzenin sistem dışı bıraktığı sokak insanları, bürokratlar, kadınlar, kimsesiz çocuklar vardır... Öyle sezgili ve duyarlıdır ki "acı güzelleştiriyor insanları" diye not düşer şair.

"İssız Ada ve Savaş Zırhlısı" adlı deneme kitabında ise, kendi şiirleri kadar F-tipi cezaevlerindeki tutsaklardan gelen mektup, öykü ve şiirleri, onların resimleri el işleri, onca zor koşullarda malzemeleri, boyayı nasıl oluşturdukları, nasıl kâğıt bulabildikleri... Örneğin fırça olmadığı için battaniye tüylerinden fırça oluşturuyorlardı. İçtikleri çaydan ise çeşitli kahve tonlarını...

"Toplu Eserler" Ayışığı kitaplığındaki dostların hayata geçirdiği bir kitap. Sanat dünyasındaki insan kirliliğinden bunalıp şiiri bırakmaya karar verdiği an, Önsöz ve Ayışığı kitaplığı ile tanışmıştı, hayat verirler ona. Diğer şiirler ise son dönemlerin ürünüdür. Acı dolu ama direnen günlerin. Yine lirik ve imgesel bir dil ama daha yalın imgeler, felsefi ve mitolojik öğelerle derinliği yaratmaya çalışır.

Bu dönem şiirleri içinde "Hypatia", "Kadınım" ve "Seni Şiire Saklıyorum" adlı şiirleri en sevindiklerindedir...

Hypatia'da Ortaçağ'da katolik papazlar tarafından katledilen, tarihin ilk bilim kadını ve filozofu olan bir kadını anlatır, bu durumdaki tüm devrimcilere atıf yaparak.

"Kadınım" şiirinde, kadınların tarihten bu yana nasıl ezildiklerini, buna karşın güçlendiklerini anlatır: "saçlarımla taşıdım medeniyetleri..."

"Seni Şiire Saklıyorum" da ta üniversite yıllarından beri süren soyut bir aşkı anlatır. Böylece kirletilmemiş sevgi dünyalarına duyduğu özlemi insanlara iletmeye çalışır:

".....

tozlu duyarlıklarda arıyorum şimdi seni
el yazması kitaplarda
ayrılıklardan geçilmiyor yüzün

- yağmur yağıyor içimdeki antik kente
bugün-
üniversitenin kantinine gidip bir çay içiyorum

hangi resmi çizsem sen
siyah beyaz afişlerde çocuk güzelliğin
sınıflarda o eski yılların uğultusu
bir kurşun geçiyor saçlarımla üstünden..."

Bir düzyazı şiir kitabı olan Fiyortlar'dan dört öykünüz de var bu seçkide. Niye yeniden paylaşmak istediğinizi öğrenebilir miyiz?

Basıldığı dönemde "Fiyortlar" çok sevilmişti. Dağıtım, yayım ve tanıtım olanağı bulamadık onun için. Çünkü siyasi konjonktür çok yoğundu ve bu olanakları sağlayacak çevrelerden yani, gazete ve televizyonların tanıtım programlarından dışlanmıştım. İyi dostlara da ulaşamıyordum... Fiyortlar'dan seçtiğim bazı öyküleri okurla paylaşmak istedim, alacağım tepkilere göre yeniden yayınlanma olanaklarını araştıracağım."

Şiirde kadının yeri? Karşılaştığınız zorluklar?

Hala çok zor. "İda Dağı Çöz Beni" ilk

şiiir kitabımdı, yayıncımla değil ama çevreyle büyük sıkıntılar yaşıadım; kadın şairlerin aykırı yaşaması koşulmuş gibi, öyle üstüme gelindi ki; sanat çevrelerinde de sevgi metalaştırılmak isteniyor. Oysa kadınlar duygularıyla yaşarlar, yürekleri hiçbir zorlamaya gelmez.

Bu son kitapta ise yayıncımla değil ama çok sıkıntı yaşadım. "İda Dağı"ndan beri çok yıl geçti ama şair kadınların dünyasında değişen bir şey yok.

Şiddetin giderek arttığı bir toplumda kadın cinayetlerini anımsatacak olursak hem fiziksel hem cinsel, hem de kültürel olarak resmen zulüm görüyor kadınlar.

Bütün içten unsurlarla birlikte düzene karşı verilecek mücadele diyorum yine de. Tabii kadın sorununun acilen ele alınması ve buna karşı ivedilikle mücadele edilmesi gerekiyor. Yoksa, 'saçlarımız firavunların elinde kalıyor / çırpınamıyoruz... / bize soluk verin!'

Teşekkür ederiz bu söylesi için.

Ben de çok teşekkür ediyorum! Yıllar süren bu dostluk, dayanışma, ortak üretim için iyi ki varsınız...

Sende iyi ki varsın...

OKURDAN

Suya İncinen Çocuğun Şiiri

*bazen dünyadan habersiz bir çocuk gibi
anneme bakıp
tertemiz gülümsüyorum
lakin biliyorum yine de acıdır bu
çünkü ne zaman pencereden dışarı baksam
yahut uykudan uyansam
döne döne yutkundum hep.
öyle ki yıllarca sırtımda taşıdım acıyı
yani bu talanı, bu yangının en kızgın közünü
dünya değil başım dönüyor, sevmelere vakit bulamadım
külün bizzat kendisiydim, yangınlardan da kaçmadım
yangınlardan kaçmadım lakin
rüzgarlar bırakmadı yakamı
kül/düm ya ben
gül/düm ya ben
-savruluşum bundandır-
dedim savrulsamda kalanlarımla yola devam!
rüzgara söz yazmanın cesaretini kuşandım, yıllarca yürüdüm...
hiç kimsenin bilmediği saatlerde
hiç kimsenin bilmediği sokaklardan geçtim.
bulvarlara düştü gölgem, ellerim kanadı ceplerimde
kan sıçradı dizelere yutkundum, gözlerim üşüyordu
dedim bir hayat vardı
yüreklerimizin coğrafyasında hiç durmadan akan
kalbimin kıyısında bir kadın ağlıyordu
demem o ki
-bir damla gözyaşı bir yangını başlatabilir,
belki okyanuslar harcasan, bu yangın sönmeyebilir-
tufanlar başlar kanayan yerlerimden
de ki tufan biziz
de ki tufandır, nehirler bile yandı..
yarım kaldık, yıllar kara bir duman gibi savruldu
sevinçlerimiz yanık ve is kokuyordu, sulara incindik
bağıra çağıra koştum bütün inceliklerin ardından
bir gül demeti uzattım her birine, mahcup bir çocuktum.*

Serhat Haymatlos

nil erten

Babalar, Kızlar ve İncinmiş Ruhlar

*Özgürlük için savaşıyan kadınlara ithaf olunur.
(Birçok kadının hikayesinden)*

“Hepimiz ölü yıldızlardan geldik” dedi, gecenin karanlığında sayısız yıldız bakarken. Oysaki şehrin parlak ışıkları altında yıldızların varlığından dahi söz edilemezdi. Merak ediyordu herkes gibi orada bir yaşamın var olup olmadığını. Olsundu ya da olmasındı oradaki yaşam da kendisiydi.

Bir yıldız öldüğü zaman açığa çıkan maddelerin hidrojen, nitrojen, oksijen ve karbon olduğunu bilirdi. Sohbetlerine popüler bilim konularını dahil edip ama bilimsel olduğunu zanneden birçokları gibi. Ve bu maddelerin insanın DNA’sını oluşturan maddeler olduğunu da... tesadüf mü? Elbette değildi. “Hepimiz DNA’mızda yıldız tozu taşıyoruz” dedi, bu sefer düşündüğünü sanıp yüksek sesle konuştu. Kendi sesine yabancılaşmış çıkan hırıltıyla, hayretle çocukluğunda yaptığı gibi düşünceleri peşi sıra akıyordu.

Bu kavramların nereden çıktığını, ilk kimin bulduğunu, kelime olarak nereden türediğini, dünyanın başka yerinde buna ilk ne dendiğini vs vs...

Leyla’nın dili beyninin düşünme hızına yetişemedi. Sonra gökbilimci Carl Sagan’ın Mavi Soluk Nokta makalesi aklına geldi.

“Gerçekten bazen ne kadar anlamsız, evrende küçücük, mavi soluk bir nokta da yaşıyoruz. Bu küçük mavi nokta içinde küçücük canlıların savaşları, iktidar kavgaları...”

Bunun sonsuz bir hiçliğe varmasına izin vermeden fikirlerinin akışına yön verdi. “Her ne olursa olsun, başka bir gezegende ya da galakside yaşamın var olup olmaması değil mesele. Yaşadığın gezegen kocaman evrende mavi soluk bir nokta olsa bile orda yaşamı var etmeye çalışırken verilen binlerce yıllık emek, mücadele... aslolan bu, yaşamın anlamı ve insanın nasıl yaşamak istediği” ...

İnsan nasıl yaşamak istediğine kendi karar verirdi elbette. Ya verili olanla yetinecek ya da yetinmeyip kendi yaratacaktı. Leyla’nın verili olana karşı alerjisi vardı. Kendini öyle tanımlıyordu dost meclislerinde. Verili olanın bile isteye sunulduğunu söyler, asıl satır aralarını merak ederdi. O daha belki de çocukluğunda karar verenlerdendi nasıl yaşamak istediğine.

Anne-babasının sunabildiği tekdüze yaşamdan mutlu olmayıp masanın altında kendi dünyasını kurmuş, çok sevdiği babasının otoritesi, verili olanın dışında başka bir yaşamın

peşinden gitmeye itmişti. Leyla'nın bu fikirleri onu dört yaşında evden kaçmaya kadar sürüklemişti. Keloğlan'a özenip annesinin oklavasının ucuna eşarbi bağlayıp bohça yapmış, acıkirsa yiyeceği bir parça ekmeği, bir patates, kör bıçak ve iç çamaşırı koymuş. Yola çıkıp kaçma fikrine ortak ettiği kuzenleri onu yarı yolda bıraktığında ise insanlarla ilgili ilk hayal kırıklığını yaşamış ama bu son olmamış.

Anıları geçerken aklından bir gülümseme geliyor Leyla'nın yüzüne. Çocukken bir kaçık olduğunu düşünmekten alıkoyamamıştı kendini. Ama ona 4 yaşında kaçma fikrinin oluşmasına izin veren baba figürü ile tüm yaşamı boyunca mücadele etmesi gerektiğini yıllar sonra kavramıştı. Nedendir diye düşünmüş çizgi film kahramanlarından Shera'yı değilde Heman'i izlemeyi, Keloğlan'ı çok sevdiğini, Süperman'e, Batman'e özenip, perimasallarında ya da çizgi filmlerinde kendini bulamadığını... Kadınlara verili düzen sınırlı ve yoksun, erkeklerin dünyasında ona yer olmadığını anlamış ama hep o dünyaya kabul ettirme çabasında bulmuş kendini.

Baba onun için kodlanmış otorite idi. İzin alınması gereken, hatalarında hesap soracak olan. Ve baba sadece evde değil yaşamın her alanında otorite olarak çıkmış karşısına. Okulda baskıcı öğretmeni, onu korkutup disipline etmeye çalışan okul müdürü, işyerindeki kadın şefi, patronu, sokaktaki polisi, savcısı, hâkimi...kırması gereken, eskiyen bir şeyler olduğunun farkına varıyordu.

Bu onun çelişkisiydi, bu çelişki onu itiyordu. Neden hayatla ilgili deneyim ve tecrübeleri annesinden değil de babasından alıyordu. Neden annesi değil de babası ona nasıl güçlü olacağını, ayakları üzerinde durması gerektiğini anlatıyordu. İsmi Leyla Qasım'dan, Leyla Halid'den almıştı. İsmi verenin babası değil de annesi olması öyle mutlu ederdi ki onu. Ah keşke...O bilince sahip olanın annesi olmasını o kadar çok is-

terdi ki...

Anladı Leyla! Ruhu rencide olduğunda... İlk âşık olduğunda, terk edilmesinde, ilk öfkesinde, şiddet gördüğünde, ilk isyanında, tacize uğradığında, hayır dediğinde... Hayır dediğinde! Hayır dedikçe kendini artık annesiyle değil dayatılanları kabullenmeyen, tekmeleyen başka kadınlarla özdeşleştirdi. Hasarlı, rencide olmuş ruhu kadınların ezilmişliğine ve yok sayılmasına katlanmamıştı. Leyla kendinden önceki kadınlardan, yaşamlardan çok şey öğrenmişti. O küçük mavi soluk nokta da yıkımın, çöküşün olduğu yerde yeniyi var etme, yaratmanın da mümkün olduğunu biliyordu. Ve tüm kadınların gerçek özgürlüğün tadına varmasını istiyordu. Havanın temiz kokusunu barut

kokusundan ayırarak çekti burununa. Etrafında kadınların, yol arkadaşlarının Leyla tınlarını duyumsadı.

"Hepimiz birer yıldız tozuyuz" dedi ellerini başının altından çekip yaranın üzerindeki tampona bastırdı. Kırsalın gecesi şehre benzemezdi. Şehirde neon ışıkların altında yıldızlar belli olmazdı. Gökyüzü açık, temiz, serin bir hava ve yıldızlar...

Alabildiğine kara bir sonsuzluğun içinde ışık topları. Kanaması devam ediyordu. Yine yıldızlara gözünü dikmiş, yüzünde tatlı bir gülümseme yutkunmakta güçlük çekiyordu. Güçlükle çıkan sesinin hırıltısına kulak asmadan "hepimiz ölü yıldızlardan geldik buraya. Biraz sonra bedenim toprağa karışacak ölü yıldızlar gibi. Yeniden bitkilerin, hayvanların oluşumuna katılacak. Bu muhteşem döngünün içinde yaşamın anlamını sorgulamak ve buna uygun yaşayabilmek" ... Leyla kadınların ellerinde muhteşem döngüye kavuşmak üzere ve ardında yarattığı büyük değerle, olması gerektiği gibi uğurlandı. O genç bir özgürlük savaçsıydı, ardında özgürlük için savaşan cesur kadınlar bıraktı!

Anne-babasının sunabildiği tekdüze yaşamdan mutlu olmayıp masanın altında kendi dünyasını kurmuş, çok sevdiği babasının otoritesi, verili olanın dışında başka bir yaşamın peşinden gitmeye itmişti.

ergül çiçekler

Listeler

Adınızı sordular erkende, şafakta, gecede; karanlıkta adınızı sordular zorba baskınlarla. Sordular; kıyılarımızdan dört mevsim ırmaklar akıp akıp giderken. Sordular; üç adım ötemizde dalgalanan uzak resmi binalarda çekili duran uzak el resmi bayraklar adına. Baktık akıp akıp gidenlere ve dedik ki: "Irmaklar akar gider."

Anlamadılar ama anlamadığımızı düşünerek adınızı sormaya devam ettiler. Oysa anlamıştık ve anladığımızı anlasınlar diye tekrar ettik: "Irmaklar işte, hiç durur mu hep akar gider!"

Gene anlamadılar ve bize "Nehirleri, dereleri sormuyoruz, fotoğraflardakileri soruyoruz." dediler. Biz de: "Tamam, işte biz de bu yüzden size ırmakları, akıp akıp gidene söyledik!" dedik.

Fakat gene anlamadılar ve her zamanki gibi tehditlere başladılar: "Savcı Bey soruyor." dediler. Üç adım ötemizdeki uzak, resmi binalarda çekili duran uzak, resmi bayrakların savcısıydı bu, elinin altında binlerce silahlı adamla, zindanla, topla, tankla ve celladın balatasıyla savcı beydi bu, ama korkmadık ve dedik ki: "Gidin söyleyin uzak ve resmi binaların savcısına, ırmaklar akar gider!" Bağırıyorlar, parmak salladılar sinirle, ölümdü parmaklarının ucundaki, "mezar" dediler. "Ağır ceza reisi" dediler. "Üç kıtada oynatanlar!" dediler. Anladınız mı biz kim miyiz lan?! Şimdi söyleyin kim bu fotoğraftakiler?"

Neden hep bar bar bağırın budalalar çok güçlü olduğunu sanır ki, diye soracağımız kadar çok bağırarak sordular... Sonuçta biz bu cevabı sırf inadımızdan vermiyorduk ki, sırf inadımızdan versek bile haklıyken. Korkmadan yine aynı cevabı verdik cellada, zulme ve ağır ceza reisine ve savcı beye ve hepsine. Fotoğraftakilerin adı Murat'tır, Aras'tır, Dicle'dir, Fırat'tır, Kızılırmak'tır, akıp akıp giden sudur ve akıp akıp giden su değil hayattır!"

Güneşin doğuşunu anlamadılar, bu bebenin gülüşünü anlamadılar, bir annenin göz yaşını anlamadılar, insanın boyun eğmeyişi anlamadılar ve hiç mi hiç anlamadılar nehirlerin akışını. Vatan vatan deniyor, meçhul bir harita o vatan, kendileri faili o meçhulün. Dilde bir cihan padişahlığı ama tarihin sarı sayfalarında donup kalmış yenik orduların taş köprülerdeki ayak izleri! Hani dikkatini çek-

İçlerinden en rütbelisi bir bulutu işaret ederek sordu: "Peki bu nedir?" Dedik: "O yağmurdur.", "Saçmalamayın, o bir bulut. İnadına mı yapıyorsunuz?" Cevap verdik: "Biz onu yağmur olduğu halinden biliyoruz!", "Ya şu yaprakları sallayan rüzgâr, ona ne diyeceksiniz?" Dedik: "Görmüyor musunuz o bir fırtına!"

miyor mu kimsenin; uzun uzun anlatılırken Viyana önlerine gidişin öyküsü neden üç satırla anlatılmış o gidişin dönüşü?... Hangi yenik ordu gittiğinden daha hızlı dönmemiş ki!... İşte bu yüzden böyle bağırıp çağırılmaları, işte bu yüzden akıp akıp gidene düşmanlıkları... O taş köprülerde ayak izimiz yok bizim ama harcında terimiz var. Yani siz gittiğinizde de döndüğünüzde de biz buradaydık ve şahittik her şeye. Tanıyoruz seni bin yıllık yenilgi!... Çünkü biz gelip geçenler değil, o taş köprüleri kuranlarız...

İçlerinden en rütbelisi bir bulutu işaret ederek sordu: "Peki bu nedir?" Dedik: "O yağmurdur.", "Saçmalamayın, o bir bulut. İnadına mı yapıyorsunuz?". Cevap verdik: "Biz onu yağmur olduğu halinden biliyoruz!", "Ya şu yaprakları sallayan rüzgâr, ona ne diyeceksiniz?" Dedik: "Görmüyor musunuz o bir fırtına!" Eğildi yerden bir çakıl taşı aldı ve "Buluta yağmur, rüzgâra fırtına diyorsunuz o halde bu da olsa olsa bir dağdır!" Kendinden emin bizi ve dilimizi çözmüşcesine baktı gözlerimize. Dedik. "Hayır o elinde tuttuğun bir dağ değil, o özgürlüktür!" Öfkeyle yere fırlattı elindeki o çakıl taşı. Oysa bilmiyordu ki o çakıl taşı bir zamanlar öfkeyle atılmıştı köleci Asur ordularına ve bilmiyordu o taş bir zamanlar Atinalı paralı askerlere atılmıştı ve bir zamanlar "Büyük" İskender'e ve sonra bir zamanlar Moğol istilacılarımız ve Roma lejyon-

larına ve yedi asırdır da kendilerine... O çakıl taşı hakkında o subay hiçbir şey bilmiyordu. Nerden bilecekti o çakıl taşıyla işgalciler arasındaki asırlardır aralıksız süren savaşı ve taşın hep kazandığını ve sıra sıra tükenirken işgalcilerin tamamı taşın bir zerre bile küçülmediğini ve hiç yenilmediğini. Denenmiş ispatlanmış bir gerçektir bu; çakıl taşı burada, İskender'i gören oldu mu?... Dahası da var; sadece anlamamak değil sorunları, yanlış da görüyorlar; bulutu bulut, rüzgârı rüzgâr, çakıl taşı da çakıl taşı sanıyorlar. Ne kopacak fırtınadan haberleri var ne de başlarını yaracak çakıl taşından. Sadece bir fotoğrafa bakıp bağırıyorlar: "Kim bunlar!" Nehirlere bakıp da nehirleri soranlara gel de anlat nehirleri...

Bir soru soruyorlar ve vereceğimiz cevabı değil, istedikleri cevabı vereceğimizi sanıyorlar. Fakat bazı cevapların ihanet koktuğunu ve ihanetin de insanın kalbini tükettiğini biliyoruz. Bizden buluta bulut, rüzgâra rüzgar, çakıl taşına da çakıl taşı dememizi istiyorlar. Yani onlarla aynı dili konuşmamızı, aynı umutsuz ve kör kelimeleri, aynı sağır ve duygusuz kelimeleri, aynı lal ve hain kelimeleri... Çünkü kendinizi unutarak onlara dönüşmemizi istiyorlar. İşte bu yüzden bulut yağmurdur, rüzgâr fırtına, çakıl taşı da özgürlük. İşte bu yüzden o fotoğraftakiler nehir, işte bu yüzden başlayacak sağanak, patlayacak fırtına ve öfkeyle fırlatılacak çakıl

taşı...

Hala soruyorlar ve inatla aynı cevabı veriyoruz. Hala üç adım ötemizdeki uzak resmi binalara çekilir duran uzak el bayraklara, onun savcısına, zindanına, üstümüze yağdırılan bombalara, göğsümüze sıkılan kurşunlara, hala kanlı zindan duvarlarına aynı cevabı veriyoruz. "Nehirler akıp akıp gidiyor. Durdurun da görelim." Fakat anlamıyorlar. Nasıl anlasınlar ki, diri değil niza meselesi!...

Ya da Listeler

Zamanın bir yerinde dağın üç çocuğu olmuş. Ceylan süt getirmiş, keklik yumurta, sincap ceviz, aslan korumuş, tilki gizli geçitleri göstermiş; ayı sabrı öğretmiş, tavşan koşmayı, kartal uzakları görmeyi, kırlangıç paylaşmayı.

Zamanın bir yerinde büyümüş dağın üç çocuğu. En büyükleri dağda yaşayanları vuran avcılar dağdan kovmak gerektiğini söyleyince ortanca onu hemen desteklemiş ama en küçük kardeş demiş ki: "Avcılarla konuşsak daha iyi, onlara diyelim ki, koca dağ hepimize yeter, kardeş kardeş bir arada yaşayalım." Oysa avcılar ona süt getiren ceylanları öldürüyormuş, onu eğiten aslanları, oysa avcılar ona yumurta getiren keklikleri öldürüyormuş, ona koşmayı öğreten tavşanları, oysa avcılar ceviz getiren sincapları öldürüyormuş. Sabrı öğreten ayları... Oysa avcılar yaşayan herkesi öldürüyormuş.

Büyük ve ortanca kardeşler başlamış savaşılmaya ve dağda yaşayan diğer canlıların da yardımıyla dağ avcılara dar edilmiş. Avcılar bakmış avcıyken av oldular gidip küçük kardeşle konuşmuşlar: "Senin kardeşlerinin yolu yol değil, üç beş avcı vurmakla avcılarının sonu mu gelir. Biz de avcı çok! Biz de her çocuk avcı doğar. Bak, sen akıllı bir insansın, bize yardım et, biz de sana yardım edelim. Sana tüfek veririz, dürbünlüsünden hem de. Hem de para veririz hem de arka çıkarız, kimse karşında duramaz hem de hem de, hem de..." Bakmışlar küçük kardeşin niyeti var, bakmışlar gözlerinde şimdiden hain bir sırıtış bir kapkara bakış, bakmışlar ruhu pis bu adamın, demişler düşün. "Dürbünlü tüfek elindeyse vurduğunun postu ayağının altındadır, ceylanın ki sır-

tında, aslanın ki duvarda, midende keklik eti, cebinde paran ve kimse duramıyor karşında!" Küçük kardeş cebinde parayla hayal etmiş kendini, elinde dürbünlü tüfekte, sırtında ceylan derisiyle, midesinde keklik etiyle. "Bu rüya gibi bir hayat be!" demiş ve ele vermiş kardeşlerini.

Avcılar onun sayesinde iki kardeşi pusuya düşürmüş ve büyük kardeş oracıkta ölürken ortancası yaralı da olsa kaçmış ve kendini kurtarmış. Yaralarını ceylanlar sarmış, kuşlar gözyaşlarıyla merhem olmuş, aslan başucunda beklemiş ve çok geçmeden iyileşmiş ortanca kardeş.

Şimdi avcılar ondan korkuyor ama Azrail'den daha çok. O azametli avcılar sine sine dolaşıyorlar. Çünkü gece gündüz kuytu ve açık meydan demeden ölüm buluyor onları. Kimini bir kurşun seriyor yere, kimini bir ayı pençesi. Yılanın zehirlediği de var, aslanın boğduğu da kartalın parçaladığı da....

Küçük kardeş mi? O sanıyordu ki yaptığından kimsenin haberi olmayacak. Ama bir sabah ceylan süt getirdi, zehirliydi. Ama bir sabah keklik yumurta getirdi, ağuluydu. Ama bir sabah sincap ceviz getirdi, yılanın ısırıldığı... Aslan bekledi geçtiği yolda, jilet gibi pençeleriyle ayı, kurt ve iğnesinden zehir damlayan akrep ve kartal ve toprakta karınca ve gökte yıldız ve en beteri dağın kendisi...

Çünkü dağın yasası bu; kardeşini sırtından vurunu, yani haini vurur bu dağın yasası, alınının ortasından.

Ve Yahut da Listeler

İhanetin listeleri var renk renk; grisi, yeşili, kırmızısı. Kimisi milyonluk kimisi yüzbinlik!.. Yani ne kadar çok alçalırsan o kadar çok para!!! İnsanlık tarihinde beş kuruluşluk itibarı yoktur ihanetin ve ihbarcılığın. Karşılığında aynı insanlık bir kez olsun değer biçmemiştir insan onuruna ve asla da biçmeyecektir. Fakat bugün insan satmanın, ihbarcılığın resmi tariheleri var... Övündükleri bu olsa gerek!!!

* Niza: çatışma, çelişki, zıtlık.

özgün denizci

Kırmızı Hap

İnsanın tanımı yapılırken hayvan vurgusu çok yapılmıştır. "Düşünen hayvan", "politik hayvan" ya da "konuşan hayvan" gibi...

İnsan her şeyden önce bir canlı türü olduğu için, onu tanımlamanın en kolay ve ilk akla gelen yolu diğer canlılarla kıyaslamak olmuş anlaşılabilir. Günlük hayatta karşılaştığımız insanlara sorarsak bu yaklaşımın toplum genelinde de yadırganmadığını görürüz. Hatta espri konusu bile olur bu.

Kedi hayvanı, at hayvanı, karga hayvanı der gibi insan hayvanı şeklinde bir tanımlama samimi arkadaşlar arasında çok kullanılır. Velhasıl, konuşma ve düşünme nitelikleri gerçekten de insanı öteki canlılardan ayıran en belirgin özelliklerdir.

Bilimsel teoriler dökürmeye gerek yok. Yaşar Kemal bu konuyu çok güzel özetlemiştir: "Böcekler ölmez, otlar da çiçekler de ölmezler. Kıyamete kadar böcekler, çiçekler, otlar ardı ardına ulanırlar, öylece ölmezleşirler."

"Ama insanlar ölürler, insanlar, çünkü benim ki insan, insan bir tektir. Her insan bir

tek doğar, bir tek ölür. Ama böcekler kıyamete kadar doğarlar, sayısız ölmezler."

"Dünyada ölen bir tek yaratık vardır. Dünyada ölümlü bir tek canlı vardır, o da insandır." (Yaşar Kemal, Binboğalar Efsanesi)

Neden sadece insanlar ölür? Çünkü bir hamam böceği ile başka herhangi bir hamam böceği arasında hiçbir fark yoktur.

Benim için de yoktur, sizin için de, tabiat içinde, tarih bilimi için de fark yoktur. Ama insanlar farklı farklıdır.

Hepsi başka hayat yaşar.

Mesela bütün karıncaların hayatı birbirinin aynıdır. Mekanlar farklı olsa da dünyanın her yerindeki karıncalar aynı biçimde yaşayıp aynı işleri yaparlar. Hepsi yuvaya yiyecek taşır.

Bütün kartallar kayalık uçurumlarda doğar. Biraz büyüyünce yuvadan aşağı atılır; uçabilirse hayatta kalır ve aynı döngü içinde yavrular yetiştirip ölür. Sonra yavrusu onun yerine geçer ve bu devinimi tıpatıp aynı biçimde sürdürür. Ne kendi yaşamında, ne sonraki nesillerde ne de tabiatın en ufak bir değişime yol açmaz. Bu, bütün kartallar için

Neden sadece insanlar ölür? Çünkü bir hamam böceği ile başka herhangi bir hamam böceği arasında hiçbir fark yoktur. Benim için de yoktur, sizin için de, tabiat içinde, tarih bilimi için de fark yoktur. Ama insanlar farklı farklıdır. Hepsi başka hayat yaşar.

geçerlidir.

Hayvanlar ve bitkiler, sadece hayatta kalırlar, sadece varlıklarını sürdürürler. Ama insanların her birisi diğerlerinden farklı bir hayat yaşar, kendi seçimlerini yapabilir, yaşamak istediği hayatı ve hayat tarzını tercih etme yeteneğine sahiptir.

Yeteneğe sahiptir; ama bu yeteneği kullanıp kullanmamak kendisine kalmıştır.

Birçoğumuz bu yeteneği kullanmayız. Sunulan, daha doğrusu dayatılan hayatı ve yaşam biçimini kabullenir, kalıplara kendimizi uydurur ve o kalıpların içinde yaşayıp gideriz.

“Yaşamak, sade ‘yaşamak’ yosun, solucan harcıdır”. (Ahmet Arif, Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı)

Örnek kalıp: Doğdun, büyüdün okula git. Okul bitti. (Erkeksen askere git) iş bul. Evlen. Çocuk yap. Bir tane yeter mi ayol! İkinciye de yap. Böyle kira ödeyerek nereye kadar? Bir eve yazıl. Şimdi bir araba al. (Bu örneğin son 2 cümlesi nispeten şanslı olanlar içindir)

Tanıdık geldi mi? Eminim gelmiştir.

Bu bir tercihtir. İsteyen her insanın kendisine dayatılan bu hayatı seçme hakkı vardır.

Sorun şu ki, bu hayatı seçen sonunda o ölmüş olmaz. Yaşar Kemal’in bahsettiği ot ve böcekten farklı bir durum değildir bu. Çünkü bu hayatı yaşayan, az önceki kartal örneğinde olduğu gibi, kendisinden sonraki nesle aynı kalıpları dayatır ve doğadaki vazifesini (varlığını) tamamlayıp sahneden ayrılır.

Matrix filmini izleyen herkese sormuşumdur, “sen olsan hangi hapi seçersin” diye (filmi izlememiş olanlardan özür diliyorum. Ancak bu noktada verilecek daha güzel bir örnek yok.) Herkes “tabi ki kırmızı” der. Fakat yaşadığı hayat örnek kalıptaki gibidir. Mavi hapi seçmiştir.

Halbuki "insan" kendine sormalı: Ben dünyaya gelmeseydim ne değişirdi?

OKURDAN / İkrâm Güneş

Solgun Zamanlar

*Solgun bir mevsimden,
Yağmalanmış umutlar kalır geriye.
Yamalı sevinçler,
Buruşuk ümitler,
Ve kocaman kederler kalır geriye...*

*Solgun bir mevsimden,
Dağınık ruhlar kalır geriye.
Şafaksız sabahlar,
Bulutlu günler,
Zifiri karanlık geceler kalır geriye...*

*Solgun bir mevsimden,
Yırtık senfoniler kalır geriye.
Ölü sevişmeler,
Zir u zeber demler,
Melodisi eksik besteler kalır geriye...*

*Solgun bir mevsimden,
Savrulmuş bakışlar kalır geriye.
Güneşsiz tebessümler,
Kokuşmuş öpüşmeler,
Tanrısız sancılar kalır geriye...*

*Solgun bir mevsimden,
Bitimsiz hüznünler kalır geriye.
Dolmuş bulutlar,
Öfkeli rüzgarlar,
Yara almış insanlar kalır geriye...*

*Solgun bir mevsimden,
Dağılmış düşler kalır geriye.
Derin serzenişler,
İnsafsız sessizlikler,
Uçurtması yırtılmış çocuklar kalır geriye...*

*Solgun bir mevsimden,
Üşümüş gaflar kalır geriye.
Hissiz hisler,
İnatçı ayazlar,
Keskin kokular kalır geriye...*

*Solgun bir mevsimden,
Kırık canlar kalır geriye.
Uğultulu yalnızlıklar,
Çıplak sevdalar,
Tutsak yasaklı şiirler kalır geriye...*

*Solgun bir mevsimden,
Kanadı kırık kuşlar kalır geriye...*

avaşın

Kimliği Haritasız Yolcu

“Sınırı geçtik ama hala buradayız. Evimize varmak için daha kaç sınır geçeceğiz?”

(Leyleğin Geciken Adımı / Theo Angelopoulos)

Pencere önünde büyüyen yalnızlık. Sıradanlaşan, çürüyen akış. Yağmura karışan müziğin acı işleyen seyri, hüzne çağrılı ritim. Yabancılaşan kalbin kimlik-sizliği. Yeniden doğuşun uzak sesleri, bekleyiş. Yaşamı izle diyor sana. Kirlenerek ve hiçleşerek izle yaşamı. Bir saksı ol güzellik sunmayan. Gökyüzü bilmez bir bulut. Kuruyan soluk. Sus...

Yusuf gözlerini toplardı ve yürüdü dağ yollarından sınırları. Cebindeki kimlik kadar ömrüydü taşıdığı. Ve kafasında bilinmezliğin korku bayrakları. Yürüdü adressiz mektuplar gibi kimsesiz. Yürüdü cevapsız sorular içinde suskunlukla. Şehir ışıklarından uzaklaşan gökyüzünde yıldızlar vardı. Çok yıldız altında uzanan çocukluktu sanki orada zaman. Köyün yazları toz ve ter, kışları çamur ve yalnızlıktı. Bir de yazlar dam başlarında yer yatağıydı, karpuz kokusuydu. Gökten yıldız sayılıyordu. Bahçelere tütün ekiliyordu. Yaz sonu akşamlarında toplanan ve dedesinin hünerli elleriyle bir bir iplere dizilen. Nedense en çok tütünü anımsadı. Tabakayı çıkarıp Arap Kağıdına bir nefeslik cigara sarsa mıydı? Yok yok, karanlığa tutulan ateş

tehlike içerirdi! O şimdi kayıtsız ve resmîyet-siz bir geçişti. Ve birden 33 Kurşun’lu şiiirden bir dize geldi: “Pasaporta ısınmamış içimiz/ Budur katlimize sebep suçumuz” diye asıldı kirpiklerine.

Babasından kaçakçı gecelerini dinlemişti. Yabancıysa değildi sınırsız sınırlarda sürüp giden yaşama. Kendisi de kaçakçı gecelerine benzer bir yolculuktaydı işte. Ama tekrarı olmayan. Ama geri dönmeyecek olan. Kendi bedenini, düşlerini ve bilincini doğum ülkesinden kaçırın. Sahi, tütün fabrikalarıyla beraber tütün ekilen bahçeler de kapanmıştı değil mi? Çocukluğunun bir sahnesi kül sanki. Sonra elektriksiz kışlar vardı, uzunca öyküler içinde. Kapılara kar yağıyordu ve dağ başlarında çiçekler üşüyordu. Of etti, toprağa ürkek basan ayaklarına baktı ve hızlandırdı adımlarını...

Kayıp ilanı verilmiş zaman. Gitmek ve kalmak arası sabitlenen mekân. Boğucu sınırlar ve özgürlük. Sonranın belirsizliği ve konformizm. Dar çemberlere hapsolmuş yaşamlar çoğulu dört yan. Amaçsız yorgunluk, açlık ve çok yoksunluk. Umutsuz ve boşluk. Takvimini yitiren göz sunaklarında ölümü bekler yaşan-

Kayıp ilanı verilmiş zaman. Gitmek ve kalmak arası sabitlenen mekân. Boğucu sınırlar ve özgürlük. Sonranın belirsizliği ve konformizm. Dar çemberlere hapsolmuş yaşamlar çoğulu dört yan.

mamuşluk. Hangi rüzgâr alacak seni bu pencere kenarından?

Sulara yetişti Yusuf. Sınır dedikleri, vatansız akan sulara. Karşısı hapistikten kurtuluştı. Karşısı dört duvarsız bir zindan. Ülkenin son kara parçasına oturdu. Derin soluklarla tüm olanları düşündü. 'Çiçeklere ve sulara, aşka ve kavgaya, ilan edilmiş güzelliştir ömrümüz' diye yazmıştı aşık olduğu kadına. Peki şimdi nereye gidiyordu. Saçları esmer ve Mardin gecesi sevdasını burada bırakıp nereye. Oysa birlikte şarkılarla bir ülke vardı kitaplarda. Yasak sancılarla çiçeklenen tarlalar. Elleri, ilk doğum saatlerine hazır. Omuzları, ağır güller manifestosu. Siyah beyaz fotoğrafın boynundan öptü. Güldü, sustu. Geçmiş günlere yürüdü. Kırmızı renkli boyalarla şiire çıkıyorlardı. Sokakları kalabalık tutan umudun şiirine. Havada limon çiçekleri, radyoda marşlar. Yaşanacaksa böyle yaşanmalı aşklar... diye kaç kez yemin etmişti gözlerine. İlk buluşmada adını unutmuştu. Ah nasıl da çocuktu. Aşık olmuştu ve yeniden var olmuştu. İçinde oturan kararsızlıkla ayağa kalktı. Elleri cebinde gidip geldi birkaç metrelik yeri. Işık çaldı geceye. Kurbağa seslerini dinledi. Dişlerini ısırıp mecburi istikametini. Annesinin yaşlı çizgiler taşıyan yüzüne baktı. Titreyen ellerine. Bir daha gökyüzüne baktı. Çok sürmeyecek ve geri döneceğim gibi şeyler söyledi ülkeye. Sonra elbiselerini çıkardı, sulara verdi göğsünü. Aynı anda iki silah sesi karıştı karanlığa. Bir çığlık göğe tutundu. İki kuş göç yoluna düştü. Aktı suları zamanın. Sürdü, gitti usulca ve sınırsız sulara.

Haritalarda ilan edilen sınırlar. Dikenli teller, mayınlar, beton duvarlar ve pasaport. Dur yoksa ateş ederim...! Zulmün kolları ve sonsuz gidişler uğramasın diye adresine, kaçınıcı öyküde uyanacak kalbin?

raperin

Mektup

Zindan Türkü Söylüyor

*Amed! Vefalı yârim! Sevgilim
Görmeyeli nasılsın?
Beni soracak olursan
Pek iyi değilim
Üşüdüm bu yalnızlıktan
Cemrem ol, toprağında yeşereyim;
Can bulayım köklerinde*

*Üç yıl oldu, geledim, affet!
Özledim senle karşılıklı içmeyi;
Şarabım ol, sende demleneyim,
Mest olayım güzelliğinle...*

*Amed! memleketim!
Ben ki mazinde bitmeyen çileyim;
Mabedim ol, çarمیha gerileyim,
Kutsa beni tarihine...*

*Amed! masal şehrim!
Sen azad ol, ben güvercin;
Göklerinde süzüleyim,
Şad olayım maviliğinde...*

*Bu da vasiyetimdir sana:
Ben ölünce selam istemem, zulgitlar çekilsin
Tütsülensin birkaç nota ve mısrayla sesim
Bir keman ağlasın, Dîjle'ye dökülsün küllerim...*

*Amed! Şair ruhlu serserim!
Çok uzadı bu esaret,
Bu gidişle hasretinden öleceğim...!
Ver elini, kurtar beni bu araftan;
Cennetinde can vereyim...*

08 Şubat '19
Bakırköy Cezaevi

Evvel Temmuz

Tarihte her halkın anlam verdiği günler vardır. Bugünlerde emekçi halklarımız geleceği ve özlem duydukları toplumsal yaşamı hayal ederler. Bu hayaller büyür büyür ve gerçek bir toplumsal güce dönüşür. Bu anlamlı günleri anlamak, tanımak için bölgenin tarihini, sosyolojisini bilmek gerekir. Evvel Temmuz'u anlamak istiyorsak bölgede yaşayan Arap Alevi halkını tanımamız gereklidir.

Sümerlerde Durizi, eski Mısır'da Osiris, Fenike uygarlığında Adonis ve Anadolu'da Temmuz olarak bilinir. Coğrafi, tarihi, kültürel farklılıklar olsa da öz aynıdır. Temmuz bereketin ve bolluğun ayı olarak kabul görür.

Adonis ya da Temmuz, ona âşık olan tanrıçanın kıskançlığından esir tutulur. Yer altında yaşamaya zorlanır. Aynı Tanrı pişman

olur ve onu özgürlüğüne kavuşturur. Yılın altı ayını yerin altında zindanlarda geçiren Temmuz, yılın diğer altı ayını özgür bir şekilde yaşar. Temmuz'un özgürlüğe kavuşması ile hasat zamanı aynı döneme denk gelir. Temmuz, özgürlüğüne kavuşmasıyla birlikte hayata anlam taşır. Yeryüzüne aşk ve bereket getirir. Bunun için farklı bölgelerde farklı topluluklarda törenler düzenlenir, değişik yerlere gidilerek adaklar adanır. Ondan dolayı Temmuz, eski Mezopotamya topluluklarında bereket, aşk ve bolluğun dönemi olarak bilinir.

Temmuz mitolojide bereket tanrısıdır. Bu 4000 yıllık gelenek, bugün farklı şekilde olsa da kutlama şekli eskiyi aşmış ve bir festival halini almıştır. Yılın en bereketli ayı sayılan Temmuz adını buradan alır. Fransız

Devriminin yıldönümüyle aynı güne denk gelmesi nedeniyle bazı kesimlerde Bastille Günü olarak anlaşılır. Bunu Antakya'da yaşayan Arap Alevileri kabul etmez ve bu bayramın köklerinin çok daha eski olduğunu savunur. Çoğu yerlerde isim değiştirerek bu gelenek bugünlere kadar devam eder.

Türkçede Evvel 'ilk' demektir. 4000 yıllık bir tarihsel geçmişi olan Evvel Temmuz, Samandağ'da 1990'dan sonra kutlanmaya başlanır, daha sonra 1980 faşist darbesi cuntasının döneminde yasaklanır. 'Evvel' belirli bir döneme geçişi ifade eder. Tutsaklıktan özgürlüğe geçiş dönemi. Özgürlüğe kavuşan bireylerin/halkların yaşamını nasıl mutlu kıldığının tarihidir.

Sanatsal yanıyla bilinen Evvel Temmuz Festivali aslında politika ve felsefe gibi çok geniş bir içeriğe sahiptir. 90'lı yıllardaki devrimci faaliyetin etkisi, bugün on binlerin katıldığı bu festivalin politikleşmesinde görülebilir. Bu festivalin geniş ve verimli toprakları olan Mezopotamya'nın en eski yerleşim yeri olan Antakya'da gerçekleşmesi ayrı bir anlam taşır. Antakya'nın tarihi eskidir. Çok geniş bir kültürel zenginliğe sahiptir. Halklar mozaigi olarak anlatılır. Evvel Temmuz bu zenginliğin, bereketin ve halklar arasındaki bağın gücünü de dost-düşman herkese gösterir.

1990lı yıllarda küçük toplanmalar şeklinde düzenlenen oturumlar ve dernek faaliyetlerinden, binlerin katıldığı bir halk festivaline dönüşmesinin altında yatan en büyük neden, halkın bilincinin gelişmesi ve yeniyi arayan bir coğrafyada halkın buna açık olması ve ihtiyacı duymasıdır. Başta Arap Alevileri olmak üzere, Evvel Temmuz Antakya emekçi halklarının umudu büyütmesi için düzenlenen bir halk festivalidir. Son yıllarda festival Adana ve Mersin Arap Alevilerinin yaşadığı illerde de yapılmaya başlandı.

Bu yıl Evvel Temmuz festivali yine faşizmin baskıları altında gerçekleştirildi. Tüm toplumsal, sanatsal ve kültürel gelişmeler bu festivalle gündeme taşınır ve herkes kendi sözünü söylemek ister. Ancak devlet bunu yaptırmak istemedi. Yine de tüm baskılara, saldırılara ve gözaltılara rağmen festivali düzenleyen tertip komitesine rağmen, festival; dili, kültürü, sanatı koruyarak gerçekleştirildi.

OKURDAN

Sevgiliye Şiir

*Ey sevgilim,
En sevgilim...*

*Bir çocuğun gülüşünde doğmalyız yeniden seninle.
Bir kaval eşliğinde yürümelimiz mor dağlar üzerinde,
Mavi bulutlara en yakın yerde.*

*Bir şarabın kızılığında
Yalın ayak*

Dans ederken özgürlük ateşiyle

Bağırmalıyız avaz avaz

En yasak türküleri

*Umuda hasret gülüşlerle,
yasakların mesken tuttuğu yerde.*

Ve

En sevgilim!

Sen sevmenin en halisin

Acıların coğrafyası yüreğimde..

Özlem Eles

sinan hüseyin

Bir Başka Bahar

Dört duvar arasından biraz uzaklaşmak için kendimi ikinci ezanından sonra dışarıya atmaya karar veriyorum. Gökyüzü, berrak bir mavilik içinde debeleniyor. Serçe kuşları kendilerini doğanın dingin haline bırakmışlar. Kış mevsiminin kimi yerlerde açmış olduğu yaralar kabuk tutmaya başlamış bile. İki beyaz güvercin, pencerenin önüne koyduğum ekmeğin parçalarını yemekle meşgul. Ve bütün bunların etkisiyle bir de bakmışım ki dışarıya adım atmışım.

Yüzüme yabancı olmama rağmen bir koku çarpıyor. İştahla o kokuyu hemen yüreğimin üstüne çekmeye başlıyorum. Kokuyu içime çektiğim, yüreğimin üstünde kör zamanlardan kalma ağrıların hafiflediğini hissediyorum.

Olduğum yerde bir süre duraksıyorum. Ve bedenimi şenlendiren o kokuyu gözlerimi kapatarak tanımaya çalışıyorum. Ahh! Bu baharın kokusu... Her bir canlıya şarkılar söylenen baharın kokusu... Yoksa başka hangi koku, o kör zamanların ağırlığını bende eksiltebilirdi ki? Dünyanın neresinde olursam oluyum, tanımam o kokuyu. Her ne kadar

**Yüzüme
yabancı olmadığım
bir koku çarpıyor.
İştahla o kokuyu hemen
yüreğimin üstüne çekmeye
başlıyorum. Kokuyu içime
çektikçe, yüreğimin
üstünde kör zamanlardan
kalma ağrıların
hafiflediğini
hissediyorum.**

betonlarla örülmüş bir kentin kalbinde yaşamak zorunda kalırsam da, beton yığınları o kokuyu tanımama engel olamıyor. Hele hele benim gibi baharı defalarca Mardin'in gizemleri içinde uçurtmalarla karşılaşmışsanız, o kokuyu tanımamanız mümkün değil.

Berrak bir maviliğin içinde kendinden geçen gökyüzü gibi kokunun etkisiyle ben de kendimden geçmişim. Ruhumun sağa sola savrulmuşlarını toparlayıp yaşamın gerçeğine döndüğümde, tramvaya binmem için uzun bir yürüyüş yapmam gerektiğini görüyorum. Olduğum yeri geride bıraktıkça, demin yaşadığım o coşkulu halimin soğumaya bırakılan bir tandır ekmeği gibi yavaş yavaş soğuduğunu hissediyorum. Çünkü artık karşımda beton yığınları, durmak bilmeyen araba sesleri, daracık kaldırımlar, dilendirilen savaş mağduru Suriyeli çocuklar, koca koca tabelalar, banklarda yatan evsizler duruyordu. Hemen sağa sola bakıyorum. Belki o kokuyu yayan bahar çiçeklerinden bazılarını bulurum diye. Ama göremiyorum. Beton yığınlarının içinden tek bir bahar çiçe-

ğini göremiyorum.

Peki, ruhumu coşturan o bahar kokusu nereden geliyordu? Bu çocuklar kirli ve yamalı elbiselerle neden avuçlarını insanlara uzatıyorlardı? Betonlardan sayısız evlerin olduğu yerde, birileri neden dışarıda yatmak zorunda kalıyordu?

Baharın kokusunu hissedip de bahar çiçeklerini göremeyişim ve cevaplarını bulamadığım soruların olması, asitli bir yağmurun toprakta oluşturduğu kirliliği ruhumda görmeme neden oluyor. O kirli ruh haliyle kafamı öne eğerek tramvay durağına geçiyorum. Tramvay durağında pek kimse yok. Derken durak birkaç dakika içinde dol-

maya başlıyor. Tramvay gelince boş bir yer bulup oturuyorum. Karşımda kısa, sarı saçlı, minyon tipli yirmi beş yaşlarında, şık giyimli bir erkek duruyordu. Diğer durağa geldiğimizde şık giyimlinin yanına on yaşlarında esmer tenli, elinde okul çantası, üstünde eskimiş bir eşofman takımı olan erkek bir çocuk oturuyor. Çocuk elindeki kre-

malı bisküviyi hemen yanına oturduğu şık giyimliye uzatarak "Abi, yemez misin?" diyerek ikramda bulunuyor. Küçük çocuğun bu hareketi şık giyimlinin epey hoşuna gidiyor. O da gülümsemeler içinde küçük çocuğa "Teşekkür ederim güzel kardeşim benim." diyerek karşılık veriyor. Küçük çocuk öyle bir terbiyeli ki, gelen herkesi hem yerine buyur ediyor hem de onlara elindeki kremalı bisküviyi ikram ediyordu. Çocuğun bu olgunca davranışlarından etkilenmemek elde değildi...

Küçük çocuğun davranışlarından çok etkilendiğini belli eden şık giyimli genç, çocuğa dönerek "İsmin ne kardeşim?"

"Cesur, abi."

"Benimki de İbrahim. Çok memnun oldum kardeşim."

"Ben de memnun oldum İbrahim abi."

"Okuyor musun Cesur?"

"Evet abi, hem okuyorum hem de ayakkabı boyuyorum."

Cesur'un verdiği bu cevap, İbrahim'i daha fazla etkiliyor. Yüzündeki gülümseme bollaşarak "Aferin kardeşim." diyor.

"Altı kardeşiz abi, en büyükleri de benim. Babam hasta olduğu için fazla çalışmıyor. Bende çalışmak zorundayım."

Cesur konuştuğu, İbrahim'in yüzündeki gülümseme azalıp yerini hüzne bırakıyor. Belli ki Cesur ona çocukluğundan bir şeyler hatırlatıyordu. İçinden gelmiş olacak ki cebinden biraz para çıkarıp Cesur'a uzatıyor. Ama Cesur parayı kabul etmiyor.

"Sen al bunu, bir gün ayakkabımı boyarsın. Ben emeğimin karşılığını şimdiden peşin veriyorum."

"O zaman olur abi. Cahit Sıtkı Tarancı İlkokulu'nda okuyorum. Ayakkabımı boyatmaya mutlaka bekliyorum."

"Mutlaka geleceğim kardeşim."

İbrahim bir sonraki durakta inmek için toparlanmaya başlıyor. Cesur'u kollarının arasına alıp ona kocaman sarıldıktan sonra inmek için kapıya yanaşiyor. Gözleri doluyor İbrahim'in. Ama etrafına belli etmemeye çalışıyor. İbrahim indiğinde Cesur camdan iki elini sallayarak onu uğurluyor.

Baharın kokusunu hissedip de bahar çiçeklerini göremeyişime her ne kadar üzülsem de, İbrahim ve Cesur arasında geçenlere tanıklık etmem, o gün bana bambaşka bir baharı yaşattı...

Peki,
ruhumu coşturan
o bahar kokusu nereden
geliyordu? Bu çocuklar
kirli ve yamalı elbiselerle neden
avuçlarını insanlara uzatıyorlardı?
Betonlardan sayısız evlerin
olduğu yerde, birileri neden
dışarıda yatmak zorunda
kalıyordu?

röportaj

Adil Okay ile “Duvarları Delen Çizgiler”

Sanat her geçen gün dışarıdan koparken ve dışarı sanatı sadece bir nesne olarak algılarken siz “Duvarları Delen Çizgiler” adlı karikatür sergisi ile “içeri”yi dışarı taşıdınız. Sergi fikri nasıl oluştu?

Sergi konusuna girmeden önce sorunuzda yer alan “sanatın nesne sayılması” konusu üzerinde biraz durayım. Sanatı ve sanatçıyı sizin ifadenizle “nesne”, bir diğer ifadeyle “meta” olarak gören zihniyet liberal ideologların uygulamaya koyduğu bir politikaydı. Adorno uzun zaman önce bu olumsuz gelişmeleri görmüş ve “kültür endüstrisi” kavramını ortaya atmıştı. Bu kavramla İkinci Dünya Savaşı esnasında Nazi’lerin kullandığı propaganda yöntemlerine, Frankfurt Okulu filozoflarından Horkheimer ile birlikte dikkat çekmeye çalışıyordu. Bugün bu “endüstri” bizim ülkemizde, YKY ve İş Bankası yayınevleri ile Akbank Sanat, Borusan gibi büyük tekellerin açtığı galerilerde, kimi sanat merkezlerinde, galerilerde ve bienallerde ifadesini bulmaktadır.

Kapitalist sistem artık insanlığın üretime devam edebilmesi için tek ihtiyacının ekmek ve barınmak olmadığını bilincindedir. İnsanlık bugün sosyal gıdaya, yani sanata da ihtiyaç duymaktadır. Sermaye (ve sermayenin devleti) vasıflı iş gücüne ihtiyaç duyduğu gibi, sistemin devamı için bilim insanına ve sanatçıya da gereksinim duymakta, muhalif sanatçıları ve bilim insanlarını da (rüşvetle veya devlet sopasıyla) pasifize etmeye çalış-

maktadır. “Sanat” a yatırım yapan, sözümlerine destek sunan bankalar-holdingler bu nedenle zarar etmemekte, sanata ayırdıkları fonu vergiden düşmekte, halkın parasıyla halka hizmet etmiş görünüp, bedava reklam yapıp bir taşla birkaç kuş vurmaktadırlar. Çevre katliamı yapan bazı tekellerin kimi “çevreci örgütler” e fon sağlaması bu anlamda paradoks değildir.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde de durum çok farklı değildir. Louvre müzesinde defile yapılmaya, Boston müzesinde otomobil satış standı kurulmaya başlanmıştır. Müzelerdeki boş alanlar bile tekellerin reklam aracı olmuştur. Demem o ki, ağaçlara “gövdesinden gölgesinden kâr edilecek nesne” olarak bakan, kâr getirmiyorsa, gölgesi satılmıyorsa “katli vaciptir” diyen kapitalistlerin sanata ve sanatçıya meta (alınıp satılacak mal) olarak yaklaşmasının sonucu devasa bir “sanat – sanatçı pazarı” doğmuştur. Ve ne yazık ki sevdiğimiz kimi toplumcu sanatçının, yazar ve şairin de bu endüstrinin cazibesine kapıldığını üzülerek görmekteyiz.

Neyse ki bu pazarda, kirli piyasada alınıp satılmayı reddeden muhalif sanatçılar bas-kılara, sansüre, hapse atılma tehditlerine rağmen her dönem ayakta kaldılar ve itiraz seslerini yükselttiler. Biz de bu sergimizle onların özgürlük düşlerini, itiraz seslerini dışarı taşımaya çalıştık. Üstelik hiçbir sermaye grubundan ya da AB fonlarından yararlanmadık. Her zaman yaptığımız gibi İmece usulü mas-

raflarımızı karşıladık.

Bu zorunlu girişi sorunuzun çok katmanlı olmasından dolayı yaptım. Şimdi de “Duvarları Delen Çizgiler” adlı sergimizin oluşum sürecine değineyim.

Biz Görülmüştür Ekibi (www.gorulmustur.org) olarak yıllardan beri politik tutsaklarla ortak projeler hazırlıyoruz. Özgün sergiler açıyoruz. Bildiğiniz gibi 55 Fotoğrafçı ile 55 tutsağı buluşturduğumuz “İçeriden Dışarı – Dışarıdan İçeri Fotoğraf Köprüsü” adlı çalışmamız onlarca kentte sergilenmiş, akabinde Avrupa’yı dolaşmıştı. En son “Düşler Tutsak Edilemez” adlı sergi de yine Redfotoğraf grubuyla birlikte hazırlanıp sergilenmişti. Onlarca insanın emeği geçmişti. Yani her yıl bir özgün sergi ile dışarıdaki muhalif sanatçılarla içerideki muhalif sanatçıları buluşturmaya çalışıyoruz.

Bu yıl da tutsak karikatüristlerin-ressamların özgürlük düşlerini çizgilerle dışarı taşımaya amaçladığımız “Duvarları Delen Çizgiler” adlı sergiyi hazırladık. Çok zor oldu. 50’ye yakın çizere, onlarca hapisaneye giderek ulaşmaya çalıştım. Yüzden fazla taahhütlü mektup yolladım. Bir o kadar faks çektim. Mektuplar kayboldu. Hapishanelerde sık uygulanan “iletişim – mektup yasağı” nedeniyle sahiplerine ulaşmayanlar oldu. “Kurumda

yoktur” (sürgün) mührüyle geri dönen mektuplar oldu. Bu yazışmaların hepsi arşivimde mevcuttur. Aylarca postane kapılarında nöbet bekledim. Yanıt bekledim. Sonunda 7 ay uğraştan sonra elimizde sergi bütünlüğünde 70 adet özgün, özgürlük temalı karikatür birikti. 22 tutsak çizerin eserlerinden oluşan sergimizi “Görülmüştür Kolektifi” olarak hazırladık. Ama tabii hapishanelerde sözünü ettiğim engellerden dolayı daha ulaşamadığımız yüzlerce çizerin olduğunu biliyoruz. Bu arada haberi olmayan okuyucular vardır. Sergiyi kitaplaştırdık. Ütopya Yayınları’ndan çıktı.

Siz bu zorlukları yaşarken tutsak çizerler de daha farklı zorluklar yaşamıştır. Size bu konuda yazdılar mı?

Tabii yazdılar. Örneğin sergimizi açtıktan sonra tahliye olan gazeteci ve ressam Zehra Doğan’ın, boyalı kalem, fırça, tuval gibi malzemelerin yasak olduğu Tarsus Kadın Hapishanesi’nde, regl kanını, tentürdiyodu ve sebze artıklarını kullanarak boya yaptığını öğrendik. CebraİL Çakto adlı mahpus, davetimizi aldığını ama apar topar eşyalarını, resim yapmak için kullandığı araç gereçlerini alamadan sürgüne gönderildiğini, getirildiği Rize Kalkandere Hapishanesi’nin kantininde de bu malzemelerin satılmadığını yazdı. Edirne F Tipi hapishanede tutulan, renkli karikatür yapan Nurettin Erenler ise, boyalı kalemlerine el konulduğu için yeni çizim yapma imkânının elinden alındığını bildirdi. Dönem dönem basında da yer alan, TBMM’inde Soru Önergeleri’ne konu olan bu keyfi yasaklar saymakla bitmez.

Serginin içeriği estetik-politik bir durumu da aktarıyor. Serginin bu yönü ve amaçları hakkında neler söylemek istersiniz?

Tabii ki siyasetle sanat – estetik birbirinden bağımsız değildir, sanatın siyasete, siyasetin sanata bazen açık, bazen dolaylı olarak dokunduğu, etkilediği açıktır. Altını çiziyim de yanlış anlaşılmasın: Sanat, siyaset değildir. Albert Camus’nun dediği gibi: “(Sanat) Edebiyat tek başına doğruluk ve özgürlük getirecek bir dirilişi, dönüşümü sağlayamaz. Ama

sanat olmadıkça bu diriliş biçimini bulamaz.”

Ben de Camus’ya katılmakla birlikte ona bir ek yapayım: Sanatın kitleleri etkileme gücü vardır. Sağaltıcı-sorgulatici gücü vardır. Bu nedenle egemenler her dönem, kimi zaman zor yoluyla, kimi zaman da maddi çıkar karşılığı sanatı ve sanatçıyı kendi çeperlerinde tutmaya çalışmışlardır. Örneğin edebiyat, otoritenin zincirlerini kırarsa, sansür ve oto-sansürü aşarsa, resmi tarihin dışında gerçek tarihin yazılımına katkı sunabilir. Bu nedenle “Edebiyat (sanat) kamunun vicdanıdır.” denir.

Bu söylediklerim bazı okuyuculara “ayanın beyanı” gibi gelebilir. Ama ne yazık ki halen, “sanat siyasetin dışındadır, ben sanatçıyım ama siyasetle ilgilenmiyorum” diyenler var. Oysa “egemenlerin siyaseti” copuyla, hapishanesiyle, yandaş medyasıyla, Kültür Bakanlığıyla, sansür kuruluyla, sermaye piyasasıyla, tekeli yayınevleri ve sanat merkezleriyle, linç sürüleriyle bir he-yula gibi sanatın-sanatçının üzerindedir. Biz istediğimiz kadar “siyaset”in dışındayız diye-lim, bunun inandırıcılığı olmaz. Bildiğiniz gibi “sanata ve sanatçıya” müdahale AKP ile baş-lamadı. Bunun için Sabahattin Ali’nin, Nazım Hikmet’in, 1940 Toplumcu Kuşağı denilen yazar ve şairlerin hayat hikâyesini, onların da dönemin siyasi iktidarları tarafından zindan-lara tıkıldığını yeniden anımsamakta yarar var.

Başta da belirttiğim gibi bu saldırılar sadece kolluk kuvvetlerinden, mahkemeler-den, valiliklerden, sansür kurullarından, Kül-tür Bakanlığında, Kayyumlardan gelmiyor. Aynı zamanda AKP’den nemalanan sermaye sınıfı da “muhalif sanatçılar” a karşı sansür uy-gulamakta yarışıyor. Velhasıl sanattan korkan, sanata ve sanatçıya düşman bir devlet karşı-mızdaki. Sermaye sınıfından destek alan bu

devlet akli kötülük üretiyor. Bu kötülük to-humları çürük-zehirli meyveler veriyor. Ay-dınlar-sanatçılar arasında iktidara biat edenler, çürüyenler, zehirlenenler çoğalıyor.

İşte serginin bir amacı da baskılara, yıl-dırma, satın alma politikalarına karşı örnek sa-natçıların en zor koşulda bile muhalif duruşlarından taviz vermediklerini, üretmeye devam ettiklerini göstermeye çalışmaktı. Diğer amaçları da şöyle özetlemiştik:

a) Bu sergiyle amacımız: 2019 Yılı itiba-riyle hapishanelerde sayıları her geçen gün artan 260.000 tutuklu ve hükümlünün varlı-ğını dışarıdakilere yeniden anımsatmak

b) İçerinin sesini, itiraz sesle-rini, içeridekilerin rakam-istatistik olmadığını, tecrite rağmen bildikleri umutlarını dışarı-daki insanlara göstermek, duyur-mak

c) Hapis-hane idarecilerinin “rehabilitasyon” yerine akıl almaz disiplin ce-zalarıyla, yasaklarla tecrit ettiği mahpus sanat-çıları teşvik etmek, kendilerini ifade olanağı sağlamak

d) Bazı hapishanelerde “Hapishane yö-netmeliği-tüzük yok sayılarak” keyfi olarak konulan renkli kalem ve diğer araç gereçlerin yasaklarına dikkat çekmektir.

Daha önce “Şair Kapıları” şimdi “Duvarları Delen Çizgiler...” Türler arası bir geçiş... Kolektif çalışmanın sizdeki yeri nedir?

Ben kolektif çalışmanın önemine, de-ğerine inanırım. Gelecekte kurulmasını düşle-diğim sınıfsız-sınırsız dünya düzeninin yapı taşlarının bugünden, böyle komün çalışma-larla örülebileceğini düşünüyorum. Arkasında sermaye sınıfının veya siyasi iktidarın desteği olmayan birçok yetenek nasıl keşfedilecek, nasıl desteklenecek? Bu insanlar nasıl kendi-lerini ifade edecek? Bu tür kolektif çalışma-

larla tabii ki. Önsöz gibi dergilerin ve muhalif sanat merkezlerinin–derneklerinin de çabalarıyla... Ben şu veya bu biçimde bir birikim sağlamışsam bunu paylaşmam gerekir. Ranta dönüştürmeden... Makro veya mikro iktidarlara sunsam bu hizmeti dolgun maaş alabilirim. Ama o zaman mutsuz olurum. Vicdanım körelmediği için. Eh bu kadar bedele rağmen vicdanım hâlâ körelmemişse, bundan sonra da körelmez, tersine daha da ışıldar :) İşte bu nedenle belki tek başıma kotarabileceğim bir sergiyi, kitabı kolektif olarak hazırlamayı tercih ederim. Ettim de. Örneğin karikatür seçimi için “karikatür danışma kurulu” oluşturduk: “Homur Mizah Dergisi” çizerleri bu konuda dayanışma gösterdiler. Tek başıma ben de seçim yapabilirdim veya Görülmüştür Kolektifi’nden arkadaşlar yapabilirlerdi. Ama işi ehline verdik. Onların da adını hem sergide hem kitapta andık.

“40 Kapı 40 Şair... Şair Kapıları” adlı kitabım da böyle kolektif bir çalışma sonucu ortaya çıktı. Özgün bir sergi oldu. Sonra kita-

SERDAR SÜRÜCÜ

1. NOLUJFTRİ HAFİŞANETERKEDİĞ

18 yıldır hapisçilerde olan Serdar sürücü, 1881 Yılında Tokat'ta dünyaya geldi. Otağınırine Nikarita taşınlandı. Babasının görev gereği tapını İstanbul'a gönderince Litanya'ya göç etti. 2001 Yılında polis faaliyetleri nedeniyle tutuklanan Serdar Sürücü 10 yıl gibi uzun süren bir yargılama sonucu ağırletimlik müebbet hapisine mahkûm edildi. Hapisçilerde karikatüre başlayan Sürücü'nün eserleri, "Önsöz Sakat Edebiyat Dergisi", "Leviniz Mizah Kolektifi" gibi yayın organlarında yayımlanıyor.

Dergimiz çizerlerinden S.Serdar Sürücü de "Duvarları Delen Çizgiler" kitabında yer alıyor.

plaştı. “Göç ya da Araf” sergisini de üç sanatçı arkadaşla Arif Kılıç, Ali Osman Abalı ve Tülin Şahin Okay’la birlikte hazırladık. “Karanlığın İçinde Aydınlık Yüzler - Ölülerimiz Konuşuyor” adlı 77 kentte sahneye konulan politik-belgesel oyunum için de aynı şeyi söyleyebilirim.

Sergiden dönüşler nasıl oldu? Başka projeler için yeni fikirler var mı?

Genel olarak sergilerimize ilgi moral verdi. Birçok kentte açılışlarda salonlar doldu doldu boşaldı. Ama tabii bazı açılışlarımızda beklediğimiz ilgiyi bulamadık. Oysa içeride dışarıda bin bir emekle hazırlanan bu sergiyi izlemek, açılışlarda davete icap etmek sadece “görev” değil. Ziyaretçinin de ufkunu açacak eserlerle görsel şölen sunuyoruz. Bu eserlerle ziyaretçileri özgürlük yolculuğuna çıkarıyoruz. Ama sanatın, sanatçının toplumsal mücadeledeki yerini önemsemeyen arkaik bir bakış açısı maalesef –azalsa da- halen var. OHAL’in ilanından sonra oluşan korku iklimi de bazı duyarlı insanları eve kapattı. Ama genel olarak emeğimizin, tutsakların emeklerinin karşılığını bulduğunu düşünüyoruz. Birçok kentte açılışlarda kalabalıktan izdiham yaşandı diyebiliriz. Sergi haberleri basında da geniş yer aldı. Tutsaklar ve yakınları moral aldılar.

Diğer sorunuz yeni proje hakkındaydı sanırım. Elbette yeni projelerimiz var. Yılda bir sergi ve bir kitap hedefimiz. Programlı çalışıyoruz. 2020’nin projesini tasarladık. Bu yeni sergiyi Redfotoğraf Grubu ve Görülmüştür Kolektifi ortak hazırlamaya karar verdik. “Peki bu defa konu ne ve hangi sanat disiplini?” sorusuna yanıt veremem. Süpriz olsun. Ama yine tutsaklara dokunan bir proje olacak. Diğer yandan eş zamanlı olarak başka gruplarla başka temada sergi hazırlıklarımız sürüyor. Örneğin 20 fotoğrafçı bir araya geldik. Kapitalist talan sonucu kanayan tabiatın sesini fotoğraflayıp sergilemeye ve kamuoyu oluşturmaya karar verdik. 31 Ağustos’ta açılışımız var. Tarih yaklaşınca size davetiye yollayacağım.

Sergideki birçok çalışma ironiyi de yanına çağırıyor. Tutsakların dışarıya karşı içsel ironisi. Sistemin aklıyla girilen güçlü bir mücadele. Çizgi aklın dışına çıktığında sisteme meydan okuyabiliyor. Siz de sergide böyle bir alt okuma görüyor musunuz? Çizgiler daha hangi sınırları zorlayacak?

Çizgiler aklın sınırlarını imgelemlerle zorluyor. Sistemin aklını zorluyor. Zindan zebanilerini şaşırtıyor. Peki 15-20-25 yıldır tutsak olan, dış dünyadan koptuğu sanılan bu insanlar bunu nasıl başarıyor? Dünü olduğu gibi bugünü de yani içeriği olduğu gibi dışarıdaki günceli de resmedebiliyorlar. Bu sergimizi izleyen birçok insan tarafından soruldu. Buna cevap vermeye çalışayım: Politik mahpuslar anı bohçalarını asıl olarak dışarıda doldurmuşlardır. Bu anlamda “dışarıyı” da “içeri” gibi anlatacak birikimleri vardır. Ama bu birikimi, estetiği ihmal etmeden, sanatın olmazsa olmaz kurallarıyla işleyip ak kâğıda ya da tuvale aktarmak çetrefilli iştir. Sanatçı yoğunlaşmak için kimi zaman kalabalıklara karışmak kimi zaman da yalnız kalmak ister. Bu bir lüks değil, daha iyi üretim için zorunluluktur. Ama zindandaki yazar, şair, ressam, karikatürist, besteci dilediği zaman yalnız kalamaz veya kalabalıklara karışıp, dilediği gibi gözlem yapamaz. Bu açığını ancak düş gücüyle ve anı bohçasına başvurarak kapatır. Ve okuyarak... Bu anlamda onlar düş yolculuklarında kimi zaman bizden daha özgürdür. Sınırları, demir parmaklıkları, duvarları zorlarken ironiye başvururlar. Metaforlarla sansür kurullarını aşarlar. Mizah bu sergide fark ettiğiniz gibi tutsaklar için önemli bir araçtır. Onlar kendilerini, acılarını bile tiye alacak kadar güçlüdür. Demem o ki zindanda, o betimlemesi zor koşullarda üretmek ve “sanat” yapmak ise ayrıca takdiri hak eder. Ten’e “Ceza”nın Tin’e “Eza”ya dönüştüğü zindan koşullarına direnmiş ve o koşullarda üretebilmiş tutsakların sayısı da “Duvarları Delen Çizgiler” adını

Sergide Eserleri Yer Alan Tutsak Karikatüristler

*A.Kerim Aktaş, H Tipi Cezaevi, Gaziantep
Ahmet Bilge, E Tipi Cezaevi, Elbistan
Ayhan Bozkaya, 2 No’lu T Tipi Cezaevi, Şakran
Aynur Epli, Şakran Kadın Kapalı Cezaevi
Barış İnan, 2 No’lu F Tipi Cezaevi, Kocaeli
Cemal Bozkurt, 2 No’lu F Tipi Cezaevi, Tekirdağ
Cenan Genç, 1 No’lu F Tipi Cezaevi, Kocaeli
Haydar Bayar, 1 No’lu F Tipi Cezaevi, Tekirdağ
Hüseyin Yıldırım, F Tipi Cezaevi, Bolu
Kemal Ayhan, 1 No’lu F Tipi Cezaevi, Tekirdağ
Mahmut Uluşan, 2 No’lu F Tipi Cezaevi, Kocaeli
Mehmet Boğatekin, T Tipi Cezaevi, Burhaniye
Menaf Osman, 2 No’lu T Tipi Cezaevi, Bandırma
Melih Gürler, T Tipi Cezaevi, Beşikdüzü
Mustafa Ağcakaya, 2 No’lu T Tipi Cezaevi, Bandırma
Nurettin Erenler, F Tipi Cezaevi, Edirne
Ömer Raman (Özdurak), T Tipi Cezaevi, Burhaniye
Özlem Özdemir, Gebze Kadın Kapalı Cezaevi
S. Serdar Sürücü, 1 No’lu F Tipi Cezaevi, Tekirdağ
Zehra Doğan, Tarsus Kadın Kapalı Cezaevi*

verdiğimiz bu sergide (kitapta) göreceğiniz gibi az değildir.

Fakat onların da dönem dönem karamsarlığa kapıldıklarını yolladıkları mektuplardan, satır aralarından görebiliyoruz. Dışarıdan yeterince mektup alamadıklarından şikâyet ediyorlar. Onların da etten, kemikten, duygudan oluşan insanlar olduklarını unutmuyoruz. Bu anlamda sizin aracılığıyla bir çağrı yapmak istiyorum: Hâlâ bir mektup arkadaşınız yoksa web sitemize girin(www.gorulmustur.org). Tutsak mektuplarına göz atın. Bir adres alın. Bir mektup arkadaşı seçin. Sizin için, bizim için, daha adil bir dünya için, özgürlük ve eşitlik için mücadele ederken esir düşen bu insanları unutmayın.

Çok teşekkür ediyor, başarılarınızın devamını diliyoruz.

Ben de size teşekkür ediyorum. İlginiz ve böyle derinlikli sorularla beni düşünmeye sevk ettiğiniz için.

zoYa

Oyun Arkadaşı

Gece eline kahvesini almış, son günlerini geçirdiği evin balkonunda gideceği şehirde onu nelerin beklediğini düşünüyordu. Elinde tuttuğu şiir kitabına şöyle bir baktı, Ahmed Arif'i çok sevdiğini kendine bir kez daha yineleyerek karanlık geceye sessiz şiirler okumaya başladı.

Günler geçmişti. Ve işte o büyük gün gelivermişti. Bir bilet sanki bütün hasretlerine son vermek için kesilmiş, elinde valizi veda laştı şehirle ve onu kendisi yapan her şeyle. En çok canı sıkıldığında kaybolduğu sokakları özleyeceğini geçirdi aklından. Ve gelmişti yolculuğun saati. Yol bir arkadaşının deyimiyile illegal başkenteydi. Korkuları vardı çantasında, bir de hiç eksik etmediği umutları. Gideceği şehri düşündü ve onu ne kadar çok sevdiğini. Bu düşünceler içinde yolun sol şeridini takip ediyordu ki radyo ona başka bir ülkeye geçtiğini haykırırcasına yasaklı bir dilde türküler söylemeye başladı. Oysa legal sınırlara göre burası hala bir bütünüün parçasıydı. Yolculuk boyunca bunları düşündü durdu. Sonra gözleri uykuya yenildi.

Sabah muavinin "geldik, hanımefendi" demesi ile kendine geldi. Kafasını cama çe-

virdi ve ona 'ilk merhaba'yı bir zırlı polis aracı verdi. Garipsedi bu durumu. Ama bu gördüğü son zırlı polis aracı olmayacaktı. Bu şehrin olağan bir parçası olan bu manzarayla her daim karşılaşacaktı. O ilk anlarını not düştü kara kaplı defterine. Ve artık o yıllardır hayalini kurduğu kentteydi. İçi içine sığmıyordu. Yasaklanmış sokaklarına koşmak istedi ilk önce. O dar sokaklara koşup 'geldim işte' demek istedi. Gelmeden yapmıştı planlarını, günlerini ilk önce bu şehri tanımaya ayıracaktı. Anılar biriktirecekti bu şehirde. En başta 'kocaman gözlü çocukların gülüşlerini' kazıyacaktı hafızasının en güçlü yerine. Elinde valizi kenti adımlamaya başladı. Kalacağı eve gidiyordu. Geçtiği sokaklarda hikayeler aradı. Şu kapının ardındaki yaşam ne? Şu pencerede hangi genç kadının hazin öyküsü var? Böyle böyle tanıyacaktı bu şehri. Sonunda bulmuştu evini. Penceresi küçük bir bahçeye bakan gece sokak lambasının aydınlattığı sıcacık bir yerdi. Yüzünde kocaman bir gülümsemeyle 'merhaba' dedi kendine.

Hayalini kurduğu gibi gidiyordu her şey. Her sabah evden dar ara sokakları keşfe çıkıyordu. Birçok sokakta aynı manzara çıkı-

yordu karşısına, ya demir bariyerler ya da beton bloklar kesiyordu yolunu. Ama o yılmadan açık yollar arıyordu. Ve bulacağından emindi.

Bu gezintilerden birinde tanıştı Roza'yla. Küçük, ufak tefek bir kız çocuğuydu. Kocaman mavi gözleri gökyüzü gibi ıslık ıslık. İp atlıyordu arkadaşlarıyla. Fotoğraf makinesinin kadrajına aldı çocukları. Gülüşlerini ölümsüzleştirdi. Anı dondurdu bir kâğıt parçasına. Sonra yüreğindeki çocuğu tutamadı. O da çıktı oynamaya. Seslendi arkasında 'sakın geç kalma' diye. Ama artık duymuyordu onu. Çocuklarla ip atladılar, top oynadılar. Saatin nasıl geçtiğini anlamadılar. Hava kararmaya başlayınca Roza eve gitmesi gerektiğini söyleyerek koşmaya başladı. O da içindeki çocuğu eve çağırdı, gitmeliydiler. Akşam uzun uzun Roza'yı düşündü, oyun arkadaşını. Bir şeyler bulmuştu o sokakta, Roza'da, kendinden bir şeyler. Bu şehirde geçiremediği çocukluğuydu bu.

Artık her gün o sokağa gidiyordu. Roza'yla çok iyi arkadaş olmuştu. Ziyaretlerinde yanında küçük hediyeler götürüyordu ona, en çok da sevdiği çocuk romanlarını. Eve döndüğünde hep Roza'yı yazıyordu. Bir çocuk yüreği değişiyordu kalemine. Bazen Roza'nın ona anlattıklarını yazıyordu. Yasakları, bombaları, silah seslerini Roza anlatmıştı ona. Bir çocuk hafızasına kaydolan bu anlar ürktülmüştü onu. Roza'yı ziyarete gittiği günlerden biriydi yine, diline takılan anlamını bilmediği bir türkü tutturmuş yürüyordu. Bu ara sokağı geçti. Bunu da... Biraz ileride Roza'yı ve oyun arkadaşlarını gördü. Korkunç bir manzara vardı karşısında; bir sokak, onlarca çocuk ve onları birbirinden ayıran demir bariyerler. Şaşkınlığı yüzünde donup kalmıştı. Nasıl olurdu, çocukların oyunlarını kim bölebilirdi? Bütün dehşetiyle aradaki bariyere almadan birbirleriyle oynayan çocuklara baktı. Roza birden fark etti onu, koşarak yanına geldi, elinden tutup çekiştirerek oyun arkadaşlarıyla tanışmaya götürdü. Çok neşeliydi çocuklar. O ise bu manzara karşısında acıya boğulmuştu. O gece evde bunları yazdı. Kalem yetmedi yazmaya bu dehşeti,

**Korkuları vardı
çantasında, bir de hiç
eksik etmediği umutları.
Gideceği şehri düşündü
ve onu ne kadar çok
sevdiğini. Bu düşünceler
içinde yolun sol şeridini
takip ediyordu ki radyo
ona başka bir ülkeye
geçtiğini haykırıncasına
yasaklı bir dilde
türküler söylemeye
başladı.**

yırttı attı yazdıklarını. 'Uyursam unutturum belki' dedi ve uyudu.

Sabah çok sıradan başlamıştı. Kahvaltı esnasında haber dinliyorlardı. Şehirde sokağa çıkma yasağı ilan edildiği, çatışmaların olduğu haberleri geçiyordu. Sonra bir ses 'şu sokakta bir çocuk vuruldu' diye bir şeyler söyledi. Bahsettiği sokak, o sokak. Roza'nın sokağı. Bir çocuk vuruldu. İçindeki çocuk vuruldu. Koşarak çıktı evden. Roza'nın ona öğrettiği yollardan kaçak göçek vardı o sokağa. Her yer o kadar tenhaydı ki... Sessizliğin sesi çıldırıyordu. Oyun arkadaşları yoktu, çocukluğu gitmişti. Bütün kapıları çaldı tek tek. Açan yok, ses yok. Çıldıracaktı. Bir anda ardında bıraktığı büyük demir kapılardan biri açıldı. Geri döndü, hemen Roza'yı sordu ilk önce. Herkes sus, herkes hüzün. Biliyordu bu sessizliği; yasağın sessizliği değil bu, acının sessizliği. Tanıyordu bu kahrolası acıyı. Başlar önde dona kaldı avlunun orta yerinde. "Ah küçük Roza, içimdeki çocuğun arkadaşı... Ah küçük Roza, geçmişim, geleceğim... Kendimi bulduğum sen... Şimdi yoksun öyle mi?" dedi gözlerindeki yağmura teslim olarak.

Etrafına baktı. Herkesin yüzüne tek tek... Ve aldı hepsinin yaşamından payına düşeni. Roza'yı aldı yanına, yürüdü bilmediği sokaklara, yanından hiç eksik etmediği umutlarıyla. Geri dönmeyecekti, evi doruklardı. Ve Roza'ydı artık adı, eline aldığı umutla.

Roza yaşıyordu.

gül süer

Sait Efendi

Köpek sesleriyle uyandım yine. Sabah saatlerindeki bu karanlığın, bu köyde olanlardan daha aydınlık olduğunu kimse bilmeyecekti. Bu sebepsiz intiharlar insanların kanını donduruyor ve intihar eden kadın-çocukların bakire olmaması bütün köylülerde olduğu gibi bende de endişe uyandırıyordu.

İntihar edenler çocuktı. 2 ayda

3 çocuk kendini asarak inti-

har etmişti. Haber yap-

maya geldiğim bu

köyde kimse konuyla

ilgili tek bir cümle

kurmuyor, bu sessiz-

lik içimi sustursa da

endişelerimi çoğaltı-

yordu. 14 yaşında 3

kız peş peşe neden in-

tihar etmeyi seçmişti.

Okul yaşındaki bu ço-

ocukların baskı ve zulümle

susturulmak istendiği gerçeği

yüzüme çarpsa da kuruntu mu

yapıyordum. Yoksa mesleki deneyimle-

rimi mi uyguluyordum bu olayda, bilinmezdi.

Mesleki deformasyona düşmek istemiyordum.

Kurguladığım şey; biri bunları susturuyor muydu? Ölüme mi zorluyordu? İnsan,

hayatının kıyısından neden boşluğa bırakmak ister ki bedenini. Çözmeden bu köyü terk et-

meyecektim.

Yozgat'ın Aktaş köyü, çocukların intihar

ettiği bir mezar görevi görmekten vazgeçecekti. Buna izin vermeyecektim. Haberi yaptığımında ne olursa olsun bu ölümlerin sonu gelecekti. Arkasında saklanan gerçek gün yüzüne çıkmadan uyku tutmayacaktı beni. Sabah oldu, intihar eden kızlardan birinin

evine gittim. Derme çatma tek katlı 2

göz bir odada yaşamak bu kadar

zorken, intihar etmek kolay

olmasa gerekti. Yani ölü-

mün bile bu evi terk

etmiş olması gerekirdi.

İzin alıp kızın eşyala-

rını kurcaladım. Kara

kaplı bir defter ilgimi

çektik, yanıma aldım.

Kaldığım yere gidip

içindekileri okumaya

başladım. Kıyamet

kopmadı belki ama içim-

deki kıyamet tüm köyü ta-

rumar etmeye yeterdi.

Yazılanlar şunlardı:

“Biz çok fakirdik. Okuma yazma

öğrenince aldı babam beni okuldan. 5 kardeş-

tik, 2 odamız vardı. Babam bizi yazın kuran

kursuna gönderirdi. Kur'an bilirsek Allah bizi

cennetine alırdı. Namus imandan, Kur'an'dan

geçermiş. Bu sözlerle büyütüldük. Sahi na-

muslu olmak neydi? Ben, Ayşe ve Sevim.

Kur'an kursuna güle oynaya giderdik. En sev-

diğim arkadaşlarımdı. Hocamız Sait Efendi

bizi çok severdi. Hep sırtımızı okşardı. Burası köy yeri idi, tek hoca oydu. O ne derse herkes yapardı. Biz de yaptık. Ku'ran çarpsın ne dediye yaptık. Zaten yapmazsanız cehenneme gidersiniz derdi. Cehennemin olduğunu bildirdik de susardık. Bazen korkuyla bazen dayakla ama yapardık. Sonra mı... sonrası yok. Sonrası boşluk, karanlık. Sonrası ip, urgan."

"Kur'an çarpsın, ben dedim söyleyelim annemize. 'Yok' dedi Sevim, 'benim annem bana inanmaz, hoca efendiye inanır. İnanursa beni de öldürür' derdi. Sustuk, sustukça gömüldük çukura. Kaçtıkça daha dibe daha karanlığa battık. Sonra bir gün Sevim'in haberini aldık, asmış kendini evinin tepesine. En güzelimiz oydu. Daha memeleri bile yoktu. Kızaran yanakları vardı. Öylece yatarken orda ruhu çıkmıştı canından. Kızaran yanakları solmuştu. Sait Efendi geldi hemen kıldı cenaze namazını. Bağırarak istedim, el pençe önünde duranlara kızmak istedim. 'Sizin cennet dediğiniz, cehennem dediğiniz bu mu? Bu adamın bize yaşattığı cehennemi biliyor musunuz?' diye. Ayşe'yle göz göze geldik, sustuk. Sonrası da var. Ayşe'nin ailesi duymuş olanları, baskı yapmış. O da Hoca Efendi demiş. 'Haşa' demiş annesi, 'hocaya iftira atma, kim bilir hangi oğlanla yattın da yüzümüze yere indirdin!' Kendisi mi ailesi mi o ipi boğazına dayadı, onu bilmem. Cenaze, mezar, olanlar... ruhum canımı terk etmişti de nasıl yaşıyordum bilmiyorum. Ne olur Allahım kollarını aç, bunca şeye dayanamıyorum."

Okuduklarım felaketim olmuştu. Gazetecilik, haber, ödüller umurumda değildi. Bu bir delildi ve bana düşen adaleti bulmaktı. Geç kalmış bir adaletti belki ama yerini er geç bulacaktı. Hakkınızı savunmak bana siz birbirinize emanet olun. Sizin hikayenizi hep içimde yaşatacağım. Sait Efendi'nin bu dünyada cehennemi olacak, onu yok edinceye kadar uğraşacağım. Sözüm olsun...

önsöz

Çizgi Roman İsyana Teşvik Ediyor!

Cezaevlerinde hak ihlalleri, yasaklamalar ve kısıtlamalar uzun bir süredir can yakıcı sorunlardan biri olarak ülke gündeminde kalmaya devam ediyor. Geçtiğimiz günlerde bu yasalara bir yenisi daha eklendi. Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevi'nde avukat görüşü sırasında bir süredir alınmayan yayınların listesi ve gerekçeli kararı iletildi.

Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'nün 2019/159 sayılı kararı gereğince sakıncalı bulunan ve tutsaklara verilmeyen çeşitli süreli yayının arasına dergimiz Önsöz de katıldı. 14 yıllık yayın hayatımızda bir ilke neden olan bu kararın gerekçesinin ise 9 bölümdür dergimizde devam eden grafik roman "Daima" olduğu iletildi:

"...A02 koğuşunda barındırılan hükümlü/tutuklulardan Dilek Demir'e posta yoluyla gönderilen süreli yayın Önsöz Temmuz-Eylül 2018 sayı:39'un 85-86-87-88-89-90-91-92-93-94 sayfalarında ve Ocak-Şubat-Mart 2019 sayı:40'ın 83-84-85-86-87-88-89-90-91-92 sayfalarında bulunan "Daima" başlıklı çizgi romanın içeriğinde geçmiş yıllarda cezaevlerinde yaşanmış olan terör örgütlerinin isyanlarından alıntılar yapılarak, çizgi romanın terör örgütü propagandası yaparak isyana teşvik edebileceği, durum içerisinde karşılıklı sebep olarak ileride telafisi mümkün ol-

mayan eylem ve durumlara dönüşebileceğinden, kurum asayiş ve güvenliğine bütünlük sağlamak açısından, (...) oy birliği ile karar verildi."

90'lı yıllarda hareketlenen cezaevlerini, tutsaklar üzerinden yapılan politikaları, 1999 Ulucanlar Cezaevi'nde yapılan katliamı, F Tipi hücrelerin başlangıcı sayılan 19 Aralık 2000'de 20 farklı cezaevinde yapılan "Hayata Dönüş Operasyonu" adıyla bilinen katliamları kadınların gözünden anlatan ve dergimizin çizeri Sena Şat tarafından hazırlanan Daima çizgi dizi serisi, 3 yıla yakın süredir yayınlanmaya devam ediyordu. Yasaklanmaya neden gösterilen sayılarımız ise 19 Aralık 2000'de Bayrampaşa ve Çanakkale Cezaevlerinde yaşananların anlatıldığı bölüme denk gelmişti.

Bu kadar yoğun mücadelelerin yaşandığı bir yerde tutsakların üzerindeki baskının artmasının, onlara umut olabilecek, yol gösterebilecek en ufak bir kağıt parçasının bile engellenmesini anlıyor ama asla kabul edilebilir bir uygulama olmadığını üzerini çiziyoruz. Önsöz olarak yaşanabilir bir dünya kurma mücadelesinin kültür-sanat cephesinde üretmeye devam edeceğimizi bir kez de bu vesileyle dile getirirken kararın derhal geri çekilmesini istiyoruz.

17 ARALIK GÜNÜNÜN SONUNA GELİNDİĞİNDE YIRMI CEZAYİNDEN YALNIZCA İKİSİNDE OPERASYON DENEM EDİYORDU. ÜMİDANİYEDE BİZ DE BENZER BİR VAHŞETE TANIILIK ETTİK.

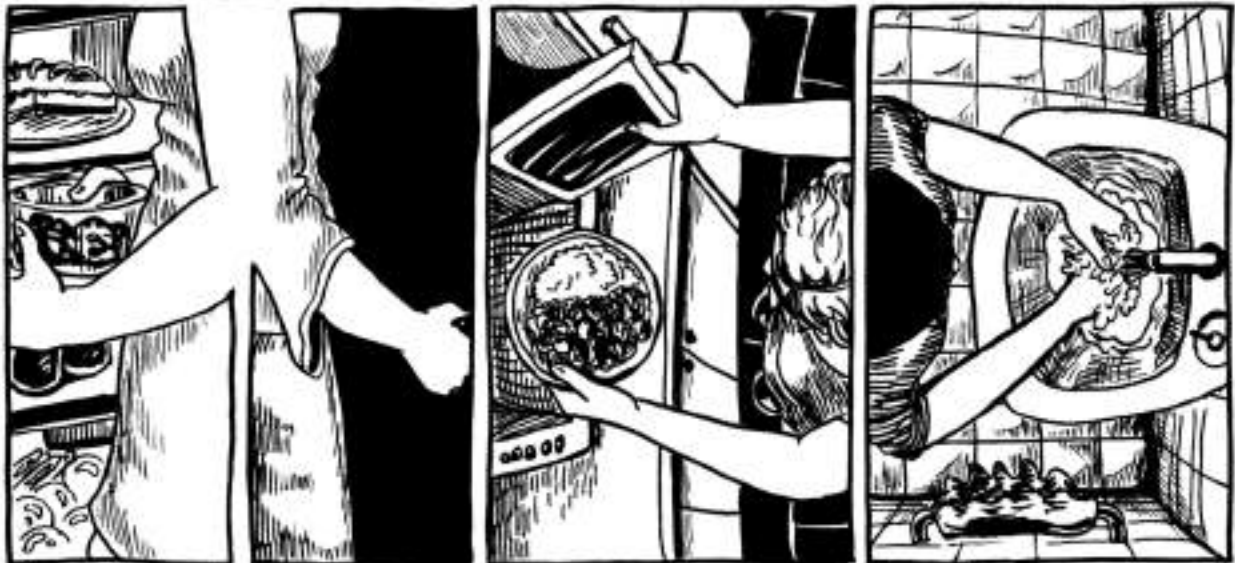

BİR İHTİYAK MOLASI VERSEK?

TUVALET NE TARAF - TAYDI?

HEMEN GELİYORDUM.

ÇOK GÜZEL
GÖRÜNÜYÖR,
SEN Mİ
YAPTIN?

YOK TATLIM, BENİM YEMEKLE ABAM
PEK YOK. APARTMANIN ÖZDEK MUTFA-
ĞINDA YAPILAN YEMEK BÜ.ŞEKTİZİ-
MİZ GÜNDEMİZDEN KOLMA.

BİZ ÜMBANİYE'DE DE
BENZER ŞEYLERİ YAŞADIK,
OPERASYONUN BAŞLADIĞI İLK
GÜN KOŞUŞ PENCERESİNDEN BA-
KAN BİR YOLLAŞIMIZ İÇERİ GİREN
ARAÇLARDA FARKLI RENKLİ TÜP-
LERİN GETİRİLDİĞİNİ GÖRMÜŞTÜ.

O TÜPLERDEKİ
KİMYASALLARIN
HERSİNİ ÜZERİMİZ-
DE KULLANDILAR.

ONLAR BİLETTİĞİ
KESMEDEN ÖNCE TE-
LEFİYONDAN BAYRAM-
PAŞA'DA OLANLARI, ÇA-
MOKKALE'Yİ, ÖLENLE-
RİN İSMİNİ BİRLENDİK.

HİGBİRİMİZ ORA-
DAN SAĞ ÇIKACA-
ĞIMIZI DÜŞÜNME-
YORDUK. AMA TA-
NIDİBİMİZ İNSAN-
LARIN VAHİCE
ÖLÜĞÜNDÜĞÜ-
LEBİNİ DUYUN-
CA, DİSARİ-
DÖN ANLAMA-
SI BİR AZ
ZOR BİR
DURUM.

İLK GÜN MEVZİ KAY-
BEDEREK İLERLEDİ.

İLK GÜN, FEDA EYLEMİNDE BİR
YOLDAŞIMIZ ÖLÜMSÜZLEŞTİ. SALDIRI-
LAR DURMADAN DEVAM ETTİ. İKİNCİ
GÜN ARA MALTANIN BİR KISMINA VE
BİRKAÇ KÖBÜŞA KADAR GERİ ÇEKİL-
MEK ZORUNDA KALDI.

İKİ TARAFIMIZDA BİZİM KURDU-
ĞUMUZ SAĞIKATLAR VARDI. HE-
MEN ARDINDA ONLARIN KURDU-
ĞU KİM TORBALARINDAN BİRER
YİBİNAK = SİLAHLARIN KİMLİK
İŞKİARİ ÜZERİMİZDE DOLAŞI-
YORDU...

RASTGELE TANIYORLARDI. KİM-
YAGAL MADDELER ATIYORLARDI.
HAVA ALACAĞIMIZ KÜÇÜK BİR-
KAÇ DELİK DIŞINDA YOLUN BİR
GAT BULUTUNDA HAYATTA KAL-
MAYA ÇALIŞIYORDUK.

MANİ BİR VABİLİN İÇİNDE
SU VADDİ. SULAR KESİLME-
DEN ÖNCE DOLDURMUŞTUK.

GAZ FİŞKELERİNİ ONUN
İÇİNDE SONDURUYORDUK.
FİŞKELERDEN İKİ SİMSİYAH
OLMUŞTU. İÇME SÜRESİNDE
BİR SÜRE SONRA BİTİRME
Ö VABİLDEN BU İÇMEK
ZORUNDA KALDIK.

BEN O KARŞIYADA ÖZKADA KALMIŞTİM. AYŞİN'LA
SİBEL YANINDAN HİÇ AYELMAMISLARDI. BENİ AY-
ŞİN FARK ETTİ. SON ANDA ONLARA BİRLİKTE
KONFERANS SALONUNA DOĞRU GİTTİM.

BİRLİK YERDE ÖLÜM GRUCU ÖYLEMCİSİ VARDI. ONLARIN ÇOKTAN BİTKİN DÜŞMÜŞ, ÖLÜMÜN EŞİNDE BEDENLERİ GİZER HEDEFİ. ONLARI MÜMKÜN OLDUĞUNCA BOMBALARDAN VE KURŞUNLARDAN KORUMAYA ÇALIŞIYORDUK.

ELİNİZDE NE VARSA KULLANIN, KAN DERYASINA GEVİRİN AŞAĞI!

CANAKKALE CEZAYİ

YAN ODAYA GEÇİYORUZ HEVALER, MERMİLERE DİKKAT EDİLİM!

YOLDAŞ, BİR DAKİKA BEKLEYİN!

TEK TEK GÖĞÜN...

BİLDİRİ BAĞLA KİMSE KALMADI HEVAL.

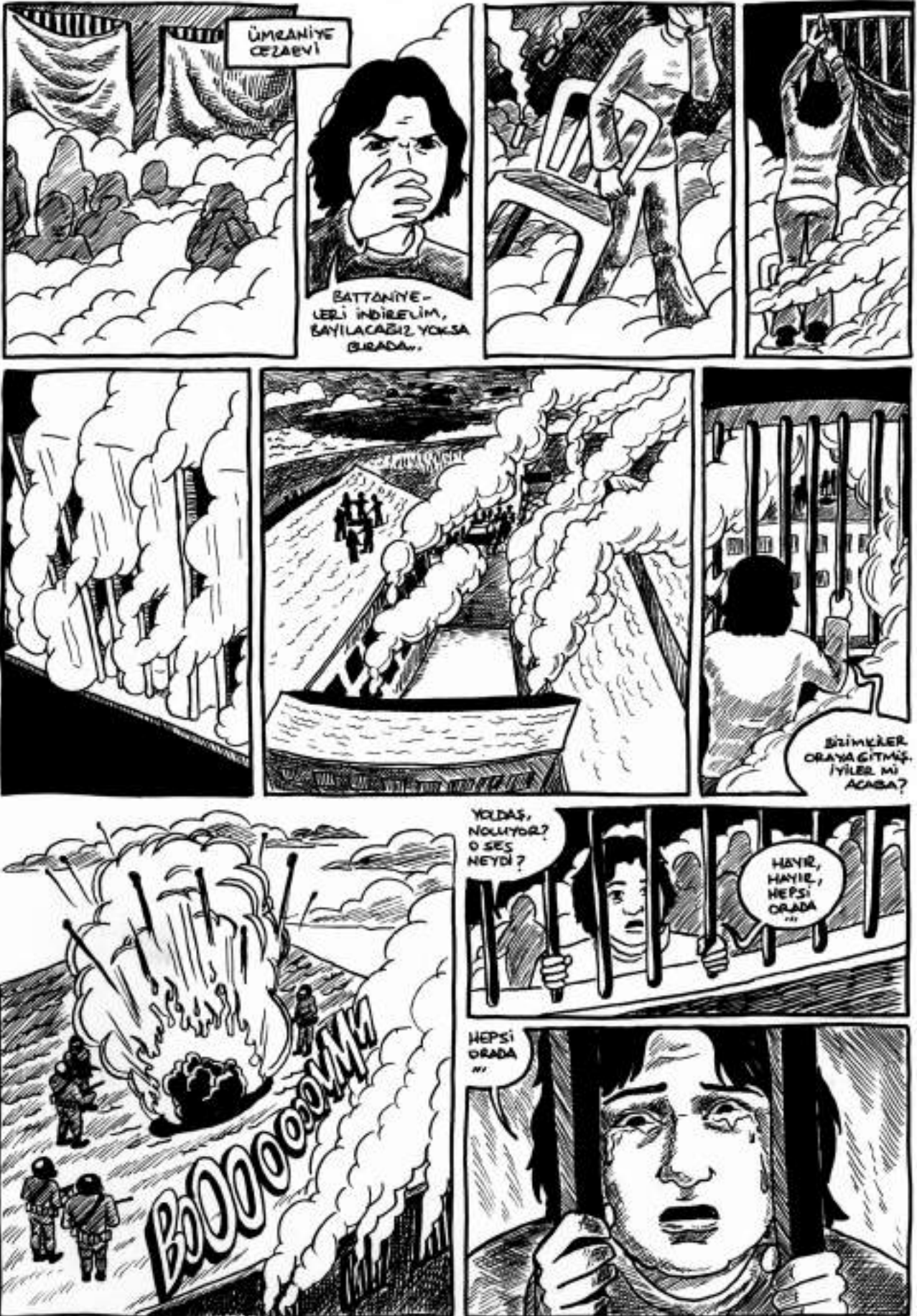

PATLAK!

HAYIR!

TEK Sİ-
LAH KAL-
LANIYORLAR

GANAKKALE CEZAYİ

ARKADAŞLAR, BİL YERDE SABİT DURMAYIN. GÖZÜ-
NÜZ DELİKLERDE OLSUN, NAMLIYU GÖRDÜĞÜ-
NÜDE KEMABA GEKİN...

İŞTE
ORADA!

ORADA!
ORADA!

SİZ BİLM OLUKU EYLEMCİLERİNİ DIŞARI ÇIKARI-
YORUZ. BU DARACIK ALANDA YİYECEĞİNİZ KUR-
ŞUNU, AÇIK HAVUDA YERİZ. SİZİM ARKADAŞLAR
BNE GEÇECEKLER. EYLEMCİLERİ DÖTAMIZA
ALACAKIZ. SİZ DE GERİDE KALAN YARALI-
LARI TAŞIYOR MİYİZ?

BİRÜTE
GİZLİM. BEN
DE BU SİRADA
OLMAK İSTİYORUM

KANCAYA
DİKKAT
EDİN!

YOLDAŞ,
ARKANDA!
GEKİN!

YOLDAŞ!
DUR!

ÜÇ GÜNÜN ARDINDAN GERİDE YITİRİLENLERİ BİRKAÇERAK BAŞLADI DİK VE SÖZANLARIYLA ÇIÇTILAR.

rommy

Meral

Gözleri duvara dalmış, neredeyse bir saatir bomboş gözlerle duvara bakıyordu. Kendine geldi bir an, etrafına baktı. Bir masa, masanın üzerinde bir kete, not defteri, yatağının ucunda terlikleri... Gerisi duvardı.

Açık mavi renk nerdeyse beyaza dönmüş, notlaşmak için açtıkları delikler gelişigüzel alçılanmış, boyama ihtiyacı dahi duyulmamıştı, odaya dış dünyadan ses getiren tek şey çerçevesi eskimiş bir pencereydi, kabusları kalkmıştı. Odanın tek yeni eşyası tuvalet ve banyoya giden kapıydı, bu döküntünün içinde ışıldayan tek şeydi beyaz kapı.

Gündüzü düşündü, Meral gelmişti O'nu görmeye. Şu an ne yapıyordur diye düşündü. O'nu, Meral'i ilk gördüğü günü düşündü. Her zaman gittiği çay ocağına gitmişti. En sağda, köşede, uzun sohbetlerde unutulmuş sigaraların düşüp yaktığı bir masa örtüsüyle mekânın en unutulmuş masasına otururdu ne zaman oraya gitse. Unutulmuş ama bir çölü anımsatan çay bahçesinin sahrası gibiydi o masa. Masanın hemen yanında; her bahar açan ortancalar ekmişti Ekrem amcanın karısı. O ortancaların yanına her oturduğunda başka bir yerde olduğunu hayal ederdi, özgür olduğunu hissedirdi Özgür.

O gün her zamanki gibi çay ocağına gitmiş, ortancalara doğru yönelmiş; ama kafasını kaldırdığında masanın dolu olduğunu görmüştü. Bir an duraksadı; ama ortancalardan ayrılmaya niyeti yoktu, bir-iki adım atıp "Oturabilir miyim?" dedi.

Kafasını kaldırdığında gözlerinin içine bakan bir çift siyah göz, sorduğu soruyu anlamamışçasına sigarasına devam etti. Bir nefes daha çekti, şöyle bir suratına bakıp, çektiği nefesi uzunca dışarıya üfledi "Buyurun," dedi "Meral ben."

Ortancalara dair bir sohbetle o gün başlamıştı dostlukları, sonra her Salı buluşmaya başladılar çay ocağında. Bütün haftanın yorgunluğu, parasızlık, annesinin kireçlenmiş dizleri, An-

Duvara baktı tekrar, tavandan akan su mavi rengi aşındırmış, aşağı doğru küçük daireler oluşturmuştu. Sonra dairelerin küçük küçük öbekler halinde olduğunu fark etti. Daire öbeklerinin arasında duvarın mavisi atmış, nenden boyanın altındaki macun yeşile çalmıştı. İrkildi birden, gözlerini ovuşturdu, bir kez daha baktı duvara. Bir ortancaydı bu... İki yıldır buradaydı, her gece bu duvara bakıp, bir süre düşünür ve sonra uyurdu. Ve bugün ilk kez bu ortancayı fark etti.

kara'nın soğuğu, her zaman ondan sonra Meral'in kafeden girişiyle siliniveriyordu beyninden. Bazen kaldıramadığı, ona ağır gelen hayat hafifliyordu birden, salı akşamları anacığının kireçli dizleri bile daha az sızlıyordu. Abartıyor muydu biraz? Hayır...

Büyülü bir havası vardı Meral'in, siyah gözleri her geldiğinde ışıl ışıldı. Bir kadına göre hiç de narin olmayan elleri, dudaklarından dökülen kelimelerle aynı ahengi yakalardı her daim. Ankara'nın soğuşunda, ortancalar dışında ve kaçak çay dışında hiçbir şeyi olmayan bu dört duvar arasındaki çay bahçesinde büyülü bir masal gibiydi Meral ve son iki yılları...

Duvara baktı tekrar, tavandan akan su mavi rengi aşındırmış, aşağı doğru küçük daireler oluşturmuştu. Sonra dairelerin küçük küçük öbekler halinde olduğunu fark etti. Daire öbeklerinin arasında duvarın mavisi atmış, nemden boyanın altındaki macun yeşile çalmıştı. İrkildi birden, gözlerini ovuşturdu, bir kez daha baktı duvara. Bir ortancaydı bu... İki yıldır buradaydı, her gece bu duvara bakıp, bir süre düşünür ve sonra uyurdu. Ve bugün ilk kez bu ortancayı fark etti.

Meral hukuk fakültesini bitirmiş, memleketine dönmüştü. Özgür de o yıl işten atılmış, annesinin de ölümüyle bir havalandırma firması ile Rusya'ya çalışmaya gitmek zorunda kalmıştı. Böyle kopmuşlardı birbirlerinden.

Açlık grevleri başlayalı dört ay olmuştu. Özgür açlık grevine giren ilk grubun içindeydi. Sağlık durumları ile ilgili bilgi almak için düzenli olarak her hafta avukat geliyordu.

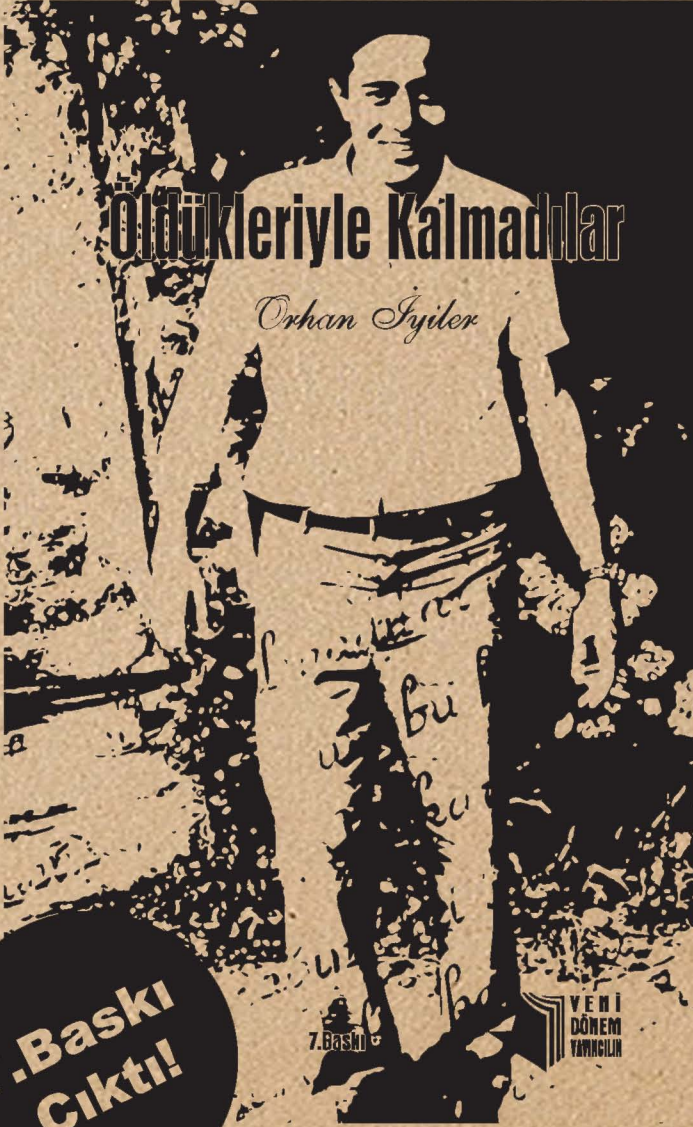
Bu hafta avukat görüşü için aramadan geçip görüş odasına girdiğinde tanıdık bir çift gözle karşılaştı gözleri. Kaba ellerinde kalem vardı not alıyordu, bu kez aynı ahengi yakalayamamıştı dudaklarıyla elleri. Görüştikleri bir saat boyunca sanki Ankara'da, ortancaların yanındaki o masadaydılar.

Gözlerinin dolduğunu saklamaya çalışarak ayrıldı Meral cezaevinden. O gideli neredeyse 6 saat olmuştu; ama büyüü tüm binayı, tek tek odaları dolaşıyordu sanki. Cezaevinin soğuk duvarlarında ortancalar açmıştı şimdiden.

Kaz Dağlarının Altı Üstünden Değerlidir!

Kaz Dağlarında yapılması planlanan maden işletmelerinin yol açtığı korkunç yıkımın içinden yeni bir mücadelenin doğuşuna tanıklık ettiğimiz bu günlerde; doğadan, yaşamdan ve emekten yana olmaya devam ediyoruz.

“... Öldükleriyle Kalmadılar'ın genç okuyucusu, biliyorum bu kitabı en çok siz okuyorsunuz. Yukarıda sözünü ettiğim 68 kuşağına iki büyük saldırıya karşın, yaşama bir koltuğa kurulur gibi kurulanların sana örnek oluşturmayacağını biliyorum. Birgün bile daha çok yaşamayı kendine amaçlarken sıradanlaşmayacağını düşünmek istiyorum. Çünkü 68'lilerin devrimci geleneği 1789'un bakir istemlerinden yola çıkanların, 1848'leri, 1871-1917 devrimlerini yaratanların yörüngesinde dünyamızı yeniden komünist renaissance'a hazırlıyor. Ve gerçek mutluluğun, ve gerçek sevginin böylesi bir dünyada boy atıp dünyamızı kardeşlik, eşitlik, ekmek, özgürlük, barış burçlarındaki bayraklarla tam bir kıvanca kavuşturacağını biliyorsun. Sana inancımı, sevgimi sunuyorum.”

Orhan İyiler

